

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2564

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มิถุนายน 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY
ECONOMY FOR PRIVATE SCHOOL IN LAMPANG

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

June 2021

Copyright 2021 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ของ อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพวง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

เรื่อง:	การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา
คำสำคัญ:	การบริหารโรงเรียน, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนเอกชน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำนวน 508 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นโดยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติในการวิเคราะห์ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) แบบทดสอบเอฟ (F-test) และทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ดังนี้ ด้านการบริหารด้านงบประมาณ ด้านการบริหารด้านทั่วไป ด้านการบริหารงานด้านบุคคล และด้านการบริหารด้านวิชาการ และ 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปางจำแนกตามขนาดโรงเรียน เมื่อพิจารณารายโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

Title: THE SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY FOR PRIVATE SCHOOL IN LAMPANG

Author: Oradee Tippittayanuwat, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2020

Advisor: Assistant Professor Dr. Namfon Gunma

Keywords: School Administration, Philosophy, Sufficiency economy, Private Schools, Lampang

ABSTRACT

This research aimed: 1) to study school administration according to the Sufficiency Economic Philosophy of Lampang private schools; and 2) to compare school administration according to the Sufficiency Economic philosophy of Lampang private schools as classified by school size. Sample group of the study are 508 school administrators and teachers working for private schools in Lampang province. Size of each sample group is determined by applying stratified sampling method to the sample size table used by Krejcie & Morgan. 5 Points Likert Scale questionnaire is used as a research instrument showing the calculated values of Index of Item Objective Congruence (IOC) at 0.67–1.00 and the Alpha Coefficient value at 0.97 as its results. Frequency Distributions, Percentage, Mean, Standard Deviation, One Way ANOVA, F-test, and Scheffé's method in multiple comparison are applied for statistical analysis of the study. Findings of the study reveals: 1) Stand on Sufficient Economy, result of the study shows that the overall and each administrative dimension of school administration of the private schools in Lampang get high score level. Descending $\bar{x}$ score order for each dimension is as follows: Budget Management, General Management, Human Resource Management, and Academic Administration accordingly. And 2) According to the comparison on the basis of classified school sizes considering each school, it is found that small-sized schools are different from medium-sized schools, small sized schools are different from large-sized schools, and medium-sized schools are different from large-sized schools at the 0.05 level of significance.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ให้ช่วยเหลือ ในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิบูลย์วิทยา ลำปาง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นายพริ้งพงศ์ ดวงแก้ว ผู้อำนวยการ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดลำปาง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะเสถียร เวลาอันมีค่าเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งทางด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ช่วยแนะนำ แก้ไขให้สมบูรณ์และสำเร็จ ได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา ในสังกัดโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ทุกสถานศึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ และอนุญาตให้ คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถาม และได้ช่วยเก็บ รวบรวมข้อมูลและจัดส่งคืนให้ผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและ เป็นกำลังใจ จนทำให้งานวิจัยแล้วเสร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ครูบาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกท่าน และมหาวิทยาลัยพะเยา ที่ประสิทธิ์ ประสาขาวิชาความรู้ทั้งปวง และคอยให้คำแนะนำระหว่างการศึกษาโดยตลอด

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัวที่สนับสนุน และคอยให้ กำลังใจทุกเวลาที่เหนื่อยล้า ให้ความช่วยเหลือทุก ๆ ด้าน จนการเรียนรู้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

ท้ายนี้ผู้วิจัยขออ้อมรำลึกถึงอำนาจบารมีของคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งหลายที่ในสากลโลก อันเป็นที่พึ่งให้ผู้ศึกษามีสติปัญญาในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยขอให้เป็น กตเวทิตาแต่บิดา มารดา ครอบครัวของผู้วิจัย ตลอดจนผู้เขียนหนังสือ และบทความต่าง ๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้ศึกษา จนสามารถทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

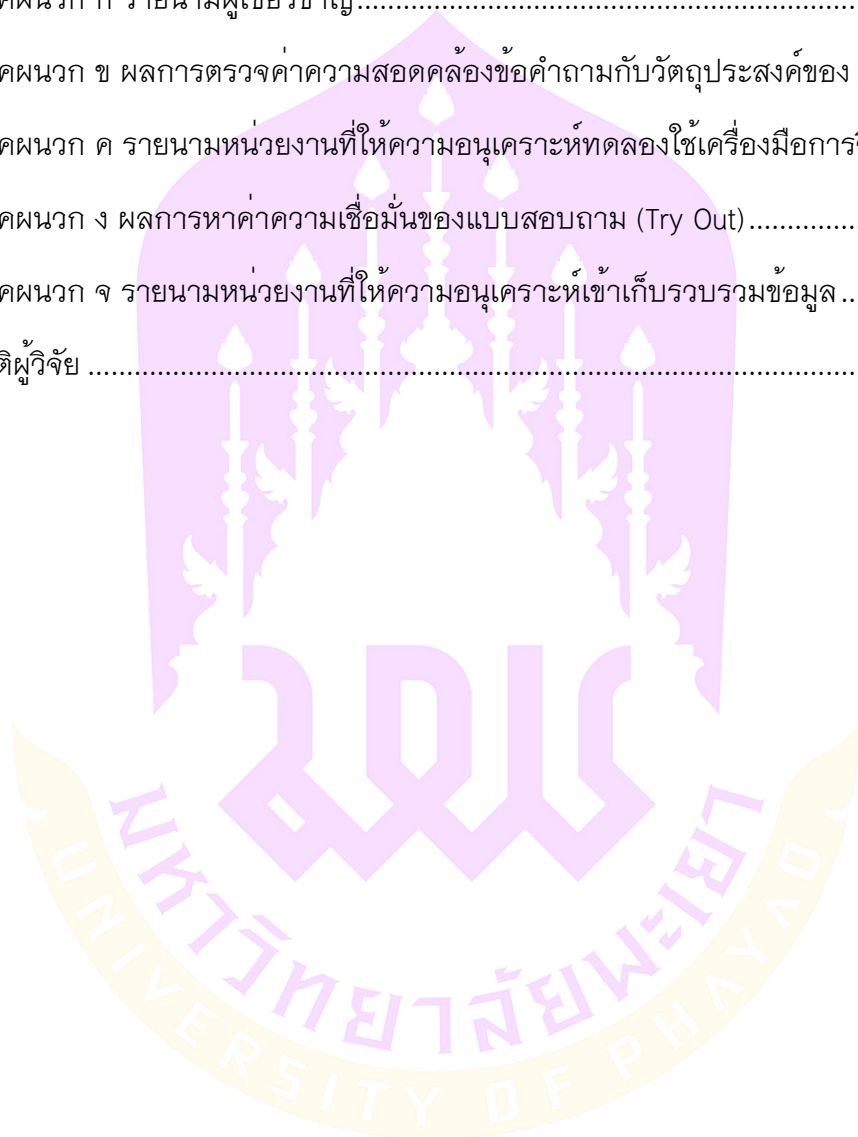
อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2.....	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง	30
การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และประยุกต์ใช้การน้อมนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ.....	41
การบริหารงานกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	54

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ	77
ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	120
บทที่ 3	129
วิธีดำเนินการวิจัย.....	129
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	129
เครื่องมือการวิจัย	130
การเก็บรวบรวมข้อมูล	131
การวิเคราะห์ข้อมูล	132
บทที่ 4	135
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	135
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	136
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง	138
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง	147
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงาน ทั่วไป ปรากฏตาม ตารางดังนี้.....	150
บทที่ 5	153
บทสรุป.....	153
สรุปผลการวิจัย	153
อภิปรายผลการวิจัย.....	156

ข้อเสนอแนะ.....	164
บรรณานุกรม	167
ภาคผนวก	174
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	175
ภาคผนวก ข ผลการตรวจค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของ	176
ภาคผนวก ค รายงานหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย	190
ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out).....	191
ภาคผนวก จ รายงานหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล	192
ประวัติผู้วิจัย	195

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	30
ตาราง 2 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา	129
ตาราง 3 แสดงจำนวนและคําร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	136
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง	138
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารวิชาการ	139
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงบประมาณ.....	141
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานบุคคล	143
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารทั่วไป.....	145
ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง	147
ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการ	148
ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านงบประมาณ	148
ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบุคคล.	149

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหาร
โรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบุคคล. 149

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง 150

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงเป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง	23
ภาพ 2 แสดงองค์ประกอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	27
ภาพ 3 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	38
ภาพ 4 แสดงความสัมพันธ์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา	78
ภาพ 5 แสดงแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในสถานศึกษาการบริหารจัดการ	84
ภาพ 6 แสดงการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	85
ภาพ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย	128

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด มีความประพฤติที่ดีและมีคุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดี แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถดำรง รักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอดจาก บรมราชาบาทสมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศปฐมบรมมหาชนก รัชกาลที่ 9 พระราชทาน เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2524 (ครุสภา, 2543) การศึกษาจึงนับว่าเป็นกลไก สำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือการสร้างและ พัฒนาคณะคนไทยเพื่ออนาคตของประเทศ สร้างคนไทยให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์เป็น สามารถสร้างวิสัยทัศน์และวางแผนอนาคตที่ดี ของตนเองได้ รวมถึงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนไทย คำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนา ประเทศในอนาคตและสถานะของประเทศไทยได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการประเทศที่ไม่สมดุลไม่ยั่งยืน ความฟุ้งเฟ้อ ทำให้สังคมไทยขาดจิตสำนึกในเรื่องของความพอดีและพอเพียงมีการจับจ่ายใช้สอย อย่างฟุ่มเฟือยทั้งในองค์กรของภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน เป็นที่มาใช้ในการกำหนด วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ยึดหลักการหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนา ที่เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระองค์ทรงมีพระดำรัสชี้แนะแก่พลสกนิกรชาวไทยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงความ มีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาที่สมดุล ก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในแต่ละขั้นตอนอย่างถูกต้องตาม หลักวิชาและการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการคิดและการกระทำ สามารถ

ประยุกต์ใช้ในทุกมิติชีวิต ทุกภาคส่วนและทุกด้านของการพัฒนา (สกุลรัตน์ กงุทมาศ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการได้นำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และแนวทางที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ (สถานศึกษาพอเพียง) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) สถานศึกษาจึงควรมีการจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ ปลุกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้มีความรู้ ความเข้าใจในสาระของปรัชญานั้น ตระหนักในความสำคัญและทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในตามแนวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ครอบคลุมในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาและการจัดระบบบริหารจัดการ

กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรเครือข่ายขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2554, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) เป็นการประเมินระดับคุณภาพ/การปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์กร ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษาและนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการในการบริหารจัดการ ก่อให้เกิดความตระหนักและพึงรำลึกภายในตนเองและผู้อื่นอย่างยั่งยืน โดยกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ในปี 2554 เป็นต้นมา

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถนำมากำหนดเป็นนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษาโดยเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนาและสถาบันทางการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นกระจายอำนาจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคนและ

สร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้โรงเรียนบริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบุคลากร งานด้านแผนงานและงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

ทั้งนี้โรงเรียนเอกชนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ถือได้ว่าเป็นสถานศึกษาหนึ่งที่ทำหน้าที่ด้านการจัดการศึกษาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เล็งเห็นความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงนำแนวคิด ทฤษฎี มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนที่รับภาระการจัดการศึกษาให้แก่เด็กไทยเคียงคู่กับการศึกษาของภาครัฐมาเป็นระยะเวลายาวนาน โรงเรียนเอกชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่ง ระบบการศึกษาของชาติที่จะสร้างสรรค์และส่งเสริมการศึกษาอบรมกล่อมเกลาพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่เยาวชนของชาติให้ได้รับความรู้ มีความสามารถ เจริญเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต

สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดลำปาง (2561) มีวิสัยทัศน์ว่า ขับเคลื่อน พัฒนาการศึกษาระบบบูรณาการสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่หลากหลายและผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากนโยบายดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง มีความตระหนักในนโยบายและต้องบริหารจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ยังมีปัญหาอยู่มากในทางปฏิบัติ ไม่มีแนวทางในการบริหารจัดการที่เป็นระบบและต่อเนื่องและที่สำคัญ คือ การดำเนินการบริหารสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมกรอบงานในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจนและมีความต้องการที่จะนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สู่กิจกรรมการเรียนและนำไปปฏิบัติในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนานักเรียน เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข แต่จัดการแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา เช่น ป้ายนิเทศ ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยังคงไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากโรงเรียนเอกชนมีข้อจำกัดทางด้านสภาพแวดล้อม จึงส่งผลให้การจัดหาและเผยแพร่สื่อการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนนั้น ยังไม่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเด็กนักเรียน เช่น นักเรียนมาโรงเรียนสาย นักเรียนขาดเรียนบ่อยครั้ง นักเรียนออกกระหว่างภาคเรียนและเรื่อง

ยาเสพติด เป็นต้น ส่งผลทำให้ต้องมีการแนะแนวและระบบช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนและส่งผลให้โรงเรียนเอกชนในจังหวัดลำปางไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ว่ามีการบริหารจัดการในงานแต่ละด้านอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนเอกชนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปางอยู่ในระดับใด
2. แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

สมมติฐานการวิจัย

1. โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ที่มีขนาดแตกต่างกันมีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำนวน 27 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,073 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,100 คน (สำนักศึกษาธิการจังหวัดลำปาง, 2563)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 481 คน จำนวน 508 คน ได้มา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล และ 3) การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) ความรู้ และ 2) คุณธรรม และ 2) การบริหารโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษา คือ

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ขนาดของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การเสริมสร้างให้โรงเรียนมีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคมและอยู่ร่วมกับระบบนิเวศน์อย่างสมดุล โดยมีองค์ประกอบด้วย 3 ห่วงและ 2 เงื่อนไข ได้แก่

1. ความพอประมาณ หมายถึง การมีความพึงพอใจในสถานะของตนเอง การมีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประหยัดพอเพียง การเลือกใช้สินค้า

ที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีราคาเหมาะสม การรับประทานอาหารที่บ้านมีรายได้ที่ได้รับพอดีกับรายจ่าย การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเอง

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การรู้จักใช้เหตุผลเข้าพิจารณาทุก ๆ ปัญหาที่เข้ามากระทบ ใช้เหตุผลในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ มีความอดทนอดกลั้นต่ออธิบายมุขต่าง ๆ การใจกว้าง หนักแน่น รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น มีการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างอบอุ่น มีการวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน การวางแผนการใช้จ่ายของตัวเองในชีวิตประจำวัน มีการออมทรัพย์จากผลผลิตที่จำหน่ายได้ การยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับเพื่อน มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การรับประทานอาหารเช้าถูกหลักโภชนาการ การสร้างครอบครัวให้อบอุ่นเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเบื้องต้น มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว มีการลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ และอบายมุข มีการตรวจสุขภาพประจำเป็นประจำทุกปี การออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อการมีสุขภาพที่แข็งแรง มีงานพิเศษ สร้างรายได้เสริมที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ มีความสามารถในการพึ่งตนเองและมีการสร้างวินัยในการออม เช่น การฝากเงินออมทรัพย์ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมทรัพย์ ฯลฯ

4. ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นคนดีมีศีลธรรมการศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ การนำความรู้มาปรับปรุงตนเองและการทำงานให้ดีขึ้น มีการเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตามข่าวสารทำให้รู้เท่าทันสถานการณ์ในปัจจุบัน การได้รับข่าวสารที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความสามารถให้คำแนะนำและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนและตนเองได้

5. คุณธรรม หมายถึง การยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต การมีความตระหนักในคุณธรรม มีการดำเนินชีวิตที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ การมีความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิตต่อตนเองและผู้อื่น ใช้ความอดทนและมีสติปัญญาในการแก้ไขปัญหา มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้รักสามัคคี เพื่อทำกิจกรรมในครอบครัวและในสังคม การมีจิตใจเอื้อเฟื้อและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม และมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงานโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

5.1 ด้านการบริหารวิชาการ หมายถึง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับ

จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรง ครบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแนะแนวการศึกษาต่อ ให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ของตน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของภูมิปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถ วิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและ อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

5.2 ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานต้องกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก บริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ยึดหลักธรรมาภิบาลที่เน้น ความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความ รับผิดชอบในการบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนรวม ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน มีความ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการ ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5.3 ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวตัดสินใจ บนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้ กระแสโลกาภิวัตน์ มีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและ คุณธรรม ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย

5.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป หมายถึง ส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษา ของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงาน ที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก

ยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้หลักอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน เน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนทราบถึงผลการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง
2. ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากบทความ วรรณกรรม เอกสารทางวิชาการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาประกอบการศึกษางานวิจัยนโยบายและการปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.1 ความหมายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.2 ความเป็นมาของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.3 องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
  - 1.5 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
  - 1.6 การวิเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารโรงเรียน
  - 1.7 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารโรงเรียน
2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหารสถานศึกษา
  - 2.1 ด้านวิชาการ
  - 2.2 ด้านงบประมาณ
  - 2.3 ด้านบุคลากร
  - 2.4 ด้านทั่วไป
3. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน
  - 3.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาเอกชน
  - 3.2 ประเภทและระดับโรงเรียนเอกชน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้วิจัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

จุฑารัตน์ ชิดเขียน (2558, หน้า 21) ได้สรุปไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกระดับ โดยยึดหลักความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม

ปิยนุช พิมพิรส (2558, หน้า 54) สรุปว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียรสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ณัฐิยา พาที (2559, หน้า 34) เศรษฐกิจพอเพียง คือ แนวทางที่พอหลวงของปวงชนชาวไทยได้คิดและให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจ คือ รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงความประมาณตนความมีเหตุผลและภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ซึ่งจะต้องนำหลักความรู้และคุณธรรมเข้ามาประกอบการวางแผนและการตัดสินใจเพื่อบรรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ

ผ่องศรี พัฒนมณี (2559, หน้า 14) สรุปว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative self-sufficiency) อยู่โดยไม่ต้องเดือดร้อนโดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจ

ที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไปได้ สุเมธ ตันติเวชกุล (2544, อ้างอิงใน อุดมพร อมรรธรรม, 2549, หน้า 24)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 9) ได้ให้คำอธิบายเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หมายถึง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอ สมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึก ในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

พระคณศ ปภสสโร (ทองผา) (2560, หน้า 46) สรุปได้ว่า เศรษฐกิจที่มีระบบ ภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ทางสายกลางมัชฌิมาปฏิปทา เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง มีความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีสัมมาอาชีพ การเลี้ยงชีพ โดยชอบการเลี้ยงชีพโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น พออยู่ พอกิน ในการดำรงชีวิต

มนตรีรา มงคลสูตร (2559, หน้า 11) เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นเรื่องเข้าใจได้ง่าย มีความหมายที่ชัดเจน ไม่ยากแก่การรับรู้และการนำไปปฏิบัติ ดังจะเห็น เป็นรูปธรรมที่ปรากฏชัดเจนในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดผลสำเร็จแล้ว มากมาย เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริอยู่เหนือเศรษฐกิจแบบทุนนิยมของตะวันตก ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุที่เป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน กำไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจ ซึ่งเป็นนามธรรม แต่เศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจนายทุนหรือเศรษฐกิจธุรกิจ เพราะครอบคลุมถึง 4 ด้าน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2549, หน้า 39-45) คือ

1. มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่ พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบสัมมาอาชีพเพื่อให้พึ่งตนเองได้ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริเป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจ

พอเพียงซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกรจำนวนมากมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น และมีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควร แก่อัตภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

2. มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

3. มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ มีการช่วยเหลือกันมีเมตตา มีความสามัคคี ไม่เอาัดเอาเปรียบกันและมุ่งร้ายทำลายกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้

4. มิติด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต ที่ประหยัด มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ติดกับวัตถุนิยมและบริโภคนิยม

กิตติ ประจักษ์รัตนกิจ (2559, หน้า 37) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการดำรงชีวิตได้ตามความเหมาะสมและไม่เดือดร้อน เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยจะประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมในการดำรงชีวิต

ธิดารัตน์ พงคนิตย์ (2560, หน้า 15) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตที่อยู่บนเหตุและผล มีความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือ มีความรอบคอบความรอบรู้และมีคุณธรรมเพื่อประกอบการวางแผนการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ได้ในทุกการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถประยุกต์ในทุกบุคคลหรือในองค์กรต่าง ๆ

ธีรพงศ์ แสนยศ (2560, หน้า 58) เศรษฐกิจพอเพียง หรือ เศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ 2 เงื่อนไข เป็นปรัชญาที่ยึดหลักทางสายกลาง ที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งจะต้องอาศัยความรอบรู้ รอบครอบและระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพื่อการประหยัด แต่เป็นการดำเนินการอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกการแข่งขันสูง

นันทา บุรีแสง (2560, หน้า 80) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักคิด และหลักปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของของประชาชนทุกระดับ รวมทั้งรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถนำปรัชญานี้ไปประยุกต์และใช้ในการบริหารการพัฒนาประเทศ ด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจ กฎหมาย สังคมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและด้านต่าง ๆ อีกมาก

นิสา ยอดดลละออง (2560, หน้า 33) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ วิธีคิด และวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพ ทุกชุมชน เพื่อความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน ของทุกคน เรียกคืนความดีงามที่เราเคยมีอยู่กลับมาและค้นหาทางเดินที่ถูกต้องกันใหม่ โดยการศึกษา ให้มีความรู้จริงในสิ่งที่มี สิ่งทำ ให้มีคุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรู้ ความคิด และการกระทำที่พอประมาณ พอดี มีเหตุมีผล มีการระวังตัว ไม่ประมาท รู้จักระวังภัยในชีวิต การรู้ การคิด โดยสรุปแนวทางได้ ดังนี้

1. ให้ทุกคน ทุกชุมชนดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ปราชญ์ทั้งหลายสอนกันมานาน เช่น พระพุทธเจ้าก็สอนเรื่องนี้ที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทาหรือมัชฌนธรรม คือ มรรคมีองค์ 8 มีสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นถูกเห็นชอบ เป็นต้น
2. หลักการของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ พอดี ความมีเหตุผลความมีภูมิคุ้มกัน ผลกระทบทั้งจากภายนอกและภายใน
3. เป้าประสงค์ คือ ให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากภายนอก ได้เป็นอย่างดี
4. เงื่อนไข โดย 1) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้เหมาะสม 2) ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนมีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ 3) จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

ปรารธนา นวมนวม (2560, หน้า 19) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐาน การดำรงชีวิตของมนุษย์ด้วยวิธีรู้ วิธีคิดและวิธีปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนของทุกคน ทุกอาชีพทุก ชุมชน เพื่อความเป็นอยู่ดี มีสุขร่วมกัน ของทุกคนในประเทศ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืน การพัฒนาเงื่อนไขสำคัญ 2 ประการ คือ เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

พิชญาดา สิงห์เลิศ (2560, หน้า 31) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนิน ชีวิตที่ไม่ประมาท โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบ และระมัดระวัง

ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี อยู่ในหลักศีลธรรม มีวัฒนธรรมที่ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับครอบครัว และชุมชนรู้จักการพึ่งตนเองและเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่นเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี

มณฑิรา ตีระตมิ (2560, หน้า 17) สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พื้นฐานในการดำรงชีวิตโดยอาศัยความพออยู่ พอกิน ไม่ประมาท รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างฉลาด พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจ

จิรารัตน์ ปานโพธิ์ (2561, หน้า 25) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปูพื้นฐานชีวิตที่เรียบง่ายในความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี เพื่อเป็นรากฐานชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคต ซึ่งหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. พอประมาณ
2. มีเหตุผล
3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
4. มีความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)
5. มีคุณธรรม (ซื่อสัตย์สุจริต ขยันอดทน สติปัญญา แบ่งปัน)

ธนา โต่งพิมาย (2561, หน้า 64) เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศหรือภูมิภาคหนึ่งในการผลิตสินค้า และการบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่คนได้เป็นเจ้าของ โดยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมีเหตุผลในการกำหนดอุดมการณ์และแผนงานให้อยู่ในความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยการดำเนินการดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

วนัชพร พรภิญโญยิ่ง (2561, หน้า 13) สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

อรวรรรณ ป้อมดำ (2561, หน้า 34) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตน และการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ปฏิบัติตนให้มีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่

2. ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ

3. มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ

4. มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบระมัดระวัง

5. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ชยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เชื้ออาทร รับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ฉัตรชัย บุชบงค์ (2562, หน้า 22) ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักการในการดำเนินชีวิต ที่จะพึ่งพาตนเองได้ ด้วยความเพียงพอในตนเอง โดยไม่ต้องเดือดร้อน สร้างภูมิคุ้มกันในตัว ด้วยการปฏิบัติด้วยความพอประมาณมีเหตุผล พึ่งพาตนเองได้ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเอง สังคม รู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า ด้วยความรู้ ความรอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมเพื่อสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืน

จากการศึกษาความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงสรุปได้ว่า ความสามารถของบุคคลประชาชนทุกระดับ รวมทั้งรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตได้ตามความเหมาะสมเป็นการปูพื้นฐานชีวิตที่เรียบง่ายในความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี เพื่อเป็นรากฐานชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในอนาคตบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรมไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง และผู้อื่น โดยคำนึงถึงความประมาณตน ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง รวมถึงเงื่อนไขความรู้ คุณธรรม ซึ่งจะต้องนำหลักความรู้และคุณธรรมเข้ามาประกอบการวางแผนและการตัดสินใจเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง เพื่อให้สามารถอยู่ได้แม้ในโลกที่มีการแข่งขันสูง

1.2 ความเป็นมาของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในยามที่ประเทศประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 ภายหลังเมื่อได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้ประชาชนรอดพ้นและสามารถอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอดี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานจากมั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงโดยลำดับต่อไป...”

ใน พ.ศ. 2540 เกิดปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอีกครั้ง เพื่อแนวทางแก้ปัญหาให้กับประเทศ

“...การเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตนเองได้ให้มีพอเพียงกับตนเอง อันนี้ก็เคยบอกว่า ความพอเพียงไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...”

คำว่า “พอเพียง” จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาพระราชทานความหมายของคำว่า “พอเพียง” ไว้ว่า

“...คำว่าพอเพียงมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายถึงพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

“...ให้เพียงพอนี้หมายความว่ามีความมั่งคั่งอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือยไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือยแต่ก็ทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรจะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...”

“...Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง...”

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้าง และพัฒนา ความรู้ความคิดมีความประพฤติที่ดี และมีคุณธรรมของบุคคล สังคม และบ้านเมืองใดให้มีการศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะกันทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น

ก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถ ดำรงรักษา ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ โดยตลอด จากพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพรหมินทรมหาภูมิพลดุลยเดช รัชการที่ 9 พระราชทาน เมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม 2524 (ครุสภา, 2543) การศึกษาจึงนับว่าเป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การสร้างและพัฒนาคนไทย เพื่ออนาคตของประเทศ สร้างคนไทยให้เป็นคนดีและคนเก่ง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดวิเคราะห์ สามารถสร้างวิสัยทัศน์ และวางแผนอนาคตที่ดีของตนเองได้ รวมถึงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของคนไทย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

ในสภาพปัจจุบันการศึกษาไทยยังคงมีปัญหา เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ ของโลก ความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก ทำให้เกิดโลกไร้พรมแดน สามารถเข้าถึงข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีอยู่บนฐานข้อมูลทั้งโลก แต่ยังใช้การสอนแบบเดิม เน้นให้นักเรียนท่องจำเนื้อหาวิชาและทำงานตามคำสั่งสอนของครู นักเรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมไม่แน่น ไม่สามารถไปต่อความรู้ใหม่ได้ การจัดการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงสู่ชีวิตจริง การสอนให้จดจำข้อมูลองค์ความรู้เดิมเพื่อไปสอบ การลองแบบ เลียนแบบ และทำตามนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้และฝึกฝนความคิดริเริ่มที่น้อยมาก เพราะครูส่วนใหญ่จะรู้จักวิธีสอนให้นักเรียนท่องจำความรู้และฝึกทักษะสำเร็จรูปไปเพื่อสอบแบบเก่า การจัดการศึกษาแบบใหม่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเวลาและสถานที่ที่จะเล่นอย่างสร้างสรรค์ และทำให้ผู้เรียนเกิดความรักในการอ่าน และเรียนรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต การจัดให้มีการสอนที่ดี การชี้แนะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม สนุกกับการเรียนรู้และการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายในตัวเองที่อยากจะเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะทางวิชาการ ด้านต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น นักวิชาการยืนยันว่าสมองของคนเรา โดยเฉพาะสมองของเด็กและเยาวชนมีศักยภาพในการที่จะเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อยู่แล้ว ถ้าเราส่งเสริมให้คนมีแรงจูงใจอยากอ่าน อยากเรียนรู้ และมีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งที่เขาอยากรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีทำงานสมอง สมองของพวกเขาจะทำงานเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวในปัจจุบันจึงมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตคนที่มีคุณภาพสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำกระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวปฏิบัติ คือ 1) ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู 2) ให้ครูสอนเด็กให้มีความเข้าใจกับเพื่อน ไม่ให้แข่งขันกัน แต่ให้แข่งกับตัวเอง ให้เด็กที่เรียนเก่งกว่า ช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า 3) ให้ครูจัดกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี ในส่วนหนึ่งของนโยบายให้ความสำคัญกับเทคนิคการสอน และการสื่อความหมาย โดยส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ จัดการเรียนการสอน การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ดี ทำให้เด็กเกิดความสนใจเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งมีการทบทวนหลักสูตรการศึกษาโดยให้ 1) ลดเวลาเรียนต่อวัน ลดการบ้านนักเรียน นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข ไม่มีกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือที่เป็นภาระเพิ่มภาระนักเรียนในเวลาที่เหลือ 2) ให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาในห้องเรียนเพื่อการเรียนรู้ และเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ผ่อนคลายและมีความสุข 3) ให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดปฏิบัติมากกว่าท่องจำเพื่อการสอบอย่างเดียว เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็ก ยุคโลกไร้พรมแดน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ ให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาดูการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ในการแข่งขันระดับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดขีดความสามารถที่พร้อมรองรับต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบัน การพัฒนาที่ยั่งยืน ในบริบทไทยนั้น เป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุก ๆ ด้านอย่างสมดุลบนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดี คืออย่างเท่าเทียม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงได้ อยู่อย่างมั่นคง และนำไปสู่ การพัฒนาที่มีคุณภาพ และยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

จากการศึกษา พบว่า กระบวนการ แนวคิด แนวปฏิบัติ การจัดกิจกรรม ที่ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Active Learning) ให้นักเรียนได้เรียนโดยการลงมือทำเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามบริบทโรงเรียน จะนำไปสู่แนวคิด แนวปฏิบัติหรือรูปแบบ อุดมการณ์ที่น่าสนใจจากการถอดบทเรียนของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดให้แก่โรงเรียนโดยทั่วไปและสถานศึกษาพอเพียง ยกกระดับขึ้น เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนเกิดการพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนให้มีความรู้ มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด ทักษะการปฏิบัติ และเกิดเจตคติตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเยาวชนไทยให้เป็นคนดี มีความรู้ มีความรู้ มีเจตคติ ที่ดี มีทักษะในการปฏิบัติงานและมีทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลต่อ การพัฒนาคุณภาพของสังคมและประเทศชาติต่อไป

ความเป็นมาของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิด วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ของประชากรในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และการบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินงาน ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียรมีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี มีผู้สรุปไว้ดังนี้

จุรีรัตน์ ทองรอง (2559, หน้า 10) ได้กล่าวถึง หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

เพชรประภรณ์ ชุ่มสาย (2559, หน้า 44) ได้กล่าวว่า ความเป็นมาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติในการพัฒนาทุกระดับ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระราชทานผ่านพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เป็นการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ซึ่งผ่านคำว่าพอมีพอกิน พอใช้ และได้ทรงใช้คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งแรกในปี 2540 โดยมีแนวคิดยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงจะมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมมาใช้ในการวางแผน

แนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทานตรัสไว้ คือ แนวคิดที่ทรงย้ำเตือนให้พสกนิกรของพระองค์มีจิตสำนึกในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ ตั้งอยู่บนเหตุและผล มีความพอประมาณในความต้องการ ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะในสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน นอกจากกระแสพระราชดำรัสแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังมีหน่วยงานและนักการศึกษาได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548, หน้า 8) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

อรุวรรณ ป้อมคำ (2561, หน้า 11) ได้กล่าวว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตอันพึงประสงค์ ดังนี้ 1) ปฏิบัติตนให้มีความ

พอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่ 2) ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ 3) มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ 4) มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องสามารถคิดวิเคราะห์และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง 5) ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตขยัน อดทน เพียรพยายาม แบ่งปัน มีสติปัญญา มีวินัย พึ่งตนเอง แบ่งปัน เอื้ออาทร รับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.3 องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

เพชฌุ กิจระการ (2560, หน้า10) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ไว้ดังนี้

1. สามารถพึ่งตนเองได้
2. ให้พ้นจากความยากจน
3. ให้พอมีพอกินและมีสัมมาอาชีพ
4. ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย
5. ให้ยึดถือทางสายกลาง รู้จักพอ พอดีและพอใจ

พวงพยอม คำมุง (2558, หน้า 10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่าจากการสังเคราะห์จุดหมายในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยและทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป พบว่า มีอยู่ 2 ส่วนด้วยกัน ในส่วนที่หนึ่ง ปรากฏอยู่ 2 แห่ง ซึ่งมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คือ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สำหรับในส่วนที่สอง คือ เพื่อให้สมดุล (ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม)

จุดหมายส่วนที่หนึ่งในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่า “เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์” กับ “เพื่อให้พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง” นั้น หากพิจารณาให้ถ่องแท้ จะพบความเกี่ยวโยงสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยในแห่งแรกเป็นการพัฒนาที่

เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในเพื่อให้ทันและเข้ากับสิ่งภายนอก ในแห่งที่สองเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกเพื่อป้องกันไม่ให้อะไรภายในได้รับความกระทบกระเทือนเสียหาย

จุดหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ตามการสังเคราะห์ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงประกอบด้วย คือ ความสมดุล การพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงและการก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้น มิได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ตรงกันข้ามการดำเนินตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความมุ่งหมายเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์อีกด้วย

ด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า โลกาภิวัตน์นั้น ก่อให้เกิดผลกระทบได้ทั้งในแง่ดีและในแง่ร้าย คือมิได้ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในแง่เดียว แต่ในอีกแง่หนึ่งยังทำให้เกิดความเสื่อมถอยตกต่ำทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมุ่งเน้นให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบระมัดระวังในการดำเนินงาน โดยเลือกรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อในแง่ดี ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ไม่ดี และไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

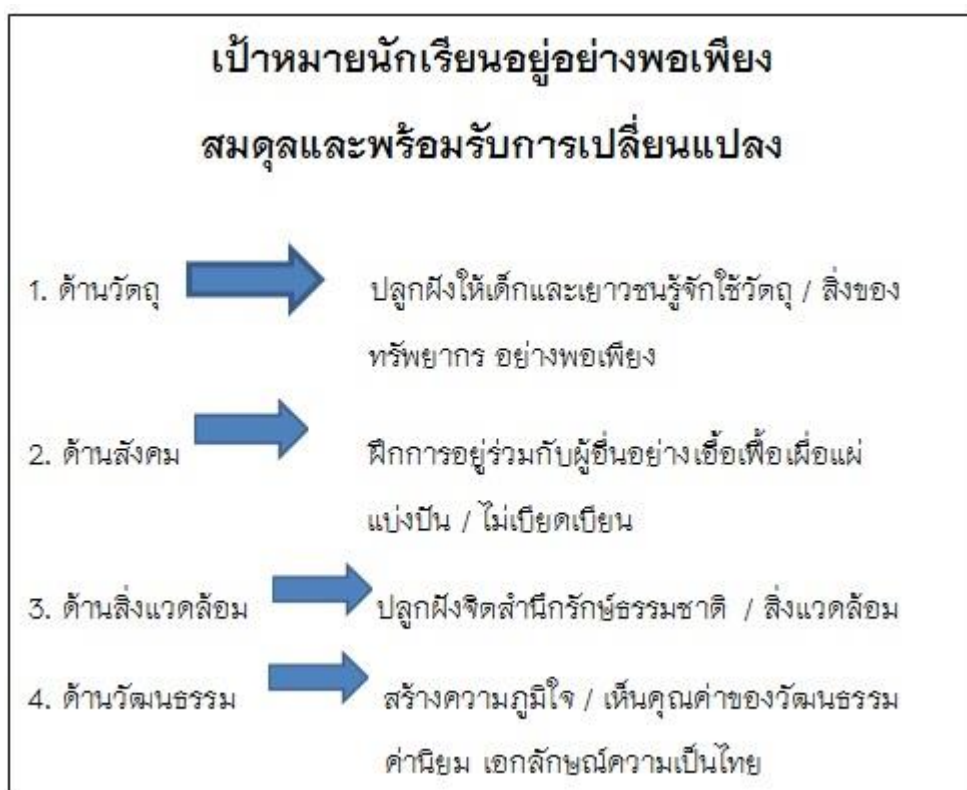
อรุวรรณ บ่อมคำ (2561, หน้า 20) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้

1. การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองและทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถของตนเอง รู้จักพัฒนาตนเองด้วยการทำจิตใจให้โปร่งใส พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ด้วยการเข้ารับการศึกษาอบรมใฝ่หาความรู้

2. สามารถพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อต้องประสบกับปัญหาให้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองหาสาเหตุ และแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของเหตุและผลด้วยตนเองก่อนที่จะพึ่งพาคนอื่นและเมื่อต้องพึ่งพาผู้อื่น ก็ให้เป็นคนที่มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการปรึกษาหารือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยจะต้องยึดหลักการพึ่งตนเองในครอบครัวก่อน สมาชิกจะต้องรู้รายรับ-รายจ่ายของครอบครัว สามารถบริหารการเงินในครอบครัวได้ หลีกเลี่ยงการเป็นหนี้และใช้ศักยภาพของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รู้จักยับยั้งใจตนเอง ลดความต้องการของตนเองลง โดยคำนึงถึงความมีอยู่ของตนเอง เช่น คำนึงถึงรายรับหรือรายได้ของตนเองก่อนที่จะตัดสินใจซื้อสิ่งของ ยึดทางสายกลางในการดำเนินชีวิตให้ตนเองอยู่อย่างสมดุล เพื่อการมีความสุขอย่างแท้จริง ไม่รู้สึกขาดแคลนและต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น ในสังคม

ชนบทซึ่งมีที่ดินที่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ก็ทำเกษตรแบบพออยู่พอกิน ปลูกผักไว้กินเองก่อน ถ้าหากเหลือก็นำไปขาย แจกจ่ายเพื่อนบ้าน ทำให้เราสามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้และสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้อีกด้วย

ภาพ 1 แสดงเป้าหมายนักเรียนอยู่อย่างพอเพียง สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง
ที่มา: สุนทร คล้ายอ่ำ, 2563

จึงกล่าวสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เพื่อให้คนไทยอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุขทุกระดับ ดังนี้

ระดับครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี พึ่งพาตนเองได้ มีความสุขทั้งทางกายและใจ ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ไม่เป็นหนี้ที่ไม่สามารถชำระคืนได้ มีเงินเหลือเป็นเงินออมสำหรับครอบครัว

ระดับชุมชน รวมกลุ่มในการสร้างงาน สร้างอาชีพเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สามารถนำทรัพยากรซึ่งเป็นทุนของชุมชนมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวม

ระดับสังคม สังคมเข้มแข็ง มีการสร้างงาน สร้างอาชีพที่มั่นคง สมาชิกในสังคม มีความเป็นอยู่ที่ดี มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เข้ารับการศึกษาอบรม ร่วมกันสืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างเป็นเครือข่ายทั้งในและนอกสังคม

หลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

จงสวัสดิ์ มณีจอม (2561, หน้า 15) สรุปได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม มุ่งเน้นการพึ่งตนเอง โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้ คุณธรรมซึ่งจะนำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำผลความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านวัฒนธรรม 4) ด้านสิ่งแวดล้อม มาเป็นตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้

วิจิตรรา เพิ่มขึ้น (2558, หน้า 15) สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำรัสที่พระราชทานให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สันติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับและใจตนเป็นที่สำคัญ ซึ่งที่พระองค์ทรงรับสั่งมานั้น แท้ที่จริง คือ วิถีชีวิตไทยนั่นเอง วิถีชีวิตไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี เป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจนจนสามารถปรับตัวพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนชาวไทยในที่สุด

จุรีรัตน์ ทองรอง (2559, หน้า 40) หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบกรวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ ยังมีผู้กล่าวถึง หลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า

รัชนิกร วงศ์จิราษฎร์ (2559, หน้า 25) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้พัฒนาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้พสกนิกรชาวไทยได้ใช้ชีวิตตามทางสายกลาง

และเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ปรัชญานี้จึงเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตโดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ยังมีผู้กล่าวไว้ว่า

เพชรประกาย ชุมสาย (2559, หน้า 51) แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุผล ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม คือ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี เกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สมดุลยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ

กิตติ ประจักษ์รัตนกิจ (2559, หน้า 49) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สัมพันธ์กับทรัพยากร ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังนี้ คือ ทรัพยากรคน เป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ต้องพัฒนาคนให้มีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่เป็นผู้มีเหตุผล มีความอดทน ขยัน หมั่นเพียรและให้มีภูมิคุ้มกันโดยมีความรู้ ภูมิปัญญา ทักษะที่ป้องกันผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จะต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดความพอประมาณ ความสมดุลและความยั่งยืน ทั้งขณะที่เป็นวิถี และเป้าหมายแห่งการใช้ทรัพยากรนั้น

ธิดารัตน์ พงคินิตย์ (2560, หน้า 18) สามารถสรุปได้ว่าหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 หลัก คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้งนี้ 3 หลัก ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของสองเงื่อนไขคือ เงื่อนไขความรู้ควบคู่ไปกับเงื่อนไขคุณธรรม กล่าวคือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ประกอบด้วยหลักเหตุผลควบคู่ไปกับปัญญา และคุณธรรมที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ

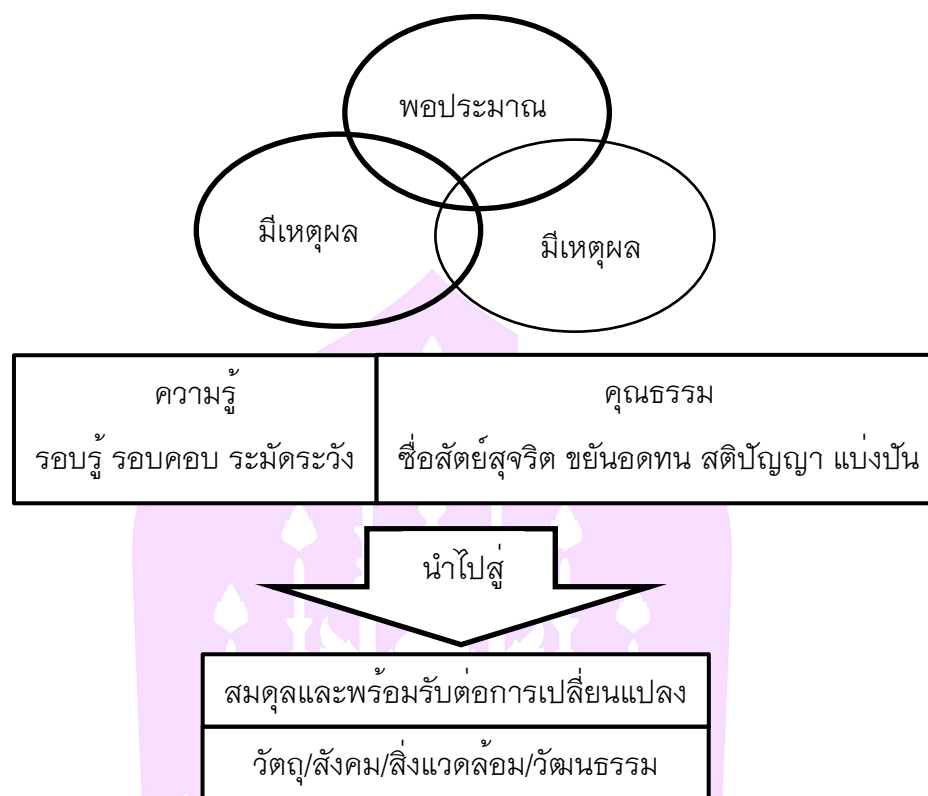
พระครูอาทรประชาสรรค์ บุญชัด ขนาสโภ (2560, หน้า 13) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตั้งแต่เริ่มงานพัฒนาเมื่อ 50 กว่าปีที่แล้วและทรงยึดมั่นหลักการนี้มาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านการเกษตร เราเน้นการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกเป็นเชิงพาณิชย์ เช่น เมื่อปลูกข้าวก็นำไปขาย และนำเงินไปซื้อข้าว เมื่อเงินหมดก็ไปกู้เป็นอย่างนี้มาโดยตลอด จนกระทั่งชาวนาไทยตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้สิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงตระหนักถึงปัญหาด้านนี้ จึงได้พระราชทานพระราชดำริ ให้จัดตั้งธนาคารข้าว ธนาคารโคกระบือขึ้นเพื่อช่วยเหลือราษฎร นับเป็นจุดเริ่มต้นแห่งที่มาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ ปะนามะทั้ง (2560, หน้า 117) แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นหลักสำคัญ ๆ มี 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) เงื่อนไขความรู้ 5) เงื่อนไขคุณธรรม

กীরติกร หนูตอ (2561, หน้า 44) สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการเป็นแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสังคม มีความเข้มแข็ง มีค่านิยม ความคิดที่ดี มีศักยภาพที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใดก็ตาม เศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมในสังคมได้อย่างสงบสุข โดยใช้หลักคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน ตลอดจนสามารถใช้เป็นหลักการแนวคิดในการวางแผน กำหนดนโยบายในการบริหารงานต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

จากการศึกษาองค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการ แนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางหรือหลักในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสังคม มีความเข้มแข็ง มีค่านิยม ความคิดที่ดี มีศักยภาพที่จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใดก็ตาม มีหลักแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ๆ 5 ด้าน ดังนี้

1. ความพอประมาณ คือ พอประมาณกับศักยภาพของตนเอง
2. ความมีเหตุผล คือ เหตุผลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต
4. เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบคอบระมัดระวัง
5. เงื่อนไขคุณธรรม คือ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดีเกรงกลัวต่อผลจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ซึ่งมีภาพประกอบ ดังนี้

ภาพ 2 แสดงองค์ประกอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สุนทร คล้ายอ่ำ, 2563

ถ้าปฏิบัติตนบนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้จากรูปภาพ ที่ส่งผลดีต่อวัตถุ สิ่งของ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมถึงตัวเราเองในอนาคตอีกด้วย

ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ดังต่อไปนี้
 กระทรวงศึกษาธิการ (2555, หน้า 3) ได้ให้ความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจนและการลดความเสี่ยง
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่าง ๆ ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการดำเนินงานบนรากฐานของความพอเพียง

4. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลันและเพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสม

6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยการพัฒนาคนให้พออยู่พอกินและอยู่ดีมีสุข พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง มีศักยภาพ มีทางเลือก ทั้งด้านสุขภาพ ความรู้ ทักษะ อาชีพ เสรีภาพ

7. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

ปรารภ นวนุ่ม (2560, หน้า 20) ได้กล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศใน 6 ประการ ดังนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจนและการความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของคนจน

2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ

3. เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาว ในบริษัทที่มีการแข่งขัน

4. หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญยิ่งต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐ

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน เพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน

6. ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

นอกจากนี้แล้ว คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษา ยังได้ระบุถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคนด้านการพัฒนาเพิ่มอีก 3 ประการ ดังนี้

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเสริมภาพในสังคมได้อย่างสันติสุข ไม่เบียดเบียน ไม่เอาัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และจิตสาธารณะ

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลาย เห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้มนุษย์อยู่อย่างมีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณีประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล แต่ละสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการพัฒนาประเทศ เป็นปรัชญาที่มีความสำคัญยิ่งสำหรับการขจัดความยากจน และการลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ของคนจน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการสร้างพลังอำนาจของชุมชนและการพัฒนาศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจพอเพียงช่วยยกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ด้วยการสร้างข้อปฏิบัติในการทำธุรกิจที่เน้นผลกำไรระยะยาวในบริบทที่มีการแข่งขัน หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการปรับปรุงมาตรฐานของธรรมาภิบาล ในการบริหารงานภาครัฐ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของชาติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน เพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาค และยั่งยืน ในการปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความคิดของคน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน

จากความสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักแนวคิด และหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้อยู่รอดในสภาวะการณ์ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ และสภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีหลักคุณธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวควบคู่กับการดำเนินชีวิต ตลอดจนใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารตั้งแต่ระดับบุคคลชุมชน หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ สถาบันจนถึงระดับรัฐบาลที่มีหน้าที่บริหารประเทศ

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง

กิตติ ประจักษ์รัตนกิจ (2559, หน้า 57) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเคราะห์เพื่อสรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ทั้งหมด 7 คน ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักวิชาการ	องค์ประกอบ	ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)		√	√	√	√	√
2. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2549)		√	√	√	√	√
3. เกษม วัฒนชัย (2548)		√	√	√		
4. สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง (2550)		√	√	√	√	√
5. รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554)		√	√	√	√	√
6. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2551)		√	√	√	√	√
7. สมพร เทพลีธา (2550)		√	√	√	√	√
	รวมทั้งสิ้น	7	7	7	6	6

จากตาราง ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีจำนวน 5 องค์ประกอบ และสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล
3. ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
4. มีความรู้
5. มีคุณธรรม

ความพอประมาณ

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 6, อ้างอิงใน สุเมธ งามกนก, 2556, หน้า 10) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ กันตยา มานะกุล (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกที่เป็นผู้แทนหัวหน้าครอบครัวในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการที่พอดี โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น สามารถอ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ในเกณฑ์ที่เพียงพอต่อการนำไปใช้ชีวิตประจำวัน การผลิตและการบริโภคอาหารที่ถูกต้องครบถ้วนในระดับที่พอประมาณกับฐานะตนเอง (ไม่เป็นหนี้) และสร้างครอบครัวให้อบอุ่นได้ตามสมควร

อรุณญา เลิศวิทยาวิวัฒน์ (2550, หน้า 3) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี (Dynamic optimum) ที่ไม่สุดโต่ง ยืนได้บนขาของตนเอง (Self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลางในมิติต่าง ๆ ของการกระทำที่ไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น ความพอประมาณนี้มีทั้งหมด 5 ประการ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2546) คือ 1) ด้านจิตใจ คือ เริ่มต้นจากตนเองที่ต้องตั้งสติ มีปัญญา มีจิตสำนึกที่ดี มีความเมตตาเอื้ออาทร มีความเข้าใจ ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนร่วมเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองให้ 2) ด้านสังคม คือ การสร้างความพอดีในทุกระดับของสังคม โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึกกำลังและที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง 3) ด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องอยู่อย่างพอดี พอกินไม่หรรุหระ พุ่มเฟิอย 4) ด้านเทคโนโลยี ควรเหมาะสมสอดคล้องกับสถานะและความต้องการของประเทศและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเรา และ 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือ ใช้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพตลอดจน รณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

กาญจนา บุญยัง และคณะ (2552, หน้า 8, อ้างอิงใน จารุวรรณ บัวทูน, 2556, หน้า 43) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ เพื่อนำไปสู่ความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง และหมายความรวมถึงการพึ่งตนเองและการมีชีวิตที่เรียบง่าย

จารุวรรณ บัวทูน (2556, หน้า 6) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง การดำรงชีวิตด้วยความพอดี รู้จักใช้จ่ายอย่างพอดี และไม่สร้างหนี้สินในครัวเรือน

กรณีการ ภิรมย์รัตน์ (2553, หน้า 5) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินอย่างพอประมาณ การออมเงิน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554, หน้า 19-21) กล่าวว่า ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีโดยเฉพาะการอุปโภคบริโภค ปัจจัยต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตให้พอดี พอเหมาะสม กับความต้องการของร่างกาย ดำรงชีวิตด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต ไม่กอบโกยไว้เฉพาะ ตนจนทำให้เกิดความขาดแคลน ไม่สมดุล รู้จักพอประมาณ ในการแสวงหา รู้จักรับและสละ ปัจจัยที่ควรสละเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม รู้จักตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มา กระทบเราอย่างพอเหมาะพอควร ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป รวมถึงไม่กระทำอันเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

นงคราญ ไชยเมือง (2553, หน้า 2) กล่าวว่า ความพอประมาณ คือ มีสองนัยยะ ในด้านหนึ่งคือ ความพอดี ไม่สุดโต่ง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ เช่น การบริโภคการผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองอีกด้านหนึ่ง หมายถึง การที่สามารถพึ่งตัวเองได้ยืนได้บนขาของตนเอง

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ หมายถึง การมีความพึงพอใจในฐานะของตนเอง การมีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสมกับฐานะ การดำเนินชีวิตโดยยึดหลักประหยัดและพอเพียง การเลือกใช้สินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่มีราคาเหมาะสมการรับประทานอาหารที่บ้านเป็นประจำ รายได้ที่ได้รับพอดีกับรายจ่าย การตอบสนองความอยากมี อยากได้สินค้า และบริการอย่างพอเหมาะ พอดี มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตัวเอง

ความมีเหตุผล

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนะคิดไว้ ดังนี้

กันตยา มานะกุล (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง หัวหน้าครอบครัว หรือสมาชิกที่เป็นผู้แทนหัวหน้าครอบครัวในชุมชน บ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อ่านออกและเขียนภาษาไทยได้ในเกณฑ์ที่จะไม่ให้อื่นมาเอาเปรียบหรือหลอกลวง มีการออมทรัพย์ จากผลผลิตที่จำหน่ายได้ มีการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างอบอุ่น โดยตระหนักถึงระดับของความพอเพียงที่เป็นไปอย่างมีเหตุและมีการพิจารณาจากเหตุปัจจุบันที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

กาญจนา บุญยัง และคณะ (2552, หน้า 8 อ้างอิงใน จารุวรรณ บัวทูน, 2556, หน้า 43) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอประมาณ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และยังรวมถึงการสะสมความรู้และประสบการณ์ ความสามารถในการวิเคราะห์การรู้จักตนเอง การมองการณ์ไกล ตลอดจนมีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2553, หน้า 5) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง พฤติกรรมการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงิน การทำงาน การคบเพื่อน

นงคราญ ไชยเมือง (2553, หน้า 3) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายความว่า ความการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอประมาณในมิติต่าง ๆ นั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลมีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว คำนึงถึงความเสี่ยง ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดจากการตัดสินใจนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 6, อ้างอิงใน สุเมธ งามกนก, 2556, หน้า 10) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554, หน้า 19-21) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การรู้จักใช้เหตุผลเข้าพิจารณาทุก ๆ ปัญหาที่เข้ามากระทบ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิดจะหยุดออกจากเหตุนั้นได้ โดยอาศัยช่องทางใดและจะใช้วิธีการใด ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ทั้งต่อตนเอง สังคมส่วนรวม ด้วยความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ วางแผน ประสานงานและดำเนินการอย่างมีระบบรอบคอบ

จารุวรรณ บัวทูน (2556, หน้า 7) กล่าวว่า ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในการประกอบอาชีพเป็นไปด้วยความมีเหตุผลโดยคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ปัจจุบันให้มากที่สุดจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีเหตุผล หมายถึง การรู้จักใช้เหตุผลเข้าพิจารณาทุก ๆ ปัญหาที่เข้ามากระทบ ใช้เหตุผลในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาด้วยความรอบคอบ มีความอดทน อดกลั้นต่ออุปสรรคต่าง ๆ การใจกว้าง หนักแน่น รับผิดชอบต่อความคิดเห็นผู้อื่น มีการอยู่ร่วมกันในครอบครัวอย่างอบอุ่น มีการวางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นขั้นตอน การวางแผนการใช้จ่ายของตนเองในชีวิตประจำวัน มีการออมทรัพย์จากผลผลิต

ที่จำหน่ายได้ การยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกับเพื่อน มีความเมตตาเห็นอบเห็นใจผู้อื่นและการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

กันตยา มานะกุล (2550, หน้า 8) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกที่เป็นผู้แทนหัวหน้าครอบครัว ในชุมชนบ้านจอมจันทร์ หมู่ที่ 2 ตำบลสันทราย อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สามารถอ่านออกเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง ปลูกพืชผักสวนครัวและกินอาหารได้ถูกหลักโภชนาการ และสร้างครอบครัวให้มีความอบอุ่นเพื่อการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในครอบครัวและชุมชน โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

นงคราญ ไชยเมือง (2553, หน้า 3) กล่าวว่า การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร หมายความว่า การกระทำที่ไม่คำนึงถึงเฉพาะเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพราะพลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบเหล่านี้ด้วย

กาญจนา บุญยัง และคณะ (2552, หน้า 8, อ้างอิงใน จารุวรรณ บัวทุม, 2556, หน้า 44) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีหมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลซึ่งมีพื้นฐานมาจากความสามารถในการพึ่งตนเองและความมีวินัยในตนเองภายใต้ข้อจำกัดของความรู้ที่มีอยู่และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้พอเพียงที่จะสามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระดับของความพอประมาณ ต้องครอบคลุมมิติการจัดการความเสี่ยงเชิงพลวัต จึงจะนับได้ว่าเป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 6, อ้างอิงใน สุเมธ งามกนก, 2556, หน้า 10) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

กรณีการ ภิรมย์รัตน์ (2553, หน้า 5) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนในการทำงาน การวางแผนการเรียน การสอนและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน หมั่นเพียร และความอดทน

รัฐพงศ์ บุญญาวัตร (2554, หน้า 19-21) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การรู้เท่าทันตนเอง รู้เท่าทันเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและหาทางป้องกัน รับมือได้ค้ำถึงผลดีและผลเสียของการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ความล้มเหลว หากไม่สามารถรับมือได้ ความสามารถในการพึ่งตนเอง มีวินัยในตนเองเพื่อช่วยให้ฟื้นตัวได้ง่าย เมื่ออยู่ในภาวะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง และรับมือกับสถานการณ์ ที่อยู่นอกเหนือความคาดหมาย เป็นการเตรียมพร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ในอนาคตทั้งใกล้และไกล

จากรุวรรณ บัวท่อม (2556, หน้า 7) กล่าวว่า ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง เกษตรกรมีหลักคิดและทักษะเบื้องต้นในการผลิตเองใช้เองเพื่อลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ที่เป็นฐานการผลิตและรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ใน ดิน น้ำ ป่า ฯลฯ จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การมีการปลูกพืชผักสวนครัว รับประทานอาหารได้ถูกหลักโภชนาการ การสร้างครอบครัวให้อบอุ่น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเบื้องต้น มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว มีการลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ และอบายมุข มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี การออกกำลังกายเป็นประจำเพื่อการมีสุขภาพแข็งแรง มีงานพิเศษ สร้างรายได้เสริมที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ มีความสามารถในการพึ่งตนเอง และมีการสร้างวินัยในการออม เช่น การฝากเงิน ออมทรัพย์ การซื้อพันธบัตรรัฐบาล สลากออมทรัพย์ ฯลฯ

มีความรู้

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านมีความรู้ เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบายให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

รัฐพงศ์ บุญญาวัตร (2554, หน้า 19-21) กล่าวว่า มีความรู้ หมายถึง รู้ตนเอง อยู่เสมอว่ากำลังทำอะไร มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้านมีความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และระมัดระวังในชั้นปฏิบัติ ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ มีอุดมการณ์และอุดมคติซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการ

ดำเนินชีวิต ผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงานและดำรงชีวิต จะทำงานเพื่องานด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ อุตุน รู้จักเกรงใจ และให้อภัย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 6, อ้างอิงใน สุเมธ งามกนก, 2556, หน้า10) กล่าวว่า มีความรู้ หมายถึง ความรอบรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา ให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

จารุวรรณ บัวทุม (2556, หน้า 7) กล่าวว่า มีความรู้ หมายถึง มีความรอบรู้ความ เข้าใจเทคนิควิธีการฟื้นฟูอาชีพ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการฟื้นฟูอาชีพได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสมครบถ้วนรอบด้านในสิ่งที่ทำ จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านมีความรู้หมายถึง การมีความรู้ ในการปฏิบัติตนเพื่อเป็นคนดีมีศีลธรรม การศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพอยู่เสมอ การนำความรู้มาปรับปรุงตนเองและการทำงานให้ดีขึ้น มีการเพิ่มพูนความรู้โดยการติดตาม ข่าวสารทำให้รู้เท่าทันสถานการณ์ในปัจจุบัน การได้รับข่าวสารที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง มีความสามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาแก่บุคคลอื่น ได้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนตนเองได้

มีคุณธรรม

องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียง ด้านมีคุณธรรม เป็นองค์ประกอบที่จะอธิบาย ให้ทราบถึงเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

กาญจนา บุญยัง และคณะ (2552, หน้า 8, อ้างอิงใน จารุวรรณ บัวทุม, 2556, หน้า 44) กล่าวว่า มีคุณธรรม หมายถึง ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยการพัฒนาตนให้เป็น ทั้งคนเก่งและคนดี มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อันจะต้องเสริมสร้างใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจิตใจปัญญา โดยเน้นความรู้คู่คุณธรรมตระหนัก ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม 2) ด้านการกระทำหรือ แนวทางการดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญาและความรอบคอบ

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร (2554, หน้า 19-21) กล่าวว่า มีคุณธรรม หมายถึง พฤติกรรม ที่ประกอบไปด้วยจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรง ความพากเพียรพยายาม ความพร้อมที่จะทำงานไม่คิดเอาเปรียบผู้อื่น สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม

จารุวรรณ บัวทุม (2556, หน้า 7) กล่าวว่า มีคุณธรรม หมายถึง มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบอาชีพมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งกันและกันในองค์กรและชุมชน

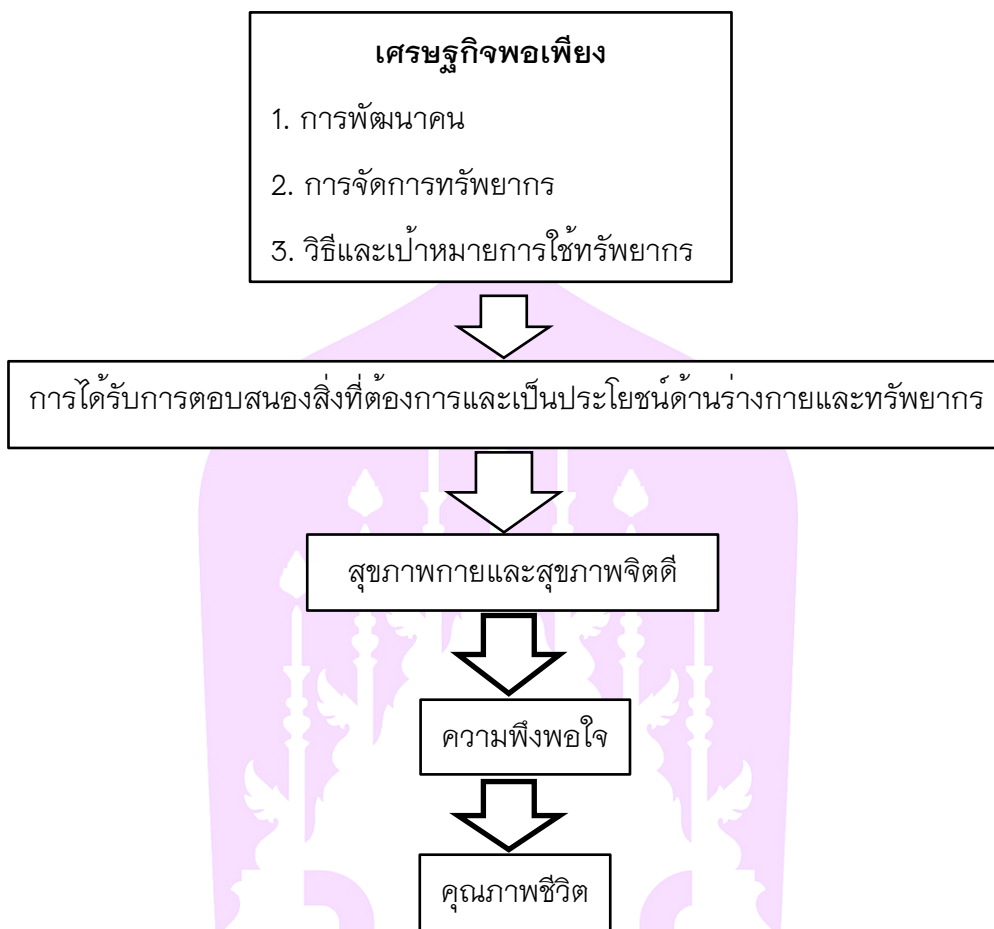
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 6, อ้างอิงใน สุเมธ งามกนก 2556, หน้า 10) กล่าวว่า มีคุณธรรม หมายถึง มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบเศรษฐกิจพอเพียงด้านมีคุณธรรม หมายถึง การยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต การมีความตระหนักในคุณธรรม มีการดำเนินชีวิตที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ การมีความซื่อสัตย์ในการดำเนินชีวิตต่อตนเอง และผู้อื่น ใช้ความอดทน และมีสติในการแก้ไขการแก้ไขปัญหา มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้รักสามัคคี เพื่อทำกิจกรรมในครอบครัวและในสังคม การมีจิตใจเอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม และมีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

กิตติ ประจักษ์รัตนกิจ (2559, หน้า 58) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถกำหนดสมมติฐานเพื่อพัฒนาเป็นทฤษฎีคุณภาพชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ดังนี้ คือ ทฤษฎีคุณภาพชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ กระบวนการพัฒนาคนให้มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรในการดำรงชีวิตได้ตามลำดับ การพึ่งพาตนเอง พึ่งพากันในชุมชน และพึ่งพาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่วิถีและเป้าหมายของความพอประมาณ ความสมดุลและความยั่งยืนของการใช้ทรัพยากรที่พอเพียงแก่การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี และมีความพึงพอใจในชีวิต กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพ 3 กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเรื่องคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สุนทร คล้ายอ่ำ, 2563

กิตติศักดิ์ โอภาสนิธิวัฒน์ (2560, หน้า 15) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า การดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทน มีสติปัญญา และความรอบคอบ ต้องมีความพอเพียงดังนี้

1. ความพอเพียงระดับบุคคล และครอบครัว

แนวทางปฏิบัติ โดยเริ่มจากตัวเองก่อน ด้วยการฝึกจิต ช่มใจตนเอง และอบรมเลี้ยงดูคนในครอบครัวให้มีคุณธรรม กินอยู่ตามอัตภาพ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดตนเอง และผู้อื่น ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงของอนาคต และเป็นที่พึ่งให้ผู้อื่นในที่สุด

2. ความพอเพียงในสถานศึกษา

แนวทางปฏิบัติเริ่มจาก ครู และผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญา มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์ พ่อพิมพ์ที่ดีทั้งในการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม อาทิ ชยัน อุดหนุน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน และอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาฯ อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติมเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็น และปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเป็นการสร้างคนดี คนเก่ง ให้แก่สังคมสำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียนเวลาเล่น และดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และสำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียนเวลาเล่น และดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม และพอประมาณกับตนเอง ให้หาความรู้ ใช้หลักวิชาและความรู้จริงในการตัดสินใจลงมือทำสิ่งต่าง ๆ คบเพื่อนเป็น กัลยาณมิตร รู้รักสามัคคี ชยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ แบ่งปันกตัญญู รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล และรอบคอบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรมให้แก่ตนเอง

3. ความพอเพียงในชุมชน

แนวทางปฏิบัติตนในชุมชนการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้รักสามัคคีสร้างเป็นเครือข่าย เชื่อมโยงกันในชุมชน และนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ หรือองค์กรการเงินชุมชน สวัสดิการชุมชนการช่วยเหลือรักษาความสงบความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์สุขได้อย่างเหมาะสม

4. ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน

แนวทางปฏิบัติเริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์ หรือกำไรในระยะยาวมาระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปัน มุ่งให้ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งลูกค้า ผู้ถือหุ้นและพนักงานด้านการขายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ได้กำไรเกินควร ไม่ลงทุนเกินขนาดไม่กู้เกินตัว รวมทั้งต้องมีความรู้และเข้าใจธุรกิจของตนเองรู้จักลูกค้า คู่แข่ง และเรียนการตลาดอย่างถ่องแท้ผลิตในสิ่งที่ถนัดและทำตามกำลัง สร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่าง และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องมีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องส่งเสริมความรู้ และจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม

5. ความพอเพียงในองค์กรภาครัฐ

แนวทางปฏิบัติยึดมั่นในจรรยาบรรณข้าราชการที่ดีโดยระดับองค์กรหรือผู้บริหารบริหารงาน อย่างมีธรรมาภิบาล โปร่งใสมีคุณธรรมประหยัดค้ำค้ำ มีการบริหารความเสี่ยงไม่ทำโครงการที่เกินตัว ปรับขนาดองค์กรให้เหมาะสม และจัดกำลังคนตามสมรรถนะ ความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาทีมงาน และคงรู้สึบทอดที่ดีเกี่ยยียดประโยชน์สุขของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ระดับเจ้าหน้าที่ ควรปรับวิถีและใช้ชีวิตแบบพอเพียงรู้จักพอประมาณ และมีเหตุผล ซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ รอบรู้รอบคอบ ระมัดระวัง ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า เหมาะสมกับรายได้พัฒนาตนเอง และความรู้อยู่เสมอ หลีกเลียงอบายมุขรักษาวัฒนธรรมไทยยึดประโยชน์สุขของส่วนรวม รู้รักสามัคคีแบ่งปันให้บริการและช่วยเหลือประชาชนด้วยน้ำใจ โหมดริ อย่างรวดเร็ว เสมอภาคและสัมฤทธิ์ผล

6. ความพอเพียงระดับประเทศ

แนวทางปฏิบัติ นั้นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่ อยู่อย่างพอมมี พอกิน และพึ่งตนเองได้มีความรู้ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตมีการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สึบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้รักสามัคคีเสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดความพอเพียงนำสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” อย่างเข้มแข็ง มั่นคงและยั่งยืนสืบไป

7. ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ

การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับต่าง ๆ นั้น ต้องมีพื้นฐานคือ การพึ่งตนเองได้ โดยพิจารณาถึงความพอเพียงในการดำเนินชีวิตทุกย่างก้าว ได้แก่

7.1 ด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิด และวางแผนอย่างมีเหตุผล คุณธรรม รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ด้วยการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม สัมฤทธิ์ผล และทันกาล

7.2 ด้านจิตใจ เข้มแข็ง กตัญญูมีความเพียร จิตสำนึกที่ถูกต้องมีคุณธรรมอันมั่นคง สุจริตจริงใจ คิดดีทำดีแจ่มใส เอื้ออาทร แบ่งปันเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

7.3 ด้านสังคม และวัฒนธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานสัมพันธ์ รู้รักสามัคคี เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชน รักษาเอกลักษณ์ ภาษา ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

7.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ จัดการอย่างฉลาด ประหยัด และรอบคอบ ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

7.5 ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมตามภูมิสังคม พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

จวงสวัสดิ์ มณีจอม (2561, หน้า 17) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 5 ปัจจัย ได้แก่

1. ความรู้ความเข้าใจของประชาชน
2. งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน
3. กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน
5. บทบาทของแกนนำหมู่บ้านและภาคีการพัฒนา

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียง คือ หลักในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถพึ่งตนเองได้ของประชาชนในทุกระดับด้วยการพัฒนาพื้นฐานทางจิตใจควบคู่กับการพัฒนาทางวัตถุ ใช้ชีวิตตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล ใช้จ่ายให้เหมาะสมกับฐานะตนเอง แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้น มันคงดีแล้วค่อยพัฒนาเป็นไปตามลำดับด้วย ความรอบคอบ ระมัดระวัง และประหยัดเพื่อป้องกันความล้มเหลวให้บรรลุผลสำเร็จสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนได้

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และประยุกต์ใช้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 192–195) ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ไม่ใช้เฉพาะในหมู่คนจน หรือเกษตรกร โดยต้อง “ระเบิดจากข้างใน” คือการเกิดจิตสำนึกมีความศรัทธาเชื่อมั่น เห็นคุณค่า และนำไปปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วจึงขยายไปสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

1. ความพอเพียงระดับบุคคล และครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคล และครอบครัวอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขทั้งทางกาย และทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงในอนาคต และเป็นที่ยังให้ผู้อื่นได้ในที่สุด เช่น หาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเอง และครอบครัวจากการประกอบสัมมาชีพ รู้ข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ประหยัด แต่ไม่ใช่

ตระหนี่ อด-ละ-เล็ก อดายมุข สอนให้เด็กรู้จัก คุณค่า รู้จักใช้ รู้จักออมเงิน และสิ่งของ เครื่องใช้ ดูแลรักษาสุขภาพ มีการแบ่งปันภายในครอบครัว ชุมชน และสังคมรอบข้าง รวมถึง การรักษาวัฒนธรรม ประเพณี การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมได้อย่าง เหมาะสม

2. ความพอเพียงในสถานศึกษา โดยเริ่มจาก ครู และผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็น ความสำคัญ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ ที่ดีทั้งในด้านการดำเนินชีวิต อาทิ ขยัน อดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อย ุข และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู กับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็น และปลูกฝังคุณธรรม เพื่อเป็นการสร้าง คนดี คนเก่งให้แก่สังคม สำหรับนักเรียน นักศึกษา ต้องรู้จักแบ่งเวลาเรียน เล่น และดำเนินชีวิต อย่างเหมาะสม พอประมาณกับตนเอง ไม่หาความรู้ ใช้หลักวิชา และความรู้จริงในการตัดสินใจ ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ปฏิบัติตน และคบเพื่อนเป็นกัลยาณมิตร ขยับหมั่นเพียร ซื่อสัตย์แบ่งปัน กตัญญู รู้จักการใช้จ่ายเงินอย่างมีเหตุผล และรอบคอบ รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางศีลธรรม ให้แก่ตนเอง อาทิ ไม่ลักขโมย ไม่พูดปด และไม่ดื่มสุรา

3. ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชน เป็นการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์ เพื่อส่วนร่วม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ภายในชุมชนบนหลักของความรู้ รัก สามัคคี สร้างเป็น เครือข่ายเชื่อมโยงกันในชุมชน และนอกชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่มอาชีพ องค์การการเงินสวัสดิการชุมชน การช่วยดูแลรักษา ความสงบ ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมทั้งการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้าง เสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง

4. ความพอเพียงในองค์การการเงินชุมชน การบริหารจัดการการเงินชุมชนต้องมุ่งให้ เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และส่วนรวม ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้สมาชิกมี ความสามารถในการพึ่งตนเองได้มีความอยู่ดี กินดี มีสันติสุข และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการเงินในชุมชน โดยส่งเสริมการออมทรัพย์ของสมาชิก จัดหาทุน และบริการสินเชื่อ เพื่อการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต จัดหาปัจจัย การผลิต รวมกันซื้อรวมกันขายสินค้า และบริการของสมาชิก มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้บริการอย่างเสมอภาค ร่วมมือกับองค์กร การเงินอื่น ๆ องค์การชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐ ดำเนินธุรกิจ ร่วมกันช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน ที่สำคัญกรรมการ

และสมาชิกทุกคนต้องมีคุณธรรมอย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ความซื่อสัตย์ เสียสละรับผิดชอบ เห็นใจ และไว้วางใจกัน

5. ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน เริ่มจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการแบ่งปัน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งลูกค้า ผู้ค้าผู้ถือหุ้นและพนักงาน ด้านการขยายธุรกิจต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งต้องมีความรู้และเข้าใจธุรกิจของตนเอง รู้จัก ลูกค้า คู่แข่ง และเรียนรู้ตลาดอย่างถ่องแท้ ผลิตในสิ่งที่ถนัดและทำตามกำลัง สร้างเอกลักษณ์ที่แตกต่าง และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อสังคมและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องสร้างเสริมความรู้ และจัดสวัสดิการให้แก่พนักงานอย่างเหมาะสม

6. ความพอเพียงในองค์กรภาครัฐ ทุกคนยึดมั่นในจรรยาบรรณของการเป็นข้าราชการที่ดีโดยระดับองค์กร หรือผู้บริหาร ต้องบริหารความเสี่ยงไม่ทำโครงการเกินตัว หรือเสี่ยงเกินไป ปรับขนาดองค์กรให้เหมาะสม จัดกำลังคนตามความรู้ ความสามารถ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลด้วยความโปร่งใส และมีคุณธรรม บริหารจัดการทรัพยากรด้วยความประหยัด คุ่มค่า และถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติงาน ระดับเจ้าหน้าที่ ควรปรับวิถี และการใช้ชีวิตแบบพอเพียง รู้จักพอประมาณ และพึ่งตนเองเป็นหลัก ซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ รอบคอบ ระมัดระวัง ใช้จ่ายอย่างเหมาะสมกับรายได้ พัฒนาตนเอง และความรู้อยู่เสมอ หลีกเลียงอบายมุข รักษาวัฒนธรรมไทย ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สามัคคี แบ่งปัน ให้บริการและช่วยเหลือประชาชนด้วยน้ำใจไมตรีอย่างรวดเร็วและเสมอภาค

7. ความพอเพียงในภาคสื่อมวลชน ตระหนักว่าสื่อมวลชนมีบทบาท และอิทธิพล ต่อความคิดของผู้คนและสังคมโดยตรง จึงต้องประกอบวิชาชีพด้วยคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้ ความพอประมาณในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามความจำเป็นต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ใช้เหตุผล สติปัญญาในการตัดสินใจเสนอข่าวอย่างรอบคอบ ถูกต้องทั้งทางกฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม กลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชน ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ของสื่อมวลชน อาทิ เสนอข่าวตรงไปตรงมาและ หลีกเลียงการเสนอภาพที่ไม่เหมาะสม และรุนแรง

8. ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้และ

คุณธรรมในการดำเนินชีวิตมีการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญาและร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้ รัก สามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้ ดังต่อไปนี้

1. โดยพื้นฐานก็คือการพึ่งตนเองเป็นหลักการทำอะไรเป็นขั้นเป็นตอน มีความรอบคอบ ระมัดระวัง
2. พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และมีความพร้อมจะรับความเปลี่ยนแปลง
3. การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละส่วน แต่ละระดับ
4. ครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคมไทย ด้านเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และ ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงเศรษฐกิจ

1.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 197)

1. ด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้/มีจิตใจสำนึกที่ดี/เอื้ออาทร/ประนีประนอม
2. ด้านสังคมและวัฒนธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกัน/รู้รักสามัคคี/สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชน รักษาเอกลักษณ์ ภาษา ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบฟื้นฟูทรัพยากร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ได้ชั่วลูกชั่วหลาน
4. ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก
5. ด้านเศรษฐกิจ ไม่ใช่ขายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด คิด และวางแผนอย่างรอบคอบมีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และประยุกต์ใช้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติต้องอาศัยความพอเพียง ตั้งแต่ระดับ บุคคล ครอบครัว ระดับความพอเพียงในสถานศึกษาต้องเริ่มที่ครู และผู้บริหาร

สถานศึกษา ส่วนความพอเพียงในทุก ๆ ด้านต้องอาศัยความพอเพียงของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง

“ขอให้ทุกคนมีความปรารถนา ที่จะให้เมืองไทยพอยู่พอกินมีความสงบ และทำงานตั้งอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบ พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรือง อย่างยอด แต่มีความพอยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ถ้าเรารักษาความ พอยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้น ถ้าทุกท่าน ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความคิด และมี อิทธิพลมีพลังที่จะทำให้ผู้อื่น ซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวม ให้อยู่ดีกินดี พอสมควร ขออย่าพอควร พอยู่พอกิน มีความสงบไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่า อยู่ตลอดกาล”

พระราชดำรัสเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 23 ธันวาคม 2542

“เพราะความพอเพียง หมายถึง การที่มีความพอ คือ มีความโลภน้อย เมื่อความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้ คนเราก็คงจะเป็นพอยู่พอกิน นี้อาจจะมามาก อาจจะมีคุณพอยู่พอกินได้ แต่ว่าต้องไม่เบียดเบียนผู้อื่น ๆ”

หลักการ แนวคิด ของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 ซึ่งต่อมาได้มีการนำแนวความคิดไปปฏิบัติกันหลายหน่วยงาน แต่คนส่วนมากมักเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของเกษตรกรเท่านั้น ซึ่งแท้จริง ผู้ประกอบอาชีพก็สามารถนำแนวพระราชดำรัสไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งสิ้น หลักสำคัญคือ ประโยชน์ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย หลัก 3 ห่วง คือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้น ๆ จะต้องเป็นอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ กับหลัก 2 เงื่อนไข คือ

3.1 ความรู้ ประกอบด้วยความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน ไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)

3.2 คุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนัก ในคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน) ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ยึดทางสายกลางที่อยู่บน พื้นฐานของคนสมดุลง พอดีพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตของคนไทยเพื่อมุ่งให้เกิด (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ได้นำกลับมาหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการ พัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 โดยการ จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิบัติรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนา ประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” มีแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับการ พัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม “ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เพื่อการพัฒนาและ บริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง บนพื้นฐานดุลยภาพเชิงพลวัตของการเชื่อมโยงทุกมิติ ของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งมิติตัวตน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมิ การวิเคราะห์ “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติ ทางด้านวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับสังคมเมือง โดยมีการ เตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ขับเคลื่อนการพัฒนาใช้ความรู้คุณธรรม และนโยบายรัฐบาลเน้นคุณธรรมนำความรู้ และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบาย เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างคุณธรรมตระหนักในคุณค่าของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาตนโดยใช้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดีมีสุข

จากการศึกษาพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียง หลักการ แนวคิด ของเศรษฐกิจพอเพียง หากนำไปสู่การปฏิบัติจะก่อเกิดความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี แก่ตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ โดยกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงขยายหลักปรัชญา แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ไปสู่นักเรียนและชุมชน ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนด้วยคุณธรรม นำความรู้ โดยเฉพาะ 8 คุณธรรมพื้นฐานการนำแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งจะเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตให้สังคมไทยเกิดความสงบสุข เนื่องจาก ปัจจุบันประชาชนคนไทยได้รับผลกระทบจากหลาย ๆ ด้านที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น ผลกระทบ ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ส่งผลให้ครอบครัวเกิดความห่างเหินขาดความสามัคคี และไม่รู้จักการเลือกให้เทคโนโลยีให้เหมาะสม จึงเกิดผลต่อความประพฤติน่าพึงประสงค์ของเด็กไทยเยาวชนไทยไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สนใจแต่วัตถุนิยมไม่รู้จักการประมาณตน ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่ออนาคตของชาติ ถ้าหากนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จะเกิดประโยชน์ทางตรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมเพราะหากสถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นย่อมส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เมื่อชุมชนเข้มแข็งย่อมทำให้ประเทศเกิดความสงบสุขรอดพ้นจากภาวะวิกฤติที่รุมเร้าอยู่ในขณะนี้

1.5 การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่สู่นักเรียนและชุมชน

1.5.1 สร้างความตระหนักโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้

1) จัดกิจกรรมประกวดการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริเวณบ้านพักครูภายในโรงเรียน โดยมีการประเมินจากคณะกรรมการที่เป็นบุคลากรในโรงเรียนออกเยี่ยมชมและให้คะแนน 3 ครั้ง สรุปผลมอบเกียรติบัตร 3 รางวัล

2) จัดกิจกรรมเปิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และจัดกิจกรรมการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มอบเกียรติบัตรให้นักเรียน

3) พิธีเปิดศูนย์วิชาการเศรษฐกิจพอเพียงและเชิงยุทธศาสตร์ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หัวหน้าส่วนราชการมาเยี่ยมชมการจัดกิจกรรมเศรษฐกิจของบ้านพักครูพร้อมแจกจ่ายผลผลิตของแต่ละบ้าน

1.5.2 นำองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่นักเรียนและผู้ปกครองโดยมีเป้าหมายของการนำนวัตกรรมสู่การปฏิบัติก่อเกิดผล ดังนี้

1) ผลที่เกิดกับนักเรียน

โดยธรรมชาติของนักเรียนที่อยู่ในช่วง 13-16 ปี จะไม่ชอบการออกคำสั่งหรือการบังคับ ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรม ถ้าหากใช้วิธีการเดิมๆ คือ การอบรม

คุณธรรม จริยธรรม ย่อมไม่เกิดผลตามวัตถุประสงค์ จึงต้องใช้วิธีการทางอ้อมในการสร้างเสริมคุณธรรมโดยใช้แรงจูงใจทางบวกให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น และภูมิใจในตัวเอง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่นักเรียนย่อมเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นแรงจูงใจที่ดี เมื่อมีการส่งเสริมให้ทำและสร้างแรงจูงใจด้วยการมอบเกียรติบัตร สิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมโดยตรง คือ ความสามัคคี และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัว ระหว่างครูกับนักเรียนระหว่างครูกับชุมชน และระหว่างคนในชุมชนด้วยกัน ผลทางอ้อม คือ เป็นการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับนักเรียนควบคู่กับการทำกิจกรรม ซึ่งไม่เป็นการฝืนความรู้สึกของนักเรียนที่อยู่ในวัยนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยเริ่มจากความสัมพันธ์และความสามัคคีจากสถาบันที่สำคัญ และใกล้ชิดกับเยาวชนไทยมากที่สุด คือครอบครัว หากครอบครัวมีความอบอุ่นมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เด็กก็จะได้รับการเพาะบ่มนิสัย และจิตใจที่เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันจากสิ่งที่เป็นอันตรายทั้งหลาย ประโยชน์ทางอ้อมคือ เป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของเยาวชนโดยไม่รู้ตัว เพราะการดำเนินกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้นักเรียนต้องมีคุณธรรมทั้ง 8 ประการ คือ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ คุณลักษณะเหล่านี้ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน

2) ผลที่เกิดกับโรงเรียน

เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเพื่อความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในอนาคต ดังนั้น ถ้าโรงเรียนที่พัฒนาจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณภาพตามที่คาดหวังแล้ว สิ่งที่ดีตามมา คือ ความรักและความศรัทธาของผู้ปกครอง ชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการสนับสนุนช่วยเหลือให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

3) ผลที่เกิดกับผู้ปกครองและชุมชน

การนำแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่งจะเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตให้สังคมไทยเกิดความสงบสุข เนื่องจากปัจจุบันประชาชนคนไทยได้รับผลกระทบจากหลาย ๆ ด้าน ที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ส่งผลให้ใคร่รอบครัวเกิดความห่างเหิน ขาดความสามัคคี และไม่รู้จักการเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม จึงเกิดผลต่อความประพฤติที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กไทยเยาวชนไทยไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สนใจแต่วัตถุนิยม ไม่รู้จักการประมาณตนซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่ออนาคตของชาติ ถ้าหากนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จะ

เกิดประโยชน์ทางตรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เพราะหากสถาบันครอบครัว มีความอบอุ่น ย่อมส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เมื่อชุมชนเข้มแข็งย่อมทำให้ประเทศเกิดความสงบสุข

ซึ่งจะเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตให้สังคมไทยเกิดความสงบสุข จากวิถีชีวิต โดยกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียง (ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง) สถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างความตระหนักโดยปฏิบัติ ตนเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้ และนำองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ นักเรียน และชุมชน โดยมีเป้าหมาย ครู มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เกิดขวัญกำลังใจ นักเรียน มีคุณธรรมพื้นฐาน ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจครอบครัว อบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนมีความสามัคคี เกิดความสงบสุข ซึ่งวิกฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ หากทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกชุมชน ทุกสังคม ทุกภาคส่วนน้อมนำไปปฏิบัติเชื่อว่าวิกฤติใด ๆ ก็จะไม่พองคลายไปอย่างสิ้นเชิง เกิดฐานครอบครัวที่อบอุ่น ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง เมื่อชุมชนเข้มแข็งย่อมทำให้ประเทศเกิดความสงบสุข หากคนไทยทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ และ เข้าถึงแก่นแท้ การดำเนินตามวิถีชีวิต โดยกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียงนี้แล้ว นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศเพราะคุณประโยชน์ที่แฝงไว้ โดยเฉพะความสามัคคี สามารถช่วยให้คนในชาติมาปรองดองกันและพองคลายวิกฤติของ สังคมไทยต่อไป

1.6 การวิเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารโรงเรียน

จุรีรัตน์ ทองรอง (2559, หน้า 27-33) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น แนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะ แก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี ดังจะเห็นได้ว่า ปรากฏความหมายเป็นเชิงนัย เป็นครั้งแรกในพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปี 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิด ความพร้อมมีพอกินพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณการคำนึงถึง ความมี เหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองและทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนัก ถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอนที่ต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการ ปฏิบัติและการดำรงชีวิตในช่วงที่ผ่านมา แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ต่างรู้จักและมีความเข้าใจ ในแนวคิดดังกล่าว แต่ความสนใจเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและน้อมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกิดขึ้น เมื่อประเทศต้องประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งนับเป็นบทเรียนที่ทำให้ประชาชน ได้เข้าถึงผลมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุล และไม่มีเสถียรภาพซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่

ของประชาชนในวงกว้าง ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ นอกจากนี้แล้วเป็นผลจากการหวังพึ่งพิงความรู้เงินลงทุน หรือตลาดจากภายนอกประเทศ โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากการผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอกในขณะเดียวกันปัญหา ซึ่งถ้าตามอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการกระจาย กระจาย ความเจริญ และกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคนในเชิงพื้นที่เกิดปัญหาทางสังคมความย่อหย่อนทางศีลธรรม ความเสี่ยงสลายของวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทย ตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นรัฐบาลจึงให้ความสำคัญการแก้ปัญหาข้างต้นที่ต้นเหตุด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษาโดยเสริมความตระหนักในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชนสถาบันทางศาสนาและสถาบันทางการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่สถานศึกษาและท้องถิ่นรวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพสมรรถภาพและประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ภาคีขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคภาคีด้านการศึกษามุ่งประสานพลังระหว่างเครือข่ายให้เกิดพันธมิตรแห่งความร่วมมืออย่างมีพลังและเต็มประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการมองภาพองค์รวมก่อน แล้วกำหนดแนวทางดำเนินงานแต่ละด้านสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกันแบ่งออกเป็น 2 ระดับดังต่อไปนี้

1. ภาคีขับเคลื่อนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ เครือข่ายของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบภารกิจโดยตรง ประกอบด้วย

1.1 ภาคีจากส่วนกลาง ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาและสำนักงานสภาการศึกษา

1.2 ภาคีจากส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขต และสถานศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ

2. ภาคีขับเคลื่อนที่เป็นหน่วยสนับสนุนประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ เช่น

2.1 ภาศึจากภาคการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาและสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ภายใต้โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ภาศึจากภาครัฐบาล เช่น กระทรวงมหาดไทยกรุงเทพมหานคร กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น

2.3 ภาศึจากภาคเอกชน เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปูนซีเมนต์ไทยปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ และสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ

กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ธิดารัตน์ พงศ์คณิตย์ (2560, หน้า 23–35) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษาได้น้อมนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าในแต่ละวโรกาสเป็นแนวทางหลักโดยมีกลยุทธ์ในการขับเคลื่อน ดังนี้

1. ใช้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวนำในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษา
2. สนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นผู้นำการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานความพอเพียงอย่างยั่งยืน
3. ปลุกฝังให้เด็กเยาวชนและประชาชนมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย รู้จักให้แบ่งปัน รับผิดชอบรู้จักรักสามัคคี การมีมารยาทและคารวะธรรม
4. ศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมผู้เรียน
5. เผยแพร่แนวทางการพัฒนาในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับผ่านสื่อต่าง ๆ ให้หลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายตามสภาพแวดล้อมและบริบทในด้านการเรียนรู้ของแต่ละแห่ง

การกำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงอย่างต่อเนื่องโดยมีแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 ส่วน คือ

1. การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้

1.1 การบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

1.2 การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เน้นการมีส่วนร่วมการช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รัก สามัคคีบนฐานของความเป็นเหตุผลการประมาณกับศักยภาพและสถานภาพและไม่ประมาท

2. การจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

2.1 สอดแทรกหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้โดยจัดทำหน่วยการเรียนรู้แผนการเรียนรู้หรือสื่อการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ

2.2 ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายอำนาจการศึกษา โดยกำหนดให้โรงเรียนบริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายงาน 4 ฝ่าย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นด้าน ดังนี้

2.2.1 การบริหารวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานทุกชนิดของสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อพัฒนาปรับปรุง และส่งเสริมการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของหลักสูตรตามขอบข่าย ที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ ด้านการจัดการหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการศึกษา การเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน

2.2.2 การบริหารงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการทางการเงินของเงิน งบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน ผลการ ดำเนินงานการระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษ การบริหารการเงิน การบริหาร บัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยต้องอาศัยความคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อให้ บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาของทางราชการมากที่สุด

2.2.3 การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารบุคคลในสถานศึกษาเป็น ภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของ

สถานศึกษาทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระ ภายใต้กฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ความสามารถมีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.4 การบริหารทั่วไป หมายถึง กระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริหารงานอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้การบริหารงานนั้นบรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งมีภารกิจในการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ การดำเนินงานธุรการ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ งานบริการสาธารณะ และงานที่ไม่ได้ระบุไว้ในการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดประโยชน์กับโรงเรียนและราชการมากที่สุด

การบริหารสถานศึกษาที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป จึงเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารวิชาการ คือ สภาพการบริหารงานที่มีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ส่งเสริม สนับสนุนการใช้สื่อ แหล่งวิทยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมทุกด้าน มีตัวชี้วัดความสำเร็จ มีการนิเทศ ติดตาม กำหนดนโยบาย เป้าหมายและมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมคุณธรรม นำความรู้ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านการบริหารงบประมาณ นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหาร งบประมาณ หมายถึง สภาพการบริหารงานที่มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรอบคอบ เหมาะสมคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด มีระบบการประกันคุณภาพ มีการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานอื่น ๆ และจัดการอย่างเหมาะสม มีแผนการจัดสรรงบประมาณที่ตรงความต้องการและสถานการณ์จริงโดยยึดหลักธรรมาภิบาล มีกรรมการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลดำเนินงานด้วยความยุติธรรมโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อส่วนรวม

3. ด้านบริหารงานบุคคลกร นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารงานบุคคล สรุปได้ว่า ด้านการบริหารงานบุคคล หมายถึง สภาพการบริหารงานที่มีการวางแผนกรอบอัตรากำลังให้พอดีและเหมาะสมกับงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความพอประมาณ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีเหตุผล ดำเนินชีวิตอย่างมีรากฐานทางวัฒนธรรม มีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ใช้วิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้กับบุคลากร ติดตามผลการดำเนินงานโครงการกิจกรรม เพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะการใช้เทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งด้านการปฏิบัติตน วินัย และคุณธรรมด้วยความยุติธรรม ยกย่อง และส่งเสริมผู้กระทำความดี

4. ด้านการบริหารทั่วไป การบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารทั่วไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า การบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบริหารทั่วไป คือ สภาพการบริหารงานที่มีการจัดโครงสร้างการบริหารให้สอดคล้องกับจำนวนบุคลากรเน้นการใช้หลักการ มีส่วนร่วมทั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบาย มีความคล่องตัว เหมาะสม ตามบริบทและสภาพสถานศึกษา จัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการใช้งาน กำหนดนโยบายแผนงาน โครงการที่ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพตามมาตรฐาน ระบบป้องกันความเสี่ยง และระบบข้อมูลสารสนเทศเผยแพร่ และส่งเสริมการแสดงความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศ และจัดการวัสดุครุภัณฑ์เป็นไปตามความต้องการและปัญหาอย่างแท้จริง จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

การบริหารงานกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(นิสา ยอดละออง, 2560, หน้า 42-54) ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมีความผันผวนเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวเรา ไม่ว่าจะได้รับอิทธิพลมาจากคนรอบข้างจากธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ล้วนแต่เป็นปัจจัยทำให้เกิดผลกระทบกับการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งสิ้นยกตัวอย่าง เช่น ภัยธรรมชาติจากอุทกภัยหรือน้ำท่วม ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับชีวิตทรัพย์สิน เศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีชีวิตที่อาจต้องเปลี่ยนไป ฉะนั้นในทางที่ดีที่สุดต้องรู้เท่าทันเหตุการณ์ ไม่ตั้งอยู่ในความประมาท และรู้จักพลิกแพลงการดำเนินชีวิต การทำงานไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งคนที่เตรียมความพร้อมอยู่ตลอดเวลาย่อมได้เปรียบกว่าคนอื่น ๆ

ที่ไม่ได้ใส่ใจ หรือเตรียมความพร้อมที่จะรับสถานการณ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ เป็นผู้นำองค์กรตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งมีจุดประสงค์ในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปจุดเริ่มต้นของการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มต้นที่ผู้บริหารเป็นสำคัญที่สุด นั่นคือ ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะการบริหาร การประยุกต์ใช้หลักการต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ แບบยล ไม่ว่าจะเป็นการประยุกต์ใช้หลักคำสอน การปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา การประยุกต์ใช้ในหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนความสอดคล้องกับหลักการบริหารทางทฤษฎีการบริหารต่าง ๆ อย่างสมดุล คุณลักษณะพื้นฐานของผู้บริหารอันพึงประสงค์โดยยึดตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ควรมีความพอประมาณ พอเพียงในสิ่งที่ตนมีอยู่ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ในทางส่วนตัวเป็นต้นว่าทรัพย์สินเงินทอง อันเป็นองค์ประกอบในการดำรงชีวิต ในครอบครัว ดำเนินตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอเพียงและพอใจ ในเงินเดือน ค่าตอบแทนที่ทางราชการกำหนดให้ และรู้จักใช้ รู้จักจ่าย ไม่ขัดสนเดือนร้อน มีเวลาทำงานให้เพียงพอ มีเวลาพักผ่อนให้เพียงพอ มีศิลปอดดี ดูแลครอบครัวให้มีความสุข ไม่มีความโลภ ความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องจะทำให้ชีวิตและการทำงานมีความสุข

2. ควรอยู่บนพื้นฐานความมีเหตุผลในการจะทำการใด ๆ ผู้บริหารควรคิดตรึกตรองให้รอบคอบด้วยเหตุและผล ซึ่งเหตุดีผลย่อมดี และถ้าเหตุไม่ดีผลย่อมไม่ดี และหากการกระทำที่ผิดแต่แรกย่อมนำมาซึ่งความเดือดร้อนได้ภายหลัง ดังนั้นผู้บริหาร ควรมีจิตที่เป็นกุศลมองในสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาในมุมมองให้มากกว่ามุมลบ เพราะคนในองค์กรย่อมมีดี และไม่ตีปะปนกันไป เป็นเรื่องธรรมชาติ ผู้บริหารต้องรู้ว่าบุคคลใดควรสนับสนุนไว้วางใจและในทางตรงกันข้ามก็ต้องรู้ว่าบุคคลใดต้องควบคุม ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะวิชาการในทฤษฎีการบริหาร เข้าช่วยในการพิจารณาสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม และแฝงไว้ด้วยความเมตตากับบุคคลอื่นอย่างมีเหตุผล

3. ควรรู้เท่าทันในสถานการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบุคคล เรื่องของภัยทางธรรมชาติ สิ่งอื่น ๆ ที่เข้ามากระทบ ถ้าผู้บริหารรู้เท่าทันเหตุการณ์ซึ่งเท่ากับว่ามีภูมิคุ้มกัน ในตนเองเป็นอย่างดี อันจะนำไปสู่การมีเหตุผลในการตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ หรือควบคุมสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก เพราะหากผู้บริหารอุดมสมบูรณ์ถึงพร้อมไปด้วยการบริหารงานที่มีคุณธรรม ติดเป็นนิสัย เป็นเอกลักษณ์ประจำตนแล้วทุกเรื่องผ่านเข้ามา

ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ย่อมจะบังเกิดความเรียบร้อย สมบูรณ์

4. ผู้บริหารต้องคู่กับคุณธรรม คำว่าคุณธรรมกับผู้บริหารนั้นเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารถือว่าเป็นผู้นำเป็นผู้ใหญ่ในองค์กรนั้น ๆ ซึ่งจะมีอายุมากหรือน้อยมิใช่เรื่องสำคัญมากนัก หากแต่ต้องมีคุณธรรมจนเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนบุคคลทั่วไป นำไปสู่ความรัก ความสามัคคี ความร่วมมือในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด

5. ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นั่น คือ การที่เป็นผู้บริหาร ผู้นำในองค์กรใด ๆ นั้นผู้บริหารนอกจากจะยึดมั่นในควมมีคุณธรรมและบริหารงานโดยรักษาความสมดุลของการบริหารงานไว้ โดยยึดถือแนวการปฏิบัติ เช่น ความพอเพียง ความพอดี ตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวทาง พระพุทธศาสนา เป็นต้น แล้วผู้บริหารต้องแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ทักษะการบริหารงานต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กร สามารถบริหารจัดการ พลิกแพลงการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรและส่วนรวมได้อย่างแยบยล

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ลงสู่สถานศึกษานั้น ควรเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรและนำไปสู่การบริหารโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างบูรณาการ และต่อเนื่อง
2. จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะมีการจัดทำเป็นหลักสูตรแล้ว ควรกำหนดให้มีการสอนแทรกในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อช่วยให้เกิดการบูรณาการ ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในทุกด้าน

3. จัดทำหลักสูตรให้ต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงควรจัดทำให้เป็นหลักสูตรต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงการอุดมศึกษาโดยสอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย

4. กำหนดกลไกส่งเสริมวิธีการคิดของชีวิตให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งครูผู้สอนที่คุณค่า มีความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

1. กำหนดวิสัยทัศน์/พันธกิจ/จุดเน้น ของโรงเรียน
2. กำหนดนโยบายที่จะขับเคลื่อน

3. กำหนดล่งสู่การบริหารทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่

3.1 กลุ่มงานวิชาการ บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.2 กลุ่มงานบุคคล พัฒนาให้องค์ความรู้ หลักคิด และจัดคนให้เหมาะสมกับงาน

3.3 กลุ่มงานงบประมาณ จัดสรรงบประมาณด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดทำแผนงาน/โครงการ

3.4 กลุ่มบริหารทั่วไป ใช้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินการ (ธีรพงศ์ แสนยศ, 2560, หน้า 84-86)

แนวทางในการจัดการบริหารการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานที่มีความพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2. กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3. พัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงและการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา

2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาและส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้าง และพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ
10. ให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการจัดการศึกษา ในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปฐกฝัง หล่อหลอม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. จัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้ และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย
2. กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎกติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัย การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ
3. ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติทางศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริมการแบ่งปัน การช่วยเหลือกันและกัน ฯลฯ
4. ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการประกวดในรูปแบบต่าง ๆ การหาความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ
5. ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา

6. จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในชั้นตอนสำคัญทุกชั้นตอนตามแนวทางดังนี้

1. ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผน
2. ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
3. ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา
4. ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ
5. ร่วมติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาสถานศึกษา ควรจัดให้มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

5.1 ติดตาม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจาก

5.1.1 ผลการทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง

5.1.2 ผลงานและการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

5.1.3 การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

5.1.4 ผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

5.2 ติดตาม และประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการชั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียน อันพึงประสงค์

5.3 จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในจากแนวคิดของนักการศึกษา และหน่วยงานที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษานั้นเป็นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการบริหารงานด้านสถานศึกษาต่าง ๆ ทั้ง ด้านนโยบาย ด้านบริหารบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ

และที่สำคัญ ด้านบริหารวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ด้านหลักสูตร ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการพัฒนา และการใช้หลักสูตรนั้น ทฤษฎีใหม่เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้เกษตรกร สามารถที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เกิดผลพอเพียงที่จะเลี้ยงตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ การศึกษาจึงจะทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถที่จะพึ่งตนเองในการดำรงชีวิตประจำวันและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น หลักสูตรจึงควรที่จะประกอบไปด้วยสาระที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและปัญหาในการดำรงชีวิต โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ และเจตคติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจ และมีการพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ แต่เนื่องจากกิจกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละแห่งอาจมีลักษณะแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดสาระของหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ จึงควรเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ยึดกิจกรรมการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา และพัฒนาตนเองในการดำรงชีวิต อันจะทำให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิตได้จริง กิจกรรมการดำรงชีวิตควรเริ่มจากใกล้ตัวไปไกลตัว หรือจากระดับแคบไปกว้าง โดยมีการจัดสัดส่วนที่เหมาะสม การปฏิบัติควบคู่กันไป เรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับ การจัดหลักสูตร และการสอนพึงให้ความสำคัญ และดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป และด้านการจัดการเรียนรู้ สามารถบูรณาการ ดังนี้

1. ควรจัดการเรียนการสอนโดยยึดจุดหมายหลัก ซึ่งได้แก่ กระบวนการพึ่งตนเองหรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร
2. ควรจัดการเรียนการสอนให้มีลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน และได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด และความเข้าใจในสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง
3. ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎี และปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างมีสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้ กับการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้มาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์
4. ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครู และบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องการจะปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (กรอบกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561-2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 (2560, หน้า 33) เพื่อให้แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 12 บรรลุผลตามวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา จึงได้กำหนดกลยุทธ์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดค่าเป้าหมายแนวทางการดำเนินงาน และโครงการ ภายใต้อายุ 6 กลยุทธ์หลัก ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ความเชื่อมโยง กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แนวทางการดำเนินงาน (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564)

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง

เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนมีความรักสถาบันหลักของชาติ และยึดหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วย “ศาสตร์พระราชา”

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษาที่มีการบูรณาการ “ศาสตร์พระราชา” มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืนโดยยึดสถาบันหลักของชาติ

2. สถานศึกษาที่ปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิธีต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และความเป็นพลเมือง

4. สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความพลเมือง (Civic Education)

แนวทางการดำเนินงาน

1. สถานศึกษาสร้างจิตสำนึกของผู้เรียนให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาสถาบันหลักของชาติ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ผ่านหลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งช่องทางศึกษาอื่น ๆ

2. ปลูกฝังและเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย ความสามัคคี สมานฉันท์ สันติวิธี ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐาน

4. พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านความเป็นพลเมือง

เป้าหมายที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และมีทักษะชีวิต

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร และค่านิยมหลัก 12 ประการ

2. ผู้เรียนที่มีทักษะชีวิต

3. สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมทั้งใน และนอกห้องเรียน ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ

2. ส่งเสริมการนำหลักธรรมทางศาสนา มาใช้ในการพัฒนาตนเองของผู้เรียนด้วยเครือข่ายความร่วมมือ กับสถาบันทางศาสนา

3. ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

4. ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตและพัฒนาให้มีมาตรการที่เข้มแข็งและยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดูแล ป้องกันภัย คุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการดูแลป้องกันภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

2. สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในชีวิต รูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น

3. ผู้เรียนได้รับการสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาหยาเสพติด

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธีเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ที่จะลดระดับความรุนแรงเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ และปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่าง ๆ

2. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่

3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาหยาเสพติดให้แก่สถานศึกษา เพื่อลดผู้เสพรายใหม่ในกลุ่มเด็ก และเยาวชน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคูณภาพผู้เรียนและการส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่อสร้าง ขีดความสามารถในการแข่งขัน

เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และมี คุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

2. ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และสมรรถนะตรงตามหลักสูตร

3. ร้อยละของผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3R8C)

4. ร้อยละของผู้เรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์จากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active learning)

5. ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน ความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและมีทักษะในการใช้ภาษาอาเซียน อย่างน้อย 1 ภาษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อพัฒนาทักษะคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย ทักษะคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์ ทักษะกระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ องค์ความรู้แบบสหวิทยาการเพื่อพัฒนากระบวนการคิด และการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อมูลค่าเพิ่ม

3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ภาษาอาเซียนตามบริบทของสถานศึกษา

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนมีจิตอาสาในรูปแบบต่าง ๆ

เป้าหมายที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถตามหลักสูตร

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ตามหลักสูตรระดับชั้นอยู่ในระดับ 3-4

2. ผู้เรียนที่มีคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์ 50% ขึ้นไป

3. สถานศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติ สูงกว่าร้อยละ 50 แต่ละกลุ่มสาระเพิ่มขึ้น

4. ผู้เรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินระดับนานาชาติโครงการ PISA สูงขึ้น

5. ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นผ่านเกณฑ์การประเมินการอ่าน และการเขียนตามเกณฑ์ที่ สพฐ. กำหนด

แนวทางการดำเนินงาน

1. ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ยกกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้

3. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเตรียมความพร้อมในการประเมินระดับนานาชาติตามโครงการ PISA

4. ส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนด้านการอ่านและการเขียน

เป้าหมายที่ 3 ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทักษะอาชีพควบคู่ไปกับวิชาสามัญ และจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อการศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนมีทักษะทางอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ
2. สถานศึกษาที่มีหลักสูตรส่งเสริมทักษะอาชีพ
3. ผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการวางแผนอาชีพการศึกษาต่อเพื่อการมีงานทำ
4. สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระบบทวิศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดระบบแนะแนวการศึกษา ทั้งด้านอาชีพและทักษะชีวิตเพื่อการศึกษาต่อ การทำงาน และการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ
2. พัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมทางด้านอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น
3. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบทวิศึกษา
4. สร้างความเข้มแข็งของระบบแนะแนวในสถานศึกษา
5. พัฒนากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ และกิจกรรมโครงการอาชีพ

เป้าหมายที่ 4 ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพสู่ความเป็นเลิศ

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพผู้เรียน
2. สถานศึกษาที่มีผลรางวัลในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค ระดับชาติและระดับนานาชาติ

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ
2. สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่เปิดโปรแกรมห้องเรียนพิเศษต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันการประกวดทุกระดับและส่งเสริม สนับสนุน การแข่งขันศิลปหัตถกรรมนักเรียน ทั้งในระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่ ระดับภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ
4. จัดกิจกรรมศึกษาดูงานการจัดการศึกษาทั้งใน และนอกประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับผู้เรียน

เป้าหมายที่ 5 สถานศึกษามีหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษาที่มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น
2. สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริง
3. สถานศึกษาที่มีระบบการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงอย่างมีศักยภาพ
4. สถานศึกษาที่มีระบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมกระบวนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียน

2. ส่งเสริมการจัดระบบการนิเทศภายในอย่างมีคุณภาพและเข้มแข็ง

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

เป้าหมายที่ 1 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการพัฒนาสมรรถนะตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ

ตัวชี้วัด

1. ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพ และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีทักษะในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ

แนวทางการดำเนินงาน

1. วิเคราะห์สมรรถนะแต่ละตำแหน่ง และสำรวจความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนา

2. จัดทำแผนการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาระยะ 3 ปี ที่มุ่งเน้นความรู้ ทักษะใหม่ ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี ทักษะการวิจัย และภาษา

3. สร้างและพัฒนาช่องทางทางการพัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น TEPE Online ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning)

4. พัฒนาคู และบุคลากรทางการศึกษาทุกกลุ่มสาระให้มีทักษะในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ

5. ดำเนินการพัฒนาตามแผนพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษารายงานผลการดำเนินการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

6. ติดตาม ประเมิน และรายงานผลหลังจากการพัฒนา

เป้าหมายที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีระบบบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ก้าวหน้าในวิชาชีพ และได้รับสวัสดิการและมีความสุขในการทำงาน
2. สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีกรอบอัตรากำลังครบตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษามีระบบการประเมินและการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแผนอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การประเมิน และการพัฒนาการสร้างแรงจูงใจให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีขวัญ และกำลังใจในการทำงาน
2. เสริมสร้างปลูกจิตสำนึกครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. พัฒนาครูสู่การเป็นครูแกนนำ (Master Teacher) และครูมืออาชีพ (Professional Teacher) ที่สะท้อนทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะของวิชาชีพครู

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม การเข้าถึงบริการทางการศึกษา

เป้าหมายที่ 1 ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องถึง ผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรทุกคน

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนที่จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามเวลาที่หลักสูตรกำหนด
2. ผู้เรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนต่อระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือเทียบเท่า

3. ระดับความสำเร็จของสถานศึกษา ที่จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. อัตราออกกลางคันชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง
5. ประชากรวัยเรียนได้รับโอกาส ในการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน

1. ประกันโอกาสการเข้ารับบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนในทุกพื้นที่ ครอบคลุมผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. เร่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานการจัดการศึกษาที่ทัดเทียม หรือใกล้เคียงกัน
3. ส่งเสริมการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ให้มากขึ้น
4. ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างความเข้มแข็ง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. ศึกษาวิเคราะห์ สาเหตุปัญหานักเรียนออกกลางคัน นักเรียนจบไม่พร้อมรุ่น และดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

เป้าหมายที่ 2 ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาส และเด็กพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

ตัวชี้วัด

1. นักเรียนพิเศษเรียนรวมผ่านเกณฑ์ การพัฒนาสมรรถภาพตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
2. นักเรียนด้อยโอกาส และพิการได้รับการดูแล ช่วยเหลือให้มีความพร้อมในการเรียน

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดสรรบุคลากรเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้เพียงพอ
2. พัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. เสริมสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชนที่ด้อยโอกาส และพิการ มีโอกาสเรียนต่อ และประกอบอาชีพ

เป้าหมายที่ 3 สถานศึกษาในสังกัดได้รับการส่งเสริมสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ และมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการบริหารและจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของสถานศึกษา ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนสื่อ แหล่งเรียนรู้ และระบบ ICT ครอบคลุม และทั่วถึง

แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่
2. พัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนทางไกลในระดับต่าง ๆ อาทิ DLIT, DLTV และ ETV
3. ขยายเครือข่ายบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพียงพอกับผู้เรียน
4. พัฒนาระบบข้อมูลด้านการศึกษา และด้านอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีมาตรฐานครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน มีความเป็นเอกภาพ เทียบเคียงกับมาตรฐานนานาชาติได้ และสามารถใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงาน ในกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง
5. จัดให้มีการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลรายบุคคลทุกช่วงวัย ข้อมูลด้านการศึกษาและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
6. พัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันเพื่อการวางแผนการบริหารจัดการศึกษา การติดตาม ประเมิน และรายงานผล สามารถอ้างอิง และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร

กลยุทธ์ที่ 5 จัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด

1. ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนัก ในความสำคัญของการดำเนินชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้น
2. สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ
3. สถานศึกษามีหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมการจัดทำพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2. ส่งเสริมและติดตามการจัดกิจกรรม สร้างจิตสำนึกของผู้เรียน ในการดำเนินชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจที่มีผลงานด้านสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 2 สถานศึกษามีนวัตกรรมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ตัวชี้วัด

1. สถานศึกษามีงานวิจัย หรือนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ขยายเครือข่ายสู่ชุมชน

2. สถานศึกษาที่ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน สิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (EESD School: Education for Sustainable Development School)

แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น

2. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (EESD School: Education for Sustainable Development School)

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าหมายที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา/สถานศึกษา มีระบบการบริหารจัดการที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัด

1. ระดับคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และผ่านมาตรฐานในระดับดีขึ้นไป

แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาระบบการวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

2. สร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่

3. ส่งเสริมระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง
4. ส่งเสริมการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Area-base Management), รูปแบบกลุ่มสหวิทยาเขต (CLUSTER)

เป้าหมายที่ 2 ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่

ตัวชี้วัด

1. เครือข่ายสหวิทยาเขต มีคุณภาพในการบริหารจัดการศึกษาตามนโยบายที่กำหนด
2. สถานศึกษาที่มีหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพิ่มขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน

1. สร้างความเข้มแข็งในการยกระดับคุณภาพการศึกษารูปแบบเครือข่าย
2. ส่งเสริม สนับสนุน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และสาธารณชน ให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำกับดูแล ตลอดจนการร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561-2564 เป็นแผนกลยุทธ์ที่ใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 สถานศึกษาในสังกัด ภายในระยะเวลา 4 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2561-2564 ในการดำเนินงานตามกรอบทิศทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะดำเนินงานภายในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมาภิบาลที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อบังเกิดผลอันพึงประสงค์ต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ควรจะต้องสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในการพัฒนาระหว่างสถานศึกษาทั่วไปในสังกัด และนอกสังกัดในเขตบริการ ท้องถิ่นชุมชน เพื่อนำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ ให้เป็นไปตามกรอบทิศทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ได้ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา บุคลากรในสังกัด รับทราบและสร้างความเข้าใจในสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างถูกต้องชัดเจน ตรงกัน และสร้างกลไกในการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ประสิทธิภาพ ควบคู่กับกลไกการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานตามกรอบทิศทางที่กำหนดไว้ เป็นต้น รวมถึง

อรรถรณ บ่อมตา (2561, หน้า 18-20) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการดำเนินการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ขั้นตอนในการดำเนินงาน การดำเนินการตามแนวทางการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, หน้า 24)

1. กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา
2. พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ
4. ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผน กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
6. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
7. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของสถานศึกษา
8. เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
9. จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ
10. ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอนการดำเนินการ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถกำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นปฏิรูปการศึกษาโดยเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชนสถาบันทางศาสนาและสถาบันทางการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นกระจายอำนาจรวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการศึกษาสร้างคนและสร้างความรู้ สู้สังคมคุณธรรม คุณภาพสมรรถภาพและประสิทธิภาพ เช่น การใช้ภาคีขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคภาคีด้านการศึกษา จะมุ่งประสานพลังระหว่างเครือข่ายให้เกิดพันธมิตรแห่งความร่วมมืออย่างมีพลังและเต็มประสิทธิภาพ และที่สำคัญประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนกระทรวงศึกษาธิการ ได้กระจายอำนาจการศึกษา โดยกำหนดให้โรงเรียนบริหารสถานศึกษา ตามขอบข่ายงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านบุคลากร งานด้านแผนงานและงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 ถึง 2564)

กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น โดยไม่มองนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาคและระดับประเทศ ในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมของคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1. จุดเน้นและประเด็นพัฒนาหลักในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคน และการเสริมศักยภาพของประชากรในทุก

ช่วงวัย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้าง ประชากรสังคม สูงวัยสมบูรณ์ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงต่อเนื่องมา ตั้งแต่ปี 2558 และเกิดการขาดแคลนแรงงาน ผลผลิตภาพแรงงานต่ำ คุณภาพคนยังมีปัญหา ในทุกช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ แรงงานมีปัญหาทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน และผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพโดยที่ จำนวนไม่น้อยต้องพึ่งพิงผู้อื่นในการดำเนินชีวิต เป็นต้น ดังนั้น จุดเน้นการพัฒนาคนที่สำคัญ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, หน้า 15-16)

1.1 การพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมองทักษะ การเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

1.2 การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม คนไทยในทุก ช่วงวัยเป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัยมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม ส่วนรวม

1.3 การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถของคน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัยเพื่อวางรากฐาน ให้เป็นคนมีคุณภาพในอนาคตการพัฒนาทักษะ สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงาน และทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 ของคนในแต่ละช่วงวัยตามความเหมาะสม เช่น เด็กวัยเรียน และวัยรุ่น พัฒนาทักษะ การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการพัฒนา ให้มีความพร้อมในการต่อยอดพัฒนาทักษะในทุกด้าน มีทักษะการทำงาน และการใช้ชีวิต ที่พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน วัยแรงงานเน้นการสร้างความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งทักษะขั้นพื้นฐาน ทักษะเฉพาะในวิชาชีพ ทักษะการเป็น ผู้ประกอบการรายใหม่ ทักษะการประกอบอาชีพอิสระ วัยสูงอายุเน้นพัฒนาทักษะที่เอื้อต่อ การประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

1.4 การเตรียมความพร้อมกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีในกลุ่ม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่จะเปลี่ยนแปลงโลกในอนาคตอย่างสำคัญ

1.5 การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับ และยกระดับ การเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการบริหารจัดการโรงเรียน ขนาดเล็ก ปรับระบบการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้ง

การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานนอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.6 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพดี เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพ และการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ในการดูแลสุขภาพ การพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายและโภชนาการที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย การใช้มาตรการทางกฎหมายและภาษีในการควบคุม และส่งเสริมอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ผลเสียต่อสุขภาพ การสร้างกลไกในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่จะนำไปสู่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 15-16)

2. เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ตั้งเป้าหมายในมิติหลัก ๆ ประกอบด้วย 1) คนไทยที่มีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติ และพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตพอเพียง มีความเป็นไทย 2) การลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้และความยากจน การเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 15 3) ระบบเศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โครงสร้างเศรษฐกิจปรับสู่เศรษฐกิจฐานบริการและดิจิทัล มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่และเป็นสังคมผู้ประกอบการ และมีผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดเล็กที่เข้มแข็ง สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการ รวมทั้งมีระบบการผลิต และให้บริการจากฐานรายได้เดิมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และเศรษฐกิจไทย มีเสถียรภาพ และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5 ต่อปีเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี 2579 4) ทุนทางธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงอาหารพลังงาน และน้ำ โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ภายในปี 2563 เทียบกับการปล่อยในกรณีปกติ มีปริมาณหรือสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเพิ่มขึ้น และรักษาคุณภาพน้ำ และคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน 5) มีความมั่นคงในเอกราช และอธิปไตย

สังคมปลอดภัยสามัคคี สร้างภาพลักษณ์ดี และเพิ่มความเชื่อมั่น ของนานาชาติต่อประเทศไทย ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และความคิดในสังคมลดลง ปัญหาอาชญากรรมลดลง ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างประเทศ และ 6) มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจ และมีส่วนร่วมจากประชาชน บทบาทภาครัฐในการให้บริการซึ่งภาคเอกชนดำเนินการแทนได้ดีกว่าลดลงเพิ่มการใช้ระบบดิจิทัลในการให้บริการ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระขึ้น เป้าหมายทั้ง 6 กลุ่มหลัก ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สะท้อนถึงเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายในระยะยาวภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องบรรลุภายในระยะเวลา 20 ปี

3. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาสำคัญ ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดในแผนพัฒนาฉบับที่ 12 มีจำนวน 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ 2) ยุทธศาสตร์การความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน และ 6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย และประกอบกับอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์และกลไกสนับสนุนให้การดำเนินยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้านให้สัมฤทธิ์ผล ประกอบด้วย 7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ 8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวិทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม 9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ และ 10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 19-21)

4. หลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่สามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา 3) ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี วิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 5) ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม และ 6) ยึดหลักการนำไปสู่

การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ที่ต่อ ยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาวจากการศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

สรุปได้ว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุล และยั่งยืน

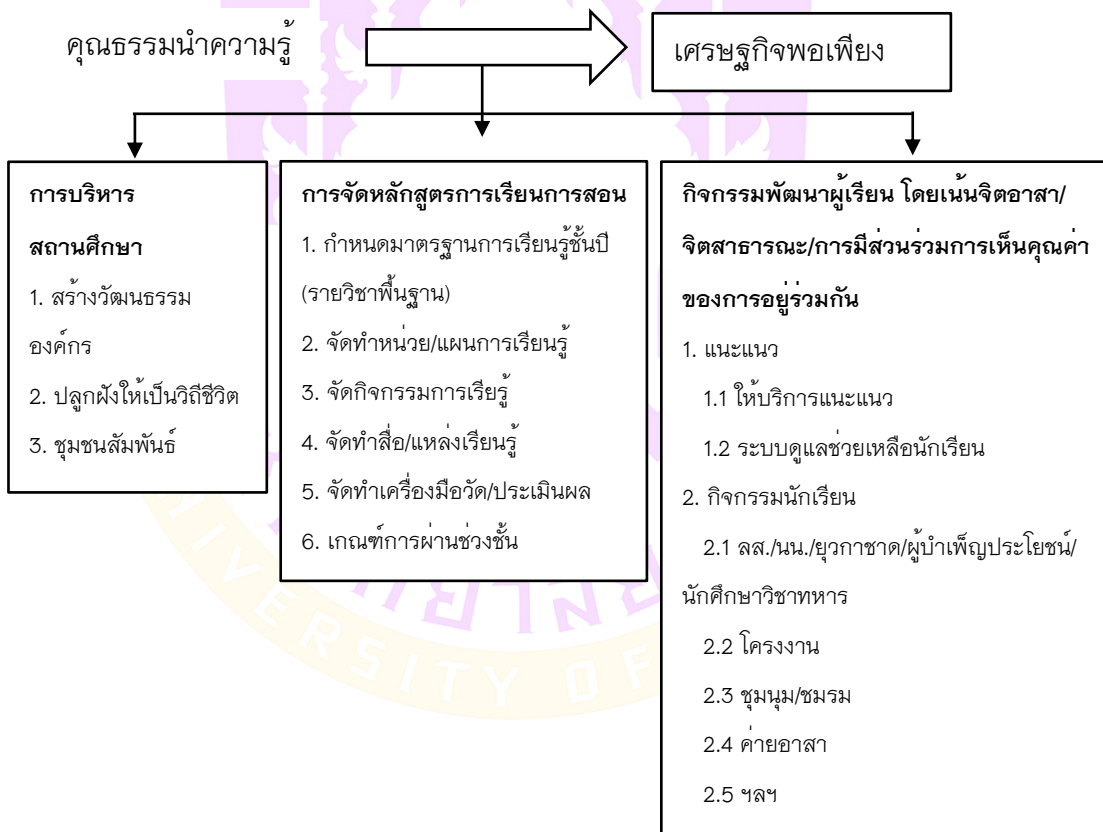
การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ โดย สพฐ. ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลงานด้านการศึกษาได้ประกาศนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี 2558-2562 เชื่อมโยงเครือข่าย รวมใจขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สู่โรงเรียนทั่วประเทศ แต่เป็นหลักวิชาชีวิตหลักของการจะทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำเร็จก็คือต้องทำทุกโรงเรียน ในการดำเนินงานประเมินสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการศึกษา พบว่า สถานศึกษาที่ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จ และผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เกิดจากองค์ประกอบสำคัญ 4 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ และมีความมุ่งมั่นที่จะขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาหาความรู้ทำความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับครู บุคลากร นักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านบุคลากร พบว่า ครูและบุคลากรต้องเปิดใจรับความรู้ใหม่ ๆ และมีความเสียสละทุ่มเทในการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การสร้างนวัตกรรมการถอดบทเรียน การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับสาระการเรียนรู้ เป็นต้น หากพิจารณาดี ๆ แล้วจะพบว่า สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทุกคนได้ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่ไม่ได้รวบรวมให้เป็นหมวดหมู่ และต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้งการปฏิบัติ และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมฐานการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไปด้วยกัน ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนต้องได้รับการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะส่งผลให้นักเรียน

สามารถประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ ด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานภายนอก และชุมชน ต้องให้ความสำคัญและให้สนับสนุนการดำเนินโครงการของสถานศึกษาและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม

ดังนั้น การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบสานพระราชปณิธานเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรมาใช้เป็นหลักคิดในการปฏิบัติงานจึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการร่วมกันทั้งองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง ที่ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรในองค์กร นักเรียน ชุมชน และสังคม การขับเคลื่อนจึงประสบผลสำเร็จตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

ภาพ 4 แสดงความสัมพันธ์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา
เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ที่มา: สุนทร คล้ายอ่ำ, 2563

ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถนำแนวคิดและหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นโยบายหลัก 4 ประการ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดและในกำกับพร้อมประสานความร่วมมือระหว่างกันในการดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและกำหนดแผนการดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้และสื่อการเรียน ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ

2. การนำสู่การปฏิบัติโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการในสถานศึกษา

3. การประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย โดยการจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

4. การติดตามประเมินผล โดยการพัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา การติดตามผลงานในพื้นที่ การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงาน การประเมินผล นักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่รับบริการ ตลอดจนเชื่อมโยงผลงานของครู/ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จกับการประเมินวิทยฐานะ

ยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการขับเคลื่อน

1. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา

2. จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา โดยสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับ โดยเริ่มให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อะดับบุคคลและครอบครัว รู้จักนำไปประยุกต์ใช้ นำไปขยายผลในครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ

3. จัดทำแนวทางการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร

แนวทางการขับเคลื่อน

1. อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ฝึกอบรมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผลและพัฒนาเครือข่าย

แนวทางการขับเคลื่อน

1. ให้สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างเข้าไปช่วยเหลือพัฒนาสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 1:10 แห่ง ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการ

2. ให้มีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม สนับสนุน ประสานการดำเนินงานของเครือข่าย

3. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศและเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

แนวทางการขับเคลื่อน

1. เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษาโดยจัดทำสื่อรูปแบบต่าง ๆ

2. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผล
แนวทางการขับเคลื่อน

ในการติดตามและประเมินผลเพื่อทราบการดำเนินงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการพัฒนาเครือข่าย โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. จัดให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลระดับกระทรวง ระดับภูมิภาค และระดับสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับภูมิภาคและสถานศึกษา

2. กำหนดรูปแบบ แนวทาง เครื่องมือและคู่มือในการติดตามและประเมินผล

3. ดำเนินการติดตามประเมินผลและรายงานผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ 5 ด้าน การติดตามประเมินผลได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ 5 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร
5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจ สถานการณ์สังคม สิ่งแวดล้อม มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นประโยชน์ และความสำคัญในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีศักยภาพและทางเลือกในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ระดับหนึ่ง อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี ไม่เบียดเบียน แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ใช้ฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน สืบสานวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ภูมิใจในความเป็นไทย

3. ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักประมาณตน รู้จักศักยภาพของตน ใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเป็นจริง อย่างเป็นเหตุเป็นผลดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา ความรอบรู้ความรอบคอบ ไม่ประมาทมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี ไม่ทำความชั่ว สังสมครวดี มีวินัย และความรับผิดชอบ

ภาพความสำเร็จ

1. สถานศึกษา นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา จัดการศึกษาและดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสังคม

2. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. นักเรียน มีความรู้ ทักษะปฏิบัติตน และดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. ผู้ปกครอง ชุมชนดำเนินชีวิต และมีการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา

ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรกเพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียง และเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักตัดยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอนไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่าง เป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหา อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้ และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและระมัดระวัง

เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝังอบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุล ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึก

รักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผล และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการ การเรียนการสอน ให้เด็ก และเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้ และคุณธรรมเป็นปัจจัยใน การขับเคลื่อน

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาไปใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น อาจจะใช้ วิธี “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ตามหลักการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ว่าสำคัญที่สุด ครูต้องเข้าใจเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน โดยเข้าใจว่าแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่สามารถเริ่มต้น และปลูกฝังได้ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำจัดขยะในโรงเรียน การสำรวจทรัพยากร ของชุมชน เป็นต้น

ก่อนอื่น ครูต้องเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี โดยกลับมา พิจารณาและวิเคราะห์ดูว่า ในตัวครูนั้นมีความไม่พอเพียงในด้านใดบ้าง เพราะการวิเคราะห์ ปัญหาคงทำให้รู้และเข้าใจปัญหาที่เกิดจากความไม่พอเพียง รวมทั้งควรให้เด็กมีส่วนร่วมใน การวิเคราะห์ปัญหานั้น โดยการวิเคราะห์นี้ต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมนั้น เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในใจเด็กให้ได้ก่อนผ่านกิจกรรมที่ครูเป็น ผู้คิดขึ้นมา โดยครูในแต่ละโรงเรียนจะต้องมานั่งพิจารณาก่อนว่าจะเริ่มต้นปลูกฝัง แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากจุดไหน ทุกคนควรมาร่วมกันคิดร่วมกันทำ สามัคคีกัน ในกระบวนการหารือ

หลังจากที่ครูได้ค้นหากิจกรรมที่จะปลูกฝังแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ครูควรจะต้องตั้งเป้าหมายการสอนก่อนว่าครูจะสอนเด็กให้รู้จักพัฒนาตนเองได้อย่างไร โดยอาจเริ่มต้นสอนจากกิจกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่สามารถเริ่มต้นจากตัวเด็กแต่ละคนให้ได้ก่อน เช่น การเก็บขยะ การประหยัดพลังงาน ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ถึงความเชื่อมโยงระหว่าง ปัจจัย ที่ตนเองมีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกในด้านต่าง ๆ 4 มิติ

ในส่วนของการเข้าถึงนั้น เมื่อครูเข้าใจแล้ว ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงเด็ก พิจารณา ว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่าง ๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ อาจจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตาม ความสามารถของเด็กในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของ

โรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะ (ให้เด็กรู้หน้าที่ของตน ในระดับบุคคล) ช่วงชั้นที่ 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนับขยะ (ให้รู้จักการวิเคราะห์และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน) ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกกรอบ ๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งแยกขยะร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญคือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อนจนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่น ๆ ในสังคมได้ต่อไป

แนวทางการนำหลัก ปศพ. ไปปรับใช้ในโรงเรียน

การบริหารจัดการ

- * กำหนดเป็นนโยบาย-วิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ - นำหลักการทรงงาน มาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา
- แผนปฏิบัติการ-งานวิชาการ งบประมาณ บุคคล - เน้นการบริหารทรัพยากรตามหลัก ปศพ.
- บริหารทั่วไป ชุมชนสัมพันธ์

การมีส่วนร่วมรู้จักสามัคคีไม่ประมาท

ลักษณะของกิจกรรม

- * ต่อยอดหรือพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับภูมิสังคมบริบท
- * ดำเนินการหลักโดยผู้เรียนด้วยความสมัครใจ โดยมีครูช่วยสนับสนุน
- * ผู้เรียนใช้หลักคิดหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล
- * มีการวางแผนอย่างรอบคอบ คำนึงถึงความเสี่ยงต่าง ๆ
- * ส่งเสริมการเรียนรู้และคุณธรรม

- สอนวิชา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามมาตรฐาน ส 1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำหลัก ปศพ. ไปประยุกต์ใช้ได้

- จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม/หลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการ โดยใช้หลัก ปศพ. วิเคราะห์เพื่อกำหนดรายวิชา

การเรียนการสอน

- จัดทำหน่วย/แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ ที่บูรณาการหลัก ปศพ. กับสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ

แหล่งเรียนรู้

- สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลัก ปศพ. โดยพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ ปศพ. ในสถานศึกษา

- ตัวอย่าง**
- * มีวินัยในการใช้จ่าย
  - * ประหยัด/การออม
  - * พึ่งตนเองในการผลิต หรือสร้างรายได้
  - * เห็นค่าการอยู่ร่วมกันในสังคม
  - * ช่วยเหลือสังคม/ชุมชน
  - * รักษาสมดุลงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - * ร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - * สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย
  - * ส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนทางศาสนา
  - * ร่วมสร้างความสามัคคี

ภาพ 5 แสดงแนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในสถานศึกษา
การบริหารจัดการ

ที่มา: สุเมธ กล้วยอ่ำ, 2563

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ภาพ 6 แสดงการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สุนทร คล้ายอ่ำ, 2563

การจัดการศึกษาตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ใน 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือพอประมาณกับศักยภาพของนักเรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียนและชุมชนที่ตั้ง เช่น เด็กช่วงชั้นที่ 2 ทำสหกรณ์ได้ เด็กช่วงชั้นที่ 4 ดูแลสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมให้ใช้ความรู้ อย่างรอบคอบระมัดระวัง ฝึกให้เด็กคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันส่งเสริมให้เด็ก ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น มีวินัย มีสัมมาคารวะ ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรมไทย กล่าวคือ สอนให้ ผู้เรียน ยึดมั่นในหลักศีลธรรม พัฒนาคนให้เขารู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคมและช่วยดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม และตัวกิจกรรมเองก็ต้องยั่งยืน โดยมีภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ ถึงจะเปลี่ยน ผู้อำนวยการแต่กิจกรรมก็ยังดำเนินอยู่อย่างนี้เรียกว่ามีภูมิคุ้มกัน

ขณะนี้ คณะทำงานขับเคลื่อนด้านการศึกษาและเยาวชน ทำงานร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการ และอีกหลายหน่วยงาน วิสัยทัศน์ของการขับเคลื่อน คือ สานเครือข่าย ขยายความรู้ ควบคู่ประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญา และให้ บุคลากรด้านการศึกษา สามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาบูรณาการสู่การ เรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำหลักปรัชญาไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ และความสุข

1.7 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจกับการบริหาร โรงเรียน

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้ รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความ เปลี่ยนแปลงมีหลักพิจารณา ดังนี้ กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมา ประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยีการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมเอกลักษณ์ และความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินการได้ใน 2 ส่วน

1. การบริหารสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ

2. การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสาระเรียนรู้ในห้องเรียน การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่าง ๆ ให้แก่เด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียง ไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

การบริหารจัดการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 29

อารี ทรงกต (2559, หน้า 80) การบริหารจัดการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 29 มีการบริหารโรงเรียนในรูปแบบที่เป็นนิติบุคคล จะมีความแตกต่างไปจากการบริหารแบบเดิมทั้งในเรื่องของโครงสร้างการบริหารงาน การบริหารในฝ่ายงานย่อย โดยมีความมุ่งมั่นที่จะจัดการศึกษาครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายให้ได้อย่างทั่วถึง และนำโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลเป็นที่ยอมรับของสังคมให้ได้ รูปแบบ วิธีการที่หลากหลายถูกนำออกมาทำให้สอดคล้องกับบริบทในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการดึงเอาศักยภาพ และความเข้มแข็งสื่ออุปกรณ์ บุคลากรที่พอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยสร้างกลไกสำคัญ คือใช้องค์คณะบุคคลเป็นกลไกในการพัฒนางาน การรวมกลุ่มของโรงเรียนเป็นสหวิทยาเขตการตั้งศูนย์พัฒนากลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาทีมงานในแต่ละงาน การขับเคลื่อนคณะทำงานในลักษณะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ดึงเอาทรัพยากรบุคคลเข้ามาสนับสนุนการทำงาน และนำเทคโนโลยี มาใช้ในการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้สามารถ ทำงานได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและวางแผนการบริหารต่าง ๆ ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ มีแนวคิดในการบริหารงาน กล่าวคือ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของ สถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้ สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งโดยการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการผู้เรียน สถานศึกษา และท้องถิ่นเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมิน คุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอกเพื่อให้สถานศึกษาพัฒนา หลักสูตรและระบบการเรียนรู้ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของ ผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพเพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

2. การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงบประมาณ มีแนวคิดในการบริหารงาน คือ การบริหารงบประมาณของ สถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากบริการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิด คุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัวเพื่อให้ได้ ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคล มีแนวคิดในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญ ที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมายระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการ

ศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถมีขวัญและกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจ ที่รับผิดชอบ ให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เป็นสำคัญ

4. การบริหารทั่วไป การบริหารทั่วไปมีแนวคิดการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริมสนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการศึกษาทุก รูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้น ความโปร่งใสความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ เพื่อให้บริหาร สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของ สถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูล และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 ยึดถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 39 กำหนดให้ กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาโดยตรง และในภารกิจตามหมวด 8 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ว่าด้วยทรัพยากร และการลงทุนการศึกษา กำหนดไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2542, หน้า 26) ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน

ด้านงบประมาณการเงิน และทรัพย์สิน จากทุกด้านของสังคมมาใช้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนรายบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้โรงเรียนของรัฐและเอกชนอย่างเท่าเทียมกัน และจัดสรรเงินเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษจัดสรรงบดำเนินการ และงบลงทุนแก่โรงเรียน ของรัฐ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาโรงเรียนมีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ควบคู่กับระบบการบริหารการเงินและบัญชี ระบบตรวจสอบติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายเพื่อความโปร่งใส และความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้คู่มือปฏิบัติการ โครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการบริหารงบประมาณ โครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษาได้กำหนดภาพรวมการปฏิรูปภารกิจด้านงบประมาณไว้ ดังนี้

4.1 การจัดตั้งงบประมาณการจัดสรรงบประมาณการบริหารการเงินและบัญชี การจัดซื้อ จัดจ้าง และพัสดุการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณการระดมทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษาสรุปขอบเขตการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนเป็นการวางระบบบริหารการเงินของโรงเรียน ซึ่งเป็นที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีอิสระ และคล่องตัวในการบริหารการเงินตามแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based Management: SBM) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ยึดหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมในทุกระดับการบริหารจัดการตนเอง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยโรงเรียนจะต้องแสดงแผนรายได้ และแผนการใช้จ่ายเงินมีการควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดมีระบบข้อมูลที่เชื่อถือได้ เป็นปัจจุบัน และครอบคลุมการดำเนินงานทางการเงินทุกด้านการบริหารจัดการศึกษาพิเศษของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

4.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 29 ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ตั้งอยู่ในเขตปกครองของ 2 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งมีจำนวน 81 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 22 โรงเรียนขนาดกลาง 43 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรงเรียน ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 10 โรงเรียนสำหรับการบริหารจัดการศึกษาสำหรับ เด็กที่มีความต้องการพิเศษในรูปแบบการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีโรงเรียนเรียนร่วมในโครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 29 โรงเรียน โดยจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขต 10, 2556, หน้า 44)

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 2) ได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา โดยมีขอบข่ายการขับเคลื่อนสู่โรงเรียน 4 ด้าน คือ

1. ด้านบริหารโรงเรียน
2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้การสอน
3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ด้านพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550, หน้า 47-50) การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษานั้นเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาประเทศการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพัฒนาคนไทยให้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และสร้างจิตสำนึกที่มั่นคงเข้มแข็งในหลักการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วย ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้คู่คุณธรรมเพื่อนำไปสู่การมีชีวิตและสังคมในทุกระดับที่มีความสมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้อย่างดี แนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอาจพิจารณาแนวทางการดำเนินการได้ ดังนี้

1. กำหนดแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน
2. จัดตั้งคณะกรรมการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่รับผิดชอบพิจารณา ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ หรือจัดตั้งศูนย์การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง
3. สสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน และชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนงานโครงการ และแผนปฏิบัติการภายใต้กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
5. สนับสนุน ติดตามประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความมั่นคงและยั่งยืน
6. ประชาสัมพันธ์แนวคิด แพร่ผลงานให้ผู้ปกครองชุมชน และผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

7. แสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน

ดังนั้น การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ สร้างจิตสำนึก หรือที่มั่นคงเข้มแข็งในหลักการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองโดยใช้ความรู้คู่คุณธรรม เพื่อนำไปสู่การมีชีวิตและสังคมในทุกระดับที่มีความสมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

เพชรประภาร์ ชุมสาย (2559, หน้า 72) ได้กล่าวว่า สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในด้านการบริหารจัดการด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษามาพัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดเสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดระบบนิเทศ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการ ตลอดจนให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษามี 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรและสาระเรียนรู้ในห้องเรียนและส่วนที่เรียนนอกห้องเรียนหรือที่เรียกกันว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลังจากนั้น ก็ส่งเสริมให้บูรณาการการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเหล่านี้เข้าไปในการเรียนรู้สาระต่าง ๆ บูรณาการเข้ากับทุกวิชา เช่น ชีววิทยา ทำให้เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม บูรณาการเข้ากับวิชาคณิตศาสตร์ก็ได้ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สุขศึกษา การงานอาชีพต่าง ๆ ได้หมด ไม่ใช่เฉพาะวิชาสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมเท่านั้น สำหรับ

มาตรฐานการเรียนรู้ ก็มีวัตถุประสงค์ให้ทุกช่วงชั้นเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถประยุกต์ใช้ได้แต่ถ้าทุกช่วงชั้นเขียนเหมือนกันหมด

การนำหลักความพอเพียงปรับประยุกต์ใช้

1. ใช้เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมหลัก
2. สอดแทรกเชื่อมโยงจากประสบการณ์ตรงนั้นใน และนอกห้องเรียน แนวคิดและการทำความเข้าใจ

1. ศึกษาทำความเข้าใจหลักความพอเพียงที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน ในเงื่อนไข ความรู้คู่คุณธรรม

2. นำหลัก ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน มาใช้เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติจริงในการจัดกิจกรรมและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก

3. ไม่นำคุณลักษณะที่พึงประสงค์หรือคุณธรรมที่ต้องการปลูกฝังให้กับเด็กมาเป็นตัวแปรตามหรือเป็นจุดหมายของการจัดกิจกรรม

เทคนิคการนำไปประยุกต์ใช้

เมื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทำงานของระบบที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ และผลผลิตสามารถนำมาใช้เป็นหลักคิดได้ดังนี้

วัตถุประสงค์และปัจจัยนำเข้า คือกิจกรรม แผนประสบการณ์จุดประสงค์ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

กระบวนการ คือ การนำหลักความพอประมาณ มีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน มาขับเคลื่อนเป็นกลไกของระบบ

ผลผลิต คือ กิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ ประสบการณ์ของเด็กที่เกิดจากการประยุกต์ใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ซึ่งมีกรอบความรู้และคุณธรรมสอดแทรกเชื่อมโยงทุกกิจกรรม

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาจะใช้แนวทางในการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจ 4 ด้าน ของโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ

แนวปฏิบัติ คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ตลอดจนพัฒนา

เครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเองและกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของควมมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถ วิเคราะห์ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ

แนวปฏิบัติ คือ การดำเนินงานต้องกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก บริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ยึดหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

แนวปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้มีการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีการกำหนดระเบียบและวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย

4. ด้านการบริหารทั่วไป

แนวปฏิบัติ คือ ส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงาน ที่เน้นความคุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้หลังอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน เน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสรุปได้ว่า สถานศึกษาต้องมีหลักยึดในการบริหารเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากขึ้น ทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปโดยบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับหลักยึดตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา

2. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารโรงเรียน เป็นการดำเนินการของผู้บริหาร คณะครู และผู้เกี่ยวข้องให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ การบริหารสถานศึกษาครอบคลุมงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การบริหารด้านวิชาการ

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2545 กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการไว้ 17 หน้าที่ด้วยกันคือ

2.1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2.1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

2.1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2.1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

2.1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

2.1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2.1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

2.1.9 การนิเทศการศึกษา

2.1.10 การแนะแนว

2.1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

2.1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

2.1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร

หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2.1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ

สถานศึกษา

2.1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

2.1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษ

ในการบริหารวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับภารกิจหลักตามกฎหมายการศึกษา ความหมาย ขอบข่าย ขั้นตอน หลักการบริหาร ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ เพื่จะได้นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 28) กล่าวถึงการบริหารวิชาการว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารตามบทบาทหน้าที่ และโครงสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำครูในด้านวิชาการ ทำงานร่วมกับครูกระตุ้นให้คำแนะนำและประสานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมอบหมายความรับผิดชอบไปให้ครูทุกคนที่จะหาแนวทางหรือวิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

โดยมีจุดมุ่งหมายกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษาชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุก

ฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยงานวิชาการมีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการกว้างขวางในด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยทั่วไปสถานศึกษาที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะด้านอาชีวศึกษาหรือด้านอื่นในแต่ละระดับชั้น จะมีหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาที่ใช้ร่วมกัน โดยทั่วไปหลักสูตรจัดโดยส่วนกลาง ดังนั้นขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดบริการการสอนและการจัดการวัดและประเมินผล รวมทั้งการติดตามผล ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงาน ดังนี้

1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดปฏิทิน การศึกษาความรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2 โครงการสอนเป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกรายการสอนเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าและยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนในแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอนการจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษาและความพร้อมของบุคลากร รวมทั้งเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียนโดยปกติสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการจะใช้แบบเรียนที่กระทรวงกำหนด นอกจากนั้น ครูอาจให้หนังสืออื่นเป็นหนังสือประกอบหรือเอกสารที่ครูเตรียมเอง

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการความก้าวหน้าของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม เป็นต้น

2.6 การฝึกงานจุดมุ่งหมายของการฝึกงานเป็นการให้นักเรียนนักศึกษาผู้จ้กนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ทั้งยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เห็นปัญหาที่แท้จริงในสาขาวิชาและอาชีพนั้นเพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้เตรียมตัวที่จะออกไปเผชิญกับชีวิตจริงต่อไป

3. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการจัดหลักสูตร ซึ่งการทำให้โปรแกรมการศึกษามีประสิทธิภาพและคุณภาพได้แก่

3.1 การจัดสื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาของนักเรียน นักศึกษาเน้นเครื่องมือและกิจกรรมให้ครูได้เลือกใช้ในการสอน

3.2 การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิทยาการ ให้นักเรียนนักศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม

3.3 การนิเทศการสอนเป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล กระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 32) ให้หลักการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

1. หลักแห่งประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การได้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยไม่เพิ่มการลงทุน นั่นคือ นักเรียนนักศึกษาสามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดของหลักสูตร โดยไม่ลาออกกลางคัน เรียนเกินเวลา และช้ากว่ากำหนด

2. หลักแห่งประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลผลิตได้ตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ นั่นคือ นักเรียนนักศึกษามีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถทักษะคุณภาพและการจัดการได้

นอกจากนี้แล้ว งานวิชาการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การบริหารหลักสูตรซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ให้ผู้เรียนได้มีพฤติกรรมตามที่พึงประสงค์ เนื่องด้วยหลักสูตรได้กำหนดประเด็นหัวข้อที่ใช้สำหรับการศึกษาในรายวิชานั้น ๆ เมื่อระยะเวลาได้เปลี่ยนไป ส่งผลให้เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยีและอื่น ๆ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

ความหมายของหลักสูตรมีผู้เชี่ยวชาญการศึกษาให้ทัศนะเกี่ยวกับหลักสูตร (Curriculum) ไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารดังกล่าวตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งการจัดหลักสูตรต้องคำนึงถึงสภาพบริบทของสถานศึกษาความต้องการของนักเรียน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

2.2 การบริหารด้านงบประมาณ

งานบริหารงบประมาณ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ด้านบริหารงานงบประมาณ ไว้ 22 หน้าที่ด้วยกัน คือ

2.2.1 การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วแต่กรณี

2.2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง

2.2.3 การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

2.2.4 การขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.2.6 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้งบประมาณ

2.2.7 การตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณ

2.2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.2.9 การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา

2.2.10 การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

2.2.11 การวางแผนพัสดุ

2.2.12 การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใช้เงินงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วแต่กรณี

2.2.13 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ

2.2.14 การจัดทำพัสดุ

2.2.15 การควบคุมดูแล บำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ

2.2.16 การเบิกเงินจากคลัง

2.2.17 การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน

2.2.18 การนำเงินส่งคลัง

2.2.19 การจัดทำบัญชีการเงิน

2.2.20 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

2.2.21 การจัดทำหรือจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

การบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้น ต้องอาศัยงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาและสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้งบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็น คน เงิน วัสดุและการบริหารจัดการแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น

สำหรับความหมายของทรัพยากรทางการศึกษานั้น รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 108) กล่าวว่าทรัพยากรคือ “ความรู้” ทุกเรื่องที่มีอยู่ในชุมชน รวมไปถึง “ภูมิปัญญา” ก็ถือเป็นทรัพยากรของชุมชนเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ โทรศัพท์ ถ้าสามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้ถือเป็นทรัพยากร วัสดุต่าง ๆ บุคลากร และเวลา ก็ถือเป็นทรัพยากร โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศก็ถือเป็นทรัพยากร สุดท้ายจึงเป็นเรื่องของ “เงิน” หรือ “งบประมาณ” ซึ่งทรัพยากรในการบริหาร ที่สำคัญคือ 4M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) ส่วนทรัพยากรการศึกษา ก็คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) ที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา

การบริหารทรัพยากรการศึกษา คือ การพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่สถานศึกษา นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 109) กล่าวอีกว่า เมื่อคำว่า “ทรัพยากร” มีความหมายกว้าง จึงจำเป็นต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าการบริหารสถานศึกษาต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง ทรัพยากรแต่ละประเภทได้มาจากไหนอย่างไร ซึ่งเมื่อดูจากคำจำกัดความ แล้วระบบบัญชีสามารถจำแนกทรัพยากรออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน (In Cash) ทรัพยากรที่เป็นตัวเงิน คือ เงินงบประมาณที่มาจากส่วนกลาง หรืออาจจะเป็นเงินบริจาคในท้องถิ่นก็ได้
2. ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน (In Kind) ทรัพยากรที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ ความคิดคำแนะนำความร่วมมือที่ได้จากภูมิปัญญาชาวบ้านแหล่งเรียนรู้และวัสดุต่าง ๆ ในชุมชนที่นำมาใช้ เพื่อการจัดการเรียนการสอน

การจัดการศึกษาของประเทศไทยอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยมีหลักการจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จากหลักการจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิต เป็นสิ่งที่บอกได้ว่าการใช้ทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาจะต้องมีการระดมทรัพยากร เพื่อที่จะจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชาชน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ จึงได้กำหนดทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มาตรา 58 ถึง มาตรา 61 ดังนี้

มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ จากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา

มาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาเพื่อนำมาจัดการศึกษา

มาตรา 60 ให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาโดย จัดสรรเงินเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไป
2. จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืม
3. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม
4. จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุน
5. จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลและเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน
6. จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี่ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้
7. จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

มาตรา 61 ให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนการศึกษาที่จัดโดยบุคคล ครอบครัวยุ องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น

จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น นอกจากการจัดการศึกษาจะเป็นภารกิจที่รัฐจะต้องดำเนินการแล้ว ยังต้องนำพาทุกภาคส่วนของสังคมร่วมจัดการศึกษา นั้นแสดงให้เห็น

เห็นว่า การจัดการศึกษา จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมากมายมหาศาล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

ส่วนข้อ ข ของการบริหารทรัพยากรการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544, หน้า 16) กล่าวถึงการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2547-2553 โดยเน้นการระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการศึกษาด้วยการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

นอกจากนี้ รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 51) กล่าวถึงการระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเพื่อการจัดการศึกษาทุกส่วนของสังคมทั้งครอบครัว ชุมชน รัฐ เอกชน องค์กร ชุมชน สื่อมวลชนจะต้องตระหนัก สำคัญรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอนแทนการผลักภาระให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐเพียงอย่างเดียว แต่รัฐต้องมีเจตจำนงที่แน่วแน่และจริงจัง เพราะการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาประเทศ เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางสติปัญญาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติโดยส่วนรวม

ในขณะที่ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, หน้า 1-21) ระบุว่า การระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ หมวด 1 มาตรา 9(5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา หมวด 7 มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการจัดการศึกษา มาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สินจากทั้งของรัฐ

การบริหารทรัพยากร รุ่ง แก้วแดง (2546, หน้า 114-115) กล่าวได้ว่า สถานศึกษาควรจัดระบบการบริหารทรัพยากรให้ชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณกับการบริหารและการจัดการศึกษา โดยจะต้องนำสิ่งที่สถานศึกษากำหนดไว้ ทั้งเรื่องวิสัยทัศน์ นโยบาย และประเมินผลของสถานศึกษาเป็นตัวตั้ง และนำทรัพยากรหรืองบประมาณเข้ามาเป็นตัวสนับสนุน ถ้าสามารถบูรณาการตัวแปรทั้งสองให้สัมพันธ์กันได้มากเท่าใด โอกาสที่จะบริหารงบประมาณ ให้ประสบความสำเร็จก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

2. กำหนดความจำเป็นของหมวดรายจ่าย หรือ “การเลือกลงทุน” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้บริหารจะต้องเลือกว่าจะลงทุนอย่างไรให้ได้ผลลัพธ์มากที่สุด โดยลำดับความสำคัญของหมวดรายจ่ายและสัดส่วนของงบประมาณระหว่างหมวด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ระบบบัญชีสถานศึกษา โรงเรียนต้องเลือกระบบบัญชีที่ดีสำหรับแสดงเงินงบประมาณที่ได้มา สามารถสะท้อนถึงต้นทุนของการจัดการศึกษา และสะดวกต่อการใช้สอย แต่เดิมเมื่อพูดถึงระบบบัญชีมักฟังดูเป็นเรื่องยุ่งยาก เปรียบเสมือนยาหม้อใหญ่ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้

4. การเงินและการพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างจำเป็นต้องทำอย่างเป็นระบบและมีหลักฐานชัดเจน ถ้าดูแลไม่ดีอาจจะมีการทุจริตเกิดขึ้น แต่ผู้บริหารก็ไม่ควรใช้เวลาไปกับเรื่องพัสดุมากนักขณะนั้น เรื่องการเงิน บัญชี และพัสดุนั้น ถ้าสถานศึกษาสามารถหาบุคลากรมืออาชีพเข้ามาทำงานเรื่องนี้ โดยเฉพาะโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปจะทำให้งานนี้ง่ายขึ้น สะดวกและไม่จำเป็นต้องตั้งครุคณิศาสตร์ที่ขาดแคลนอยู่แล้วให้มาทำงานธุรการด้านนี้ เพื่อให้ครุมีเวลาปฏิบัติการสอนได้เต็มที่ และปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังครุก็จะลดลงไป

สรุปได้ว่า งบประมาณ เป็นแบบรายรับรายจ่ายที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในกิจกรรมขององค์การภาครัฐและเอกชนที่จะนำพาองค์การสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และการบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุและการบริหารจัดการล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น

2.3 การบริหารด้านบุคคล

งานบริหารด้านบุคคลเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ในการบริหารงานบุคคลไว้ 20 หน้าที่ด้วยกัน คือ

2.3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

2.3.2 การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

2.3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้นการย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

- 2.3.5 การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนชั้น
- 2.3.6 การลาทุกประเภท
- 2.3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 2.3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 2.3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 2.3.10 การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 2.3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 2.3.12 การออกจากราชการ
- 2.3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ
- 2.3.14 การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- การศึกษาศึกษา
- 2.3.15 การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.3.16 การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 2.3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 2.3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 2.3.19 การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต
- 2.3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
- การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนององภารกิจของสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอย่างอิสระ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้
1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่มีความรับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับความหมายของการบริหารบุคคลในสถานศึกษา อำนาจ ศรีแสง (2552, หน้า 31-44) ได้กล่าวไว้ว่า คือ การใช้คนให้ทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยใช้เวลาน้อยที่สุดและสิ้นเปลืองเงินและวัสดุในการทำงานนั้น ๆ น้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันคนที่เราใช้นั้นมีความสุข มีความพอใจที่จะให้ผู้บริหารใช้ พอใจที่จะทำงานตามที่ผู้บริหารต้องการ หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ การบริหารให้บรรดาบริการต่าง ๆ ของฝ่ายผู้ให้การศึกษาดำเนินไปด้วยดีและเกิดประโยชน์สมตามความมุ่งหมายของการศึกษา โดยอาศัยเทคนิคในการคัดเลือกบุคคลที่มาทำงานให้เหมาะสมและเทคนิคในการพัฒนาบุคคลที่มีอยู่แล้ว ให้มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้เกิดประโยชน์ ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้คนเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าและได้รับผลตอบแทนเป็นที่พอใจ และมีความสุขในการทำงาน

การบริหารงานบุคคล คือ หัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกชนิดของหน่วยงานทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานขนาดเล็กหรือหน่วยงานขนาดใหญ่จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือ ไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคนและทุกฝ่าย ถ้าผู้บริหารขาดความสามารถในการบริหารงานบุคคลแม้จะมีวัสดุอุปกรณ์นานาชนิดมีเงินงบประมาณจำนวนมากสนับสนุน และมีคนเป็นจำนวนมากในหน่วยงานก็เหมือนไม่มีอะไรสักอย่างเพราะคนที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ใช้ไม่เป็น ขาดสมรรถภาพ ไม่มีขวัญในการปฏิบัติงาน ไม่มีความจงรักภักดีต่อหน่วยงานและขาดความรับผิดชอบ ต่างคนก็จะยื้อแย่งกันหาประโยชน์จากเงินงบประมาณที่มีอยู่ หาประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ซึ่งได้มาโดยตำแหน่งและทะเลาะเบาะแว้งกันแตกแยกสามัคคี ต่างคนต่างอยู่และทำงานไปวัน ๆ โดยไม่ร่วมมือกัน โครงการทั้งหลายที่ผู้บริหารวางไว้จะล้มเหลว เพราะมีคนก็เหมือนไม่มี ในเมื่อคนเหล่านั้นไม่ร่วมมือและหย่อนสมรรถภาพ

งานบริหารของผู้บริหารที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การบริหารงานบุคคล หรือการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนขอขยายของการบริหารงานบุคคลมี 4 ลักษณะ

คือ การแสวงหาบุคคล การทำนุบำรุงและรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคลและการให้บุคคลพ้นจากงาน ดังนี้

1. การแสวงหาบุคคล การแสวงหาบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีความรับผิดชอบความมีระเบียบสม่ำเสมอความจงรักภักดีต่อโรงเรียน ความเสียสละ ความรักเกียรติชื่อเสียงความสนใจในการบริหารและความภาคภูมิใจในโรงเรียนเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง

2. การทำนุบำรุงและรักษาบุคคล เมื่อได้บุคคลมาแล้ว ผู้บริหารมีหน้าที่ทำนุบำรุง และรักษาให้บุคคลอยู่กับโรงเรียนให้นานที่สุดและตลอดเวลาที่อยู่กับโรงเรียน ให้เขาทำงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด บุคคลจะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและทำงานให้โรงเรียนได้นานหรือไม่เพียงใด อาศัยสิ่งจูงใจหลายชนิดด้วยกันที่สำคัญมี 5 อย่างคือ

2.1 สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ เช่น เงิน และสิ่งของสิ่งจูงใจประเภทนี้ถ้าผู้รับได้ไปเฉย ๆ โดยไม่ทราบว่าจะทำอะไร หรือขาดสรรเสริญประกอบ ผลที่จะจูงใจให้เขาทำงานดีขึ้นมีน้อยและถ้าบางคนได้รับบางคนไม่ได้รับ หรือได้รับไม่เท่ากัน ยิ่งต้องแสดงเหตุผลให้ทราบทั่วกันมิฉะนั้นจะเป็นการทำลายน้ำใจมากกว่าจูงใจให้ทำงาน

2.2 สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาส เช่น การให้โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่น มีเกียรติยศ มีอำนาจประจำตัวมากขึ้นและโอกาสได้ตำแหน่งหน้าที่สูงขึ้น เหล่านี้มีประโยชน์ในการจูงใจให้ทำงานขึ้น สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาสนั้นเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะให้แก่คนที่อยู่ในสภาพอึดอัดในทางวัตถุ เข้าทำนองคนมีเงินบริบูรณ์ก็ควรให้เกียรติหรือตำแหน่งงานแทนที่จะให้เงินหรือสิ่งของ เว้นแต่เงินหรือสิ่งของจะมีปริมาณมากจริง ๆ

2.3 สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพของการทำงานซึ่งอาศัยวัตถุเป็นหลัก เช่น ให้ที่นั่งทำงานดีมีห้องทำงานส่วนตัว โต๊ะหัวทำงานใหญ่กว่าโต๊ะบุคคลอื่น หรือวัตถุอย่างอื่นที่เป็นพิเศษ เพื่อสนองความดีความชอบ เช่น พัดลมส่วนตัวเฉพาะตำแหน่ง เครื่องพิมพ์ดีดเฉพาะตำแหน่งหรือรถประจำตำแหน่ง หรืออำนาจที่จะสั่งใช้รถโรงเรียนได้ เป็นต้น การลดชั่วโมงการทำงานให้ก็เป็นสิ่งจูงใจได้อย่างหนึ่ง การให้สวัสดิการต่าง ๆ ตามความจำเป็นที่จัดอยู่ในสิ่งจูงใจประเภทนี้เช่นเดียวกัน

2.4 สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพของการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุ เช่น สภาพสังคมของครูในโรงเรียนช่วยให้โรงเรียนน่าอยู่ ถ้าครูทุกคนรักใคร่ชอบพอกัน คบหากันอย่างเป็นมิตร ไม่มีแบ่งกลุ่มแบ่งพวก หรือทะเลาะกัน ครูทุกคนในฐานะทัดเทียมกันทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและการศึกษาครูไม่มีความแตกต่างกันมากนักในทุก ๆ ด้าน ครูจะร่วมมือกันทำงานอย่างขยันขันแข็ง ด้วยเหตุนี้ครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ควรหาทางให้การพบปะสังคมในโรงเรียนเป็นไปอย่างมิตรให้มากที่สุดถ้าเลี้ยงที่จะบรรจุครูที่ต่างฐานะกันมาก ๆ ได้ ก็จะช่วยป้องกัน

ความแตกแยกในหมู่ครูได้มาก ทั้งนี้ แล้วแต่เทคนิคของครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่แต่ละคนที่จะแก้ปัญหา

2.5 การบำรุงขวัญหรือกระตุ้นใจและสร้างความรู้สึกร่วมกันให้กับครูทั้งหลายว่า ตนมีส่วนร่วมสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน หรือมีส่วนร่วมในการแก้ไขสถานการณ์สำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมความว่าครูต้องรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย

3. การพัฒนาบุคคล ครูหรือบุคคลทุกประเภทของโรงเรียน แม้จะมีความสามารถดีแต่เพียงไรก็ตาม ถ้าเวลาผ่านไปนาน ๆ บรรดาความรู้ความชำนาญก็ย่อมจะอ่อนลงเป็นธรรมดา หรือการทำงานจำเจอยู่เสมอ ๆ งานที่ทำก็จะกลายเป็นความเบื่อหน่ายได้เหมือนกัน การได้เปลี่ยนงานเป็นครั้งคราว การได้พบปะสังสรรค์กับครูหรือบุคคลอื่นของโรงเรียนอื่นเสียบ้าง อาจช่วยให้มีความสดชื่น มีพลัง และมีกำลังใจเกิดขึ้นใหม่กลับมาทำงานได้ดีขึ้นก็ได้

สำหรับงานการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษานั้น ผู้บริหารมีอำนาจที่จะปฏิบัติได้ คือ การพัฒนาบุคลากร การบำรุงขวัญ การสร้างแรงจูงใจ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง

2.4 การบริหารทั่วไป

งานบริหารด้านการบริหารทั่วไปเป็นภารกิจของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่ในการบริหารงานบริหารทั่วไปไว้ 22 หน้าที่ด้วยกัน คือ

- 2.4.1 การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 2.4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 2.4.3 การวางแผนการบริหารงานการศึกษา
- 2.4.4 งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน
- 2.4.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 2.4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 2.4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 2.4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 2.4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 2.4.10 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 2.4.11 การรับนักเรียน

2.4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา

2.4.13 การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

2.4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ

2.4.15 การทัศนศึกษา

2.4.16 งานกิจการนักเรียน

2.4.17 งานการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน

2.4.18 การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2.4.19 งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

2.4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

2.4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

2.4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษ

นักเรียน

งานบริหารทั่วไปมีหลายงานและแต่ละงานมีความสำคัญส่งผลต่อการพัฒนา นักเรียน แต่สำหรับงานวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง นั้นได้มุ่งศึกษาการบริหารโรงเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของการบริหาร

การบริหารโรงเรียนมาจากคำว่า การบริหาร และโรงเรียน ซึ่งหากพิจารณาคำว่า การบริหาร อาจพิจารณาได้สองทางคือ พิจารณาในรูปของกิจกรรมที่มนุษย์ร่วมกันดำเนินงานเพื่อการอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของสังคมประการหนึ่ง และพิจารณาในรูปของศาสตร์คือหลักวิชา อันเป็นสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี หลักการ กระบวนการ และปัจจัยที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินงานของหน่วยงานองค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างเป็นระบบระเบียบเพื่อให้การพัฒนา ไปตามแนวทางที่กลุ่มชนนั้นมีความประสงค์ ได้มีนักวิชาการและหน่วยงานทางด้านการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารและการบริหารโรงเรียนสรุปได้ดังนี้

จันทรานี สงวนนาม (2547, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2542, หน้า 6) กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนภายในองค์กรร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยม ตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผล ต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไป ตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตน

วิโรจน์ สารรัตน์ (2546, หน้า 1) ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การบริหารเป็น กระบวนการดำเนินการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัย หน้าที่ การบริหารที่สำคัญ หน้าที่การบริหารที่สำคัญได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดการ องค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

วีรยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552, หน้า 33) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การร่วมมือกัน ปฏิบัติงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันและมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยรูปแบบการบริหารมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. การบริหารเป็นการที่กลุ่มบุคคลร่วมมือกันทำกิจกรรม
3. การบริหารเป็นการทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน
4. การบริหารเป็นการทำกิจกรรมโดยใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

สุญญาณี ฉิมอ้อ (2550, หน้า 11) กล่าวว่า การบริหารของผู้บริหารที่ต้องมีเทคนิค วิธีการมาดำเนินการโดยการนำกลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมารวมกันและร่วมกันทำงานเพื่อ วัตถุประสงค์ที่ตั้งใจจนสำเร็จผลโดยได้ประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ต่าง ๆ ที่ได้ตั้งไว้ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด

สรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ใช้ศาสตร์ และศิลป์ ร่วมมือกันดำเนินการกิจต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่าง หนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนด พัฒนาการทำงานของบุคคลในองค์กร เพื่อให้เกิด การบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้น ทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีระบบและนำมาซึ่ง ความสำเร็จจุลวงในการปฏิบัติงาน การยอมรับจากบุคคลภายในและนอกองค์กร สร้างความสำเร็จให้กับองค์กรโดยอาศัยกระบวนการที่เป็นระบบและใช้ทรัพยากรตลอดจน เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

การบริหารโรงเรียน

การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการและภาระงานของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะนำโรงเรียนนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จตามยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ โดยทั้งนี้ เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้กระบวนการทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ มีผู้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้หลากหลายดังนี้

สมคิด บางโม (2544, หน้า 153) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเป็นแหล่งพัฒนาประชากรของประเทศสำคัญยิ่ง เนื่องมาจากโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ใช้ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก เพื่อใช้ในการพัฒนาคน หากการจัดการบริหารงานในโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ ผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จออกไป ย่อมมีประสิทธิภาพต่าง ๆ ซึ่งส่งผลไปถึงการพัฒนาประเทศย่อมจะล่าช้าตามไปด้วย

ภิญญา สาธร (2526, อ้างอิงใน สมคิด บางโม, 2544, หน้า 2) ให้ความหมายว่าการบริหารโรงเรียน คือ กิจกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับการศึกษา ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการพัฒนา เด็ก เยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผน ทั้งในโรงเรียนและ นอกโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนและผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปมีคุณภาพตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม ดังนั้นการที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายแล้ว ผู้บริหารจำเป็น ต้องมีความรู้และทักษะในการบริหารองค์กร รวมทั้งความรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมวิทยา จิตวิทยา การเมือง การปกครอง ชีววิทยา และภูมิศาสตร์ เป็นต้น ผู้บริหาร ที่หวังผลในการบริหารจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้หลักการทฤษฎีทางการบริหาร เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการสมัยใหม่ ผู้บริหารที่มีความรู้และประสบการณ์ย่อมประสบความสำเร็จมากกว่าผู้บริหารที่มีแต่ประสบการณ์อย่างเดียว ความรู้เรื่องการบริหารจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะนำไปประยุกต์ใช้

เป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นการบริหารจึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ แต่การที่จะนำศาสตร์ไปบริหารอย่างเป็นศิลป์นั้น

ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ บุคคล และสถานการณ์ โดยเข้าใจธรรมชาติของการบริหารอย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้และเข้าใจปรัชญาในการบริหารองค์การว่าควรจะใช้แบบใดจึงจะเหมาะสม

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาจะใช้แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง กับการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจ 4 ด้าน ของสถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านการบริหารวิชาการ แนวปฏิบัติ คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ และเหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของคน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ แนวปฏิบัติ คือ การดำเนินงานต้องกำหนด ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลักบริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ยึดหลักธรรมาภิบาลที่เน้น ความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการบริหารงานบุคคล แนวปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านสื่อที่หลากหลาย

4. ด้านการบริหารทั่วไป แนวปฏิบัติ คือ ส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงาน ที่เน้นความคุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ยึดหลักธรรมาภิบาล ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัยเหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน เน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

จากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าสถานศึกษาต้องมีหลักยึดในการบริหารเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากขึ้น ทั้งด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปโดยบริหารจัดการ ให้สอดคล้องกับหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา

3. หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนเอกชน

3.1 ความสำคัญของการจัดการศึกษาเอกชน

3.1.1 ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชน

การศึกษาเอกชนนับเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ล้านนาไทยและสุโขทัย โดยมี วัด และบ้านเป็นสถานที่ให้การศึกษา ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาเอกชนขึ้นเป็นครั้งแรกใน

โครงการศึกษา ร.ศ. 117 หรือปีพุทธศักราช 2441 โดยมีคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันจัดตั้งโรงเรียนเซนต์คัสทีร์ขึ้น แบ่งออกเป็นโรงเรียนเซนต์คัสทีร์ในบารุงและนอกบารุง หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนจากโรงเรียนเซนต์คัสทีร์เป็นโรงเรียนบุคคล ตามระเบียบการศึกษาประเทศไทยสยาม พุทธศักราช 2454 แบ่งออกเป็นโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญกับโรงเรียนที่สอนเฉพาะทาง ต่อมาในปีพุทธศักราช 2461 รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเอกชน โดยประกาศพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2461 และกระทรวงศึกษาธิการได้ถือเอาวันดังกล่าวเป็น “ วันการศึกษาเอกชน ”

นับเนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เป็นต้นมา การศึกษาเอกชนก็เป็นที่นิยมและเพิ่มจำนวนมากขึ้น ในช่วงนั้นมีโรงเรียนราษฎร์ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของรัฐและผู้ปกครองตัวอย่าง เช่น โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย (จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2413) โรงเรียนอัสสัมชัญ (จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 1420) โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน (จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2431) โรงเรียนราชนิติ (จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2446 ที่ตำบลปากคลองตลาด) เป็นต้น หลังจากนั้นได้มีการแก้ไข และปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนที่เปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๔๓๙/๙ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2597 จนกระทั่งเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และเปลี่ยนมาเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ซึ่งช่วงเวลาที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การศึกษาเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของเมืองไทยมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการศึกษาภาครัฐ ช่วยสนองตอบความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3.1.2 บทบาทของโรงเรียนเอกชน

1) แบ่งเบาภาระของรัฐ โรงเรียนเอกชนสามารถแบ่งเบาภาระของรัฐในเรื่องการจัดการศึกษาให้เยาวชน ซึ่งมีทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทำให้รัฐสามารถประหยัดเงินงบประมาณในการลงทุนด้านการศึกษาได้เป็นจำนวนมาก

2) เป็นโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนเอกชนส่วนมากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในแหล่งชุมชนเกือบทุกชุมชน ถือว่าเป็นโรงเรียนใกล้บ้านและหรือมีการคมนาคมที่สะดวกจึงสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนและผู้ปกครอง ในเรื่องความสะดวกสบายและการประหยัดเวลา รวมทั้งค่าพาหนะในการเดินทางไป-กลับ ของนักเรียน

3) ให้บริการเด่นเป็นพิเศษ โรงเรียนเอกชนสามารถให้บริการที่มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษสนองความต้องการของกลุ่มคนได้เป็นอย่างดี เช่น อาหารกลางวัน

พาหนะรถรับ-ส่ง หอพัก และสามารถจัดหลักสูตรพิเศษทั้งในเรื่องการฝึกอบรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม มารยาท การฝึกทักษะทางภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี กีฬา และอื่น ๆ

4) ช่วยให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเอกชนสามารถส่งเสริมเสรีภาพด้านการศึกษา คือ ช่วยให้ผู้ปกครองและนักเรียนมีโอกาสในการเลือกสถานศึกษามากแห่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่ดี มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงจะเป็นคู่แข่งกับโรงเรียนของรัฐ จึงเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้น และยังเป็นการจัดหรือลดการผูกขาดในการจัดการศึกษา

5) มีการบริหารจัดการที่มีความคล่องตัว โรงเรียนเอกชนมีการบริหารจัดการที่มีอิสระ โดยบริหารอย่างระบบธุรกิจซึ่งคล่องตัวมากกว่าระบบราชการ จึงสามารถลดขั้นตอนและระเบียบวิธีการในการสั่งการ บังคับบัญชา สามารถตัดสินใจปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากรและทรัพยากรอื่น ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ ทำให้ประหยัดเวลา งบประมาณและกำลังคน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการบริหารที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีความคล่องตัวในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินกิจการโดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านระเบียบข้อบังคับเหมือนโรงเรียนภาครัฐ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนและเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์

6) พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนของรัฐ โดยพิจารณาได้จากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษาและจากคะแนนการทดสอบมาตรฐานอาชีวศึกษา (V-NET) ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา

3.1.3 ความสำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

ภาคเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของไทยและมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการจัดการศึกษาของรัฐบาลมาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงแรกกลุ่มเอกชนที่เข้ามาจัดการศึกษาเป็นกลุ่มศาสนาที่มุ่งเผยแพรศาสนาก็ตาม แต่ในระยะหลังจนถึงปัจจุบัน กลุ่มเอกชนที่เข้ามาจัดการศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลทั่วไปที่สนใจมาลงทุนและดำเนินการในเชิงธุรกิจ และกลุ่มเป้าหมายหมายที่จะให้บริการการศึกษาก็เปิดกว้างครอบคลุมถึงประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนจึงทำให้ การศึกษาเอกชนได้มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนต่าง ๆ หลายประการ อาทิ บทบาทในการช่วยจัดการศึกษาแทนในส่วนที่รัฐบาลจัดไม่ได้ บทบาทที่ช่วยสนองความต้องการของผู้ปกครอง เช่น การเน้นระเบียบวินัย คุณธรรม ศีลธรรม หรือความสามารถทางด้านภาษา และอาชีพต่าง ๆ และบางโรงเรียนก็สามารถจัดการศึกษาที่มี

คุณภาพจนเป็นผู้นำหรือเป็นตัวอย่างให้แก่รัฐบาลได้ (จิรศักดิ์ อร่ามศรี, 2544, หน้า 12-13) ในระยะที่รัฐยังต้องรับผิดชอบการจัดการศึกษาภาคบังคับของชาติโรงเรียนเอกชน มีส่วนช่วยเหลือรัฐในหลายด้านโดยเฉพาะด้านงบประมาณ เอกชนต้องปรับตัวเองหลายครั้ง ตามนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การที่มาตราฐานการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถแข่งขันกับโรงเรียนเอกชนได้ การที่รัฐควบคุมโรงเรียนเอกชนไม่ให้มุ่งแสวงหากำไร ปัญหาตกต่ำทางเศรษฐกิจ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อภาระงานการศึกษาเอกชน คือ โรงเรียนที่มุ่งหากำไรแต่ไม่ได้มาตรฐานก็อาจต้องล้มเลิกไป แต่โรงเรียนที่ได้มาตรฐานสูงเป็นที่นิยมของผู้ปกครองทั่วไป ถูกจำกัดการเพิ่มพูนประสิทธิภาพ จนอาจทำให้มาตรฐานลดลง และผลต่อเนื่อง คือ การแข่งขันระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลทางตรงและทางอ้อมในหลาย ๆ เรื่องทั้งคุณภาพก็จะลดลงด้วยและจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น รัฐจึงพึงส่งเสริมให้โรงเรียนเอกชนสามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาของชาติโดยส่วนรวม จากความสำคัญของการจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชน การเปลี่ยนนโยบายของรัฐ การเปลี่ยนแปลงสังคม และสภาพที่โรงเรียนเอกชน ถูกควบคุมด้วยข้อจำกัดหลายประการจากรัฐนี้เอง ทำให้โรงเรียนเอกชนต้องหยุดชะงัก (ระหว่าง พ.ศ. 2503-2518) จำนวนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนก็ลดลง การศึกษาที่ดำเนินการโดยรัฐขยายตัวไปมากแต่รัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย เพราะงบประมาณ การขาดครู อาคาร สถานที่ จึงสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาช่วยดำเนินการ นวลอนงค์ นวลเขียว (2537, หน้า 9) กล่าวว่า พัฒนาการของการศึกษาเอกชน ตั้งแต่เริ่มแรกถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 6 ระยะคือ ระยะแรก คือ ช่วงเวลาก่อน พ.ศ. 2461 ก่อนจะมีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ในระยะนี้รัฐบาลให้โรงเรียนเอกชนทั้งหลายดำเนินการอย่างอิสระไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว แม้ว่าเอกชนจะดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) ผลกระทบที่สำคัญของสังคมไทย นอกเหนือจากความตื่นตัวที่มีการส่งนักเรียนไทยไปเรียนที่ประเทศฝรั่งเศส ในครั้งนั้นแล้ว ยังไม่พบหลักฐานที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2394-2411) จึงมีการตั้งโรงเรียนขึ้นมาใหม่ โดยหมอสอนศาสนาชาวอเมริกัน พ.ศ. 2395 โรงเรียนนี้ภายหลังมีชื่อว่า “กรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย” โรงเรียนสอนศาสนาของทั้ง 2 นิิกาย ทั้งโรงเรียนชายและหญิง ทั้งในกรุงเทพฯ และหัวเมืองใต้ ขยายตัวเพิ่มจำนวนมากขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) การที่รัฐไม่ได้ดำเนินการควบคุมโรงเรียนเอกชนในระยะแรกนั้น กล่าวได้ว่าเป็นผลจากสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในเวลานั้นที่ชาติตะวันตกกำลังขยายอำนาจทางการเมืองการดำเนินนโยบายทั้งหลายต้องกระทำอย่าง

ระมัดระวัง ดังนั้นสิ่งที่รัฐบาลรัฐดำเนินการจึงเป็นเพียงตั้งโรงเรียนของรัฐในปลายรัชกาลที่ 5 มีโรงเรียนจนเกิดขึ้น สอนทางด้านภาษาและอุดมการณ์ทางการเมืองระบอบสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย จนก่อให้เกิดปัญหา “กบฏ ร.ศ. 130” ขึ้นมา ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นแหล่งสร้างสมเพิ่มพูน ปัญหาทางการเมือง และทำให้นโยบายการเปลี่ยนคนจีนให้เป็นคนไทยของรัชกาลที่ 6 ได้ยากขึ้นด้วย เพื่อแก้ปัญหารัฐบาลในเวลานี้ต้องประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ใน พ.ศ. 2461 ระยะเวลาที่ 2 เป็นระยะที่รัฐเริ่มเข้าไปควบคุมการศึกษาเอกชน (พ.ศ. 2461–2480) โดยในระยะนี้มีพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ 2 ฉบับ คือ พ.ศ. 2461 และ พ.ศ. 2479 สาเหตุสำคัญยังคงเกี่ยวกับโรงเรียนจีน ในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงและโดยอ้อมต่อการจัดการศึกษาเอกชน นั่นคือ การประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา (พ.ศ. 2464) ซึ่งบังคับให้กุลบุตรกุลธิดาเข้ารับการศึกษาอย่างน้อย 4 ปี ภาวะตกต่ำภายในประเทศ การเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร และนโยบายขยายการศึกษาให้เร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตว่าโรงเรียนเอกชนของฝ่ายคริสตจักรไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แม้ว่าอำนาจทางการเมืองของยุโรปจะเริ่มเปลี่ยนแปลงภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ในระยะเวลา 19 ปีของระยะที่ 2 นี้จำนวนโรงเรียนราษฎร์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,230 โรงเรียน นักเรียน 100,809 คน ในปี พ.ศ. 2480 หรือเป็น 10 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2461 ระยะเวลาที่ 3 เป็นระยะเฟื่องฟูของการศึกษาเอกชน (พ.ศ. 2480–2503) แม้ว่า ในระยะนี้สงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้โรงเรียนลดจำนวนลงไปบ้างประมาณร้อยละ 21 ในระหว่าง พ.ศ. 2482 ถึง พ.ศ. 2488 แต่หลังจากนี้จนกระทั่ง พ.ศ. 2503 เป็นระยะที่โรงเรียนเอกชนขยายตัวอย่างเต็มที่จำนวนโรงเรียนเพิ่มเป็น 2,587 โรงเรียน นักเรียนเพิ่มเป็น 683,860 คน ซึ่ง เทากับ 1:9 และ 1:5 เมื่อเทียบกับโรงเรียนรัฐ นอกจากนี้โรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียงบางโรงเรียน ยังเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือในคุณภาพมากกว่าโรงเรียนรัฐบาล ครูโรงเรียนราษฎร์มีเงินเดือนสูงกว่าครูโรงเรียนรัฐบาล เหตุผลแห่งความเฟื่องฟูของโรงเรียนเอกชน สืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้เงินอุดหนุนแก่โรงเรียนเอกชน โดยเงินนี้เริ่มให้ในปี พ.ศ. 2480 การรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนเอกชน นโยบายดังกล่าวสัมพันธ์กับการเร่งรัดการจัดการศึกษาภาคบังคับ นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับการเพิ่มของประชากร ความตื่นตัวทางการศึกษาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมทั้งการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจภายหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างไรก็ตามปัญหาจากโรงเรียนจีนยังคงมีอยู่ และรุนแรงมากในบางระยะ แม้ว่าจะมีการใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2479 และมีการดำเนินนโยบายต่อต้านชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีนแต่โรงเรียนก็ยังเพิ่มจำนวนมากขึ้นจนภายหลังการบุกใหญ่ของญี่ปุ่นตอจีน และสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้

โรงเรียนจีนเกือบทั้งหมดถูกปิดหรือปิดตัวเอง เพราะระหว่างนั้นไทยถือได้ว่าอยู่ในสถานะประเทศสงครามต่อกัน หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนจีนกลับผุดขึ้นมาดังดอกเห็ด เพราะถือว่าประเทศตนเป็นผู้ชนะสงคราม ระหว่างนี้โรงเรียนจีนยิ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองมากยิ่งขึ้น ทั้งนิยมก๊กมินตั๋ง และสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรัฐบาลต้องพอนคลายความเข้มงวดลงมาก แล้วเข้าไปควบคุมเมื่อเวลาผ่านไปแลวระยะหนึ่ง โดยการกำหนดจำนวนโรงเรียนจีนในแต่ละจังหวัด ถ้าจังหวัดใดเกินจำนวนก็อนุญาตให้มีอยู่ต่อไป แต่จะไม่อนุญาตให้ตั้งขึ้นใหม่ ครั้นถึง พ.ศ. 2492 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ชัยชนะในจีนแผ่นดินใหญ่ และรัฐบาลไทยดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยออกพระราชบัญญัติ ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ใน พ.ศ. 2495 อีก 2 ป ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับใหม่ซึ่งมีการกำหนดเกี่ยวกับผู้ขอตั้งโรงเรียน ผู้จัดการครูใหญ่ ต้องมีสัญชาติไทย จึงทำให้โรงเรียนมจำนวนลดลงไปมาก ระยะที่ 4 เป็นระยะหยุดชะงักและขยายตัวของโรงเรียนเอกชน (พ.ศ. 2503-2518) รัฐบาลได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี ดังนั้นจึงทำให้การศึกษาที่ดำเนินการโดยรัฐ ขยายตัวออกไปมากขึ้น จนกระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน จำนวนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนเอกชนก็ลดลงไประยะหนึ่ง (ประมาณ 3 ปี) แต่ด้วยรัฐไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายเพราะปัญหาทางงบประมาณ การขาดครู อาคารสถานที่ รัฐจึงสนับสนุนให้เอกชนเข้ามา ดำเนินการมากขึ้น โรงเรียนเอกชนจึงขยายตัวใหม่ ทั้งนี้เป็นไปตามการเพิ่มของประชากรอย่างสูง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเข้ามาของทหารและฐานทัพอเมริกัน เพราะการเพิ่มความรุนแรงของ สงครามเวียดนามด้วยความปลอดภัยที่สำคัญมีผลต่อการศึกษาเอกชนในระยะนี้คือ การที่วิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัยเพิ่มปริมาณการผลิตครูอย่างมาก ทำให้การขาดแคลนครูหมดไป มาตรฐาน การศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถแข่งขันกับโรงเรียนเอกชนได้ รัฐมีนโยบายให้เอกชนจัดการศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคบังคับ การควบคุมโรงเรียนเอกชนไม่ให้มุ่งแสวงหาผล กำไร แต่ปัญหาการตกต่ำของเศรษฐกิจอันเกิดจากน้ำมันขึ้นราคา ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชน จึงทำให้โรงเรียนเอกชนตกต่ำลงมา ต้องแสวงหาแนวทางใหม่ ในการจัดการศึกษา ระยะที่ 5 เป็นระยะที่อยู่ในช่วงการแสวงหาแนวทางใหม่ (พ.ศ. 2518-2535) การประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 และการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชน เพราะมีการควบคุมมาตรฐานการศึกษาเข้มงวดมากขึ้นได้มีการจัดทำมาตรฐาน ของโรงเรียนเอกชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และได้เผยแพร่มายังโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ในปการศึกษา 2535

เรียกความมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนเอกชน ควบคุมการเก็บค่าเล่าเรียนให้อยู่ในอัตราที่กำหนดเพื่อไม่ให้ได้กำไรเกินพอดีให้ตั้งหน่วยงานควบคุมระดับใหญ่ขึ้น คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน รัฐลดการศึกษาภาคบังคับเหลือ 6 ปี และขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปถึงระดับตำบลให้เอกชน “ร่วมรับภาระ” แทน “การแบ่งเบาภาระ” จัดการศึกษาในซีกที่จำกัดลง การจัดการศึกษาเอกชนยังได้รับผลกระทบจากภาวะบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจที่น้ำมันขึ้นราคา การถอนฐานทัพอเมริกา ออกจากประเทศไทย การวางแผนครอบครัวอย่างได้ผลทำให้อัตราการเพิ่มของประชากรลดลง การที่มาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลสูงขึ้น เป็นที่ไว้วางใจจากผู้ปกครองมากขึ้น ครูโรงเรียนเอกชนเรียกร้องรายได้และสวัสดิการเพิ่มขึ้น ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมก่อให้เกิดภาวะ “ถดถอย” คือ ล้มเลิกกิจการ โรงเรียนไป จาก 2,508 โรง ใน พ.ศ. 2519 เหลือ 2,327 โรง ใน พ.ศ. 2521 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 7.2 ในเวลา 2 ปี ระยะที่ 6 เป็นระยะที่มีการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2536–2547) รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนี้โรงเรียนเอกชนที่ได้รับเงินอุดหนุนในระดับใดจากภาครัฐจะไม่สามารถเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียนในระดับนั้นจากผู้ปกครองได้อีก แต่สามารถเรียกเก็บเงินเพิ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ในอัตราที่รัฐควบคุม โรงเรียนเอกชนไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้โดยอิสระ รัฐได้ดำเนินการควบคุมมาตรฐานของโรงเรียนเอกชนที่เข้มงวดขึ้น กำหนดให้โรงเรียนต้องดำเนินการประเมินตนเอง มีการประเมินภายในและการประเมินภายนอก หน่วยงานที่ดูแลการศึกษาเอกชน คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปลี่ยนไปเป็น สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริม (วุฒิชัย มูลศิลป์, 2531, หน้า 3–16) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า โรงเรียนเอกชนมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศในหลายด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม นอกจากนี้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนยังเป็นสิ่งกระตุ้นให้การศึกษาภาครัฐต้องปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือว่าเป็นผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม

3.2 ประเภทและระดับโรงเรียนเอกชน

ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดประเภท ระดับ โรงเรียนเอกชน ในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 (พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550, 2550) ได้แบ่งประเภทและระดับโรงเรียนเอกชนไว้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเภทสามัญ ศึกษา หมายถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ ได้แก่

1) ระดับก่อนประถมศึกษา

(ก) เตรียมอนุบาล เป็นการมุ่งเน้นการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน รวมทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก เมื่อมีอายุครบ 2 ปี

(ข) อนุบาล โดยปกติเป็นการจัดการศึกษาให้ แก่เด็กที่มีอายุตั้ง 3 ปีแต่ไม่ถึง 6 ปี เพื่อเป็นรากฐานชีวิตและการเตรียมความพร้อมเด็กทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และการอยู่รวมในสังคม

2) ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งวางรากฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ และความสามารถขั้นพื้นฐาน โดยปกติใช้เวลาเรียน 6 ปี

3) ระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

(ก) มัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการการศึกษาที่มุ่งให้ ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในด้านต่าง ๆ ต่อจากระดับประถมศึกษา เพื่อให้ รู้ความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความสามารถในการประกอบภาระงานและอาชีพตามควรแก่วัย โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

(ข) มัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ ศึกษาตามความถนัดและความสนใจเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อหรือการประกอบ อาชีพรวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคมที่จำเป็น โดยปกติใช้เวลาเรียน 3 ปี

3.2.2 ประเภทอาชีวศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตาม หลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการหรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการในระดับ ต่าง ๆ ได้แก่

(ก) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพให้เป็นการกำลังแรงงานที่มีฝีมือ โดยศึกษาตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยปกติ ใช้ เวลาเรียน 3 ปี หลังจากจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ เทียบเท่า

(ข) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อ พัฒนาความรู้ และทักษะ ในการประกอบอาชีพให้เป็นการกำลังแรงงานระดับชำนาญการ โดยศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูงโดยปกติใช้เวลาเรียน 2 ปีหลังจากจบ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

3.3.3 ประเภทนานาชาติ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรต่างประเทศหรือหลักสูตรต่างประเทศที่ปรับรายละเอียดเนื้อหารายวิชาใหม่ หรือหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเองที่ไม่ใช่ หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนการสอนให้ กับนักเรียน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และไม่ขัดต่อศีลธรรมและความมั่นคงของประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงหลายเรื่อง ดังนี้

ชณิดา ทศนิยม พงษ์นิมิตร พงษ์ภิญโญ และพิมพ์พร จารุจิตต (2562) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความคาดหวังการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 2) เพื่อศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างศึกษา คือ ครูผู้สอนจำนวน 359 คนใช้การสุ่ม

กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน จากนั้นใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามในเรื่องของสภาพปัจจุบัน และความคาดหวังในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่ามี 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของสภาพและความคาดหวังเท่ากับ 0.91 และ 0.98 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความคาดหวังการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ลำดับที่ 1 คือ ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา ลำดับที่ 2 คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

ลำดับที่ 3 คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ลำดับที่ 4 คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และลำดับที่ 5 คือ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ศณิศา บุษบงศ์ วัชรวิ ชูชาติ และกิตติมา พฤกฤษณ (2562) วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สร้างรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และยืนยันรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 858 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60–1.00 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับขั้นตอนที่สองผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 องค์ประกอบ 79 ตัวแปร ตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.88 เรียงตามลำดับค่าน้ำหนักขององค์ประกอบรวม คือ การบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จำนวน 39 ตัวแปร การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม จำนวน 21 ตัวแปร และการวางแผนบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 19 ตัวแปร

2. รูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการวางแผนบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในรูปขององค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับขั้นตอนที่สอง

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ = 1387.56, $df = 2999$, $p = 1.00$, $GFI = 0.91$, $AGFI = 0.91$, $RMSEA = 0.00$, $SRMR = 0.03$ เรียงองค์ประกอบตามความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ การบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และการวางแผนบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกองค์ประกอบมีสัมประสิทธิ์

การพยากรณ์ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชั้นพื้นฐาน ได้ทุกองค์ประกอบ

กฤษดา นิมทับทิม ชีระวัฒน์ มอนโธสง และนริศนันท์ เดชสุระ (2561) ได้ศึกษา การศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ 2) เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามขนาด ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 118 คน ได้มา โดยวิธีการสุ่มแบบง่าย โดยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประเภท มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

2. สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิชามญชุ์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ได้ศึกษาการบริหาร สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพ ของครู ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์ของ ครอนบาคเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน สถิติทดสอบที-เทส การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับการปฏิบัติปานกลาง โดยโรงเรียนมีการปฏิบัติระดับมากในด้านการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ด้านผลลัพธ์และความสำเร็จ และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และพบว่า ครูที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนครูที่มีอายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

จุฑามาส พัฒนศิริ และปพนสรศักดิ์ โปธิพิทักษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานและหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยศึกษา 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหาการดำเนินงานสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน ครู จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 หาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 คือ จัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญให้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการประกวดหรือนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice

ลวิณรัตน์ ชัยกิจฉนาภรณ์ (2560) ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท และ 2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 336 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น 0.893 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีแอลเอสดี (L.S.D.) ของฟิชเชอร์ (Fisher) ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบริหารทั่วไป และ 4) ด้านงบประมาณ

2. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาสังกัด ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สิทธิเดช ธรรมประชา วิชิต กามันตะ และคุณสมใจ ภูมิพันธุ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 24 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจร คุณภาพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 จำแนกตามขนาด สถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย ครูจำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ปรากฏว่า ด้านวิชาการ มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงบประมาณ มีสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่และ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริวันทนีย์ ชัยญาณะ และสนิทธิ หาดจตุรัส (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 6 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน 30 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 60 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และครูอาจารย์ 120 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสารและการประชุมพิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลโดย

การหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้ 1) ด้านวิชาการ มีหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และไม่มีผลต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น 2) ด้านบุคลากร ยังไม่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพราะต้องบริหารจัดการตามระเบียบของทางราชการ 3) ด้านงบประมาณ ยังมีได้บริหารจัดการโดยใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงการคลัง 4) ด้านบริหารจัดการทั่วไป ยังไม่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ยังคงบริหารจัดการตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ แต่มีโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ FIT ECON Model (เศรษฐกิจแบบพอดี)

สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และนำเสนอการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก โดยการจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิควิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลมีปัญหาอยู่ในระดับมาก และการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา 1) แนวทางการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่ครูด้านสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางการบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อดำเนินการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา 3) แนวทางการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนอัตรากำลังบุคลากรที่มีอยู่ให้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง รวมถึงส่งบุคลากรไปอบรมกับหน่วยงานภายนอกอยู่เป็นประจำ 4) แนวทางการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง ประจำปีการศึกษา เพื่อชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง

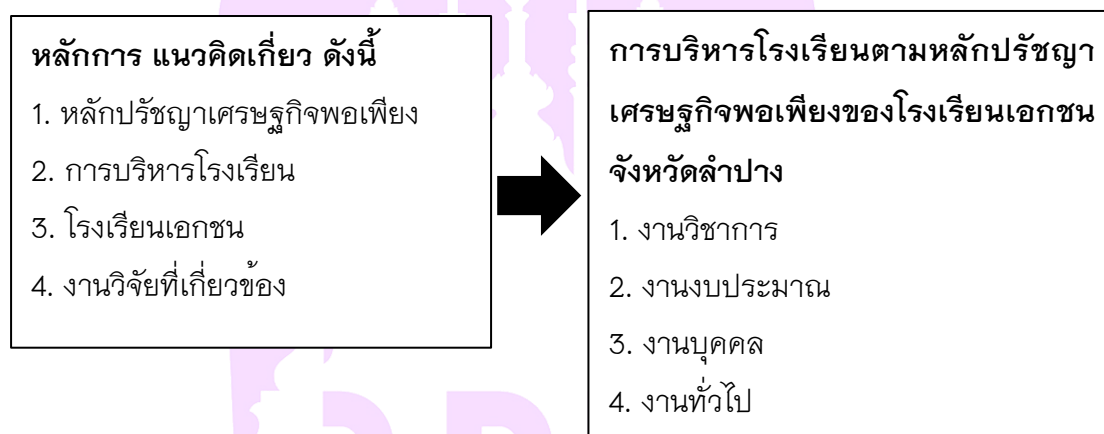
ชาวลิต จันทรศรี สุวกิจ ศรีปัตตา และสมศักดิ์ คำศรี (2556) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนและประการที่สอง ประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เลือกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 คน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และครูชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 18 คน และกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 24 คน รวมจำนวน 49 คน จากโรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 และโรงเรียนเขวาสีวิทยาคาร เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.30 ถึง 0.70 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 แบบประเมิน ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีค่ามีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.40 ถึง 0.82 มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีองค์ประกอบ

4 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การจัดทำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวางแผนและการนำหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงพัฒนา

2. การใช้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.02) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.15)

สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำนวน 29 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,073 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,100 คน (สำนักศึกษาธิการจังหวัดลำปาง, 2563)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 27 คน และครูผู้สอน จำนวน 481 คน จำนวน 508 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 43) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

ตาราง 2 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา

ขนาดโรงเรียน	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. ขนาดเล็ก	169	118
2. ขนาดกลาง	239	148
3. ขนาดใหญ่	665	242
รวมทั้งสิ้น	1,073	508

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สอบถาม ใน 4 ด้าน 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

2. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทความและรายงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

2.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างเครื่องมือ โดยยึดกรอบแนวคิดการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องด้าน เนื้อหา โครงสร้างและภาษา ให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

2.5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่าย
คุณภาพนิสิต ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

2.5.2 ดร.สุทธนา ฮั่นเกียรติพงษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพิณ
วิทยาลำปาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

2.5.3 นายพีรพงศ์ ดวงแก้ว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและ
ประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดลำปาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

2.6 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความ
สอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence)
แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อ
คำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา โดยได้ค่า
IOC เท่ากับ 1

2.7 ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้จากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข
และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.8 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนเอกชน จังหวัด
เชียงใหม่ จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม
โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาคมีค่าเท่ากับ 0.97

2.9 จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อส่งหนังสือไปถึง
ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง ขออนุญาตส่งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง จำนวน 27 โรงเรียน ผ่านทางช่องรับส่ง
หนังสือในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งสำเนาหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจาก
กลุ่มประชากรที่ได้รับคืนทางไปรษณีย์

3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำปาง จำนวน 508 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

1.3 กำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล

1.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับ การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการดังนี้

1.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage)

1.4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนน จากแบบสอบถาม 3 ตอน ซึ่งเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท ได้กำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน อยู่ระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน อยู่ระดับมาก

3 หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน อยู่ระดับปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน อยู่ระดับน้อย

1 หมายถึง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน อยู่ระดับน้อยที่สุด

และใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาประเมิน แปลความหมาย ข้อมูลการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยโดยคะแนนที่ได้รับจะนำมาวิเคราะห์และแปลผลของค่าเฉลี่ยตามระดับความสำคัญ โดยใช้เกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2535, หน้า 100) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ และการแปลความหมาย ดังนี้

4.50–5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนใน ระดับมากที่สุด

3.50–4.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนใน ระดับมาก

2.50–3.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนใน ระดับปานกลาง

1.50–2.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนใน ระดับน้อย

1.00–1.49 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนในระดับน้อยที่สุด

1.4.3 ข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยการสรุปเนื้อหาและใช้ค่าสถิติความถี่ของคำตอบที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกันจากมากไปหาน้อย

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 สถิติที่ใช้ในการหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item–Objective Congruence: IOC)

2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2.3 สถิติพื้นฐาน

2.3.1 ค่าความถี่ (Frequency Distributions)

2.3.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.3.5 ค่าทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA) (ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 95) และทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย ครั้งนี้โดยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S. D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
*	แทน	ค่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสองความแปรปรวน
MS	แทน	ค่าความแปรปรวนเฉลี่ย
df	แทน	ขั้นของความอิสระ
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบเอฟ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน(คน)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	180	45.40
1.2 หญิง	328	64.60
รวม	508	100.00
2. อายุ		
2.1 25-35 ปี	159	31.30
2.2 36-45 ปี	194	38.20
2.3 46-55 ปี	79	15.60
2.4 56-60 ปี	46	9.10
2.5 61 ปีขึ้นไป	30	5.90
รวม	508	100.00
3. ตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่		
3.1 ผู้อำนวยการ	70	13.80
3.2 รองผู้อำนวยการ	30	5.90
3.3 ครูผู้สอน	408	80.30
รวม	508	100.00
4. ระดับการศึกษา		
4.1 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	273	53.70
4.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู	96	18.90
4.3 ปริญญาโท	117	23.03
4.4 ปริญญาเอก	22	4.30
รวม	508	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ค่าร้อยละ
5. ประสบการณ์ในการทำงานตามตำแหน่งปัจจุบัน		
5.1 น้อยกว่า 5 ปี	98	19.30
5.2 5-10 ปี	160	31.50
5.3 11-15 ปี	98	19.30
5.4 16-20 ปี	60	11.80
5.5 21-25 ปี	26	5.10
5.6 26 ปีขึ้นไป	66	13.00
รวม	508	100.00
6. ขนาดโรงเรียน		
6.1 ขนาดเล็ก	118	23.20
6.2 ขนาดกลาง	148	29.10
6.3 ขนาดใหญ่	242	47.60
รวม	508	100.00

จากตาราง 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น หญิง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 64.60 และชาย จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.40 ด้านอายุพบว่า อายุ 36-45 ปี มากที่สุด จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 38.20 รองลงมาอายุ 25-35 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 อายุ 46-55 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 15.60 อายุ 56-60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 และน้อยที่สุด อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 ด้านตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ พบว่าตำแหน่งครูผู้สอนมากที่สุด จำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 80.30 รองลงมาตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 และน้อยที่สุดตำแหน่งรองผู้อำนวยการ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 5.90 ระดับการศึกษา พบว่าระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามากที่สุด จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 53.70 รองลงมาระดับปริญญาโท จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 รองลงมาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 18.90 และน้อยที่สุด ระดับปริญญาเอก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 4.30 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่าประสบการณ์การ

ทำงานมากที่สุด ช่วง 5-10 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 รองลงมา มี 2 ช่วงอายุ ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และ ช่วงอายุ 11-15 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 ต่อมา ช่วงอายุ 26 ปีขึ้นไป จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ช่วงอายุ 16-20 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 และน้อยที่สุด ประสบการณ์การทำงาน 21-25 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 และขนาดโรงเรียน ขนาดใหญ่มากที่สุด จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 47.60 รองลงมา ขนาดกลาง จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10 และน้อยสุดขนาดเล็ก จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการบริหารวิชาการ	3.90	1.27	มาก
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.06	1.12	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	3.91	1.33	มาก
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.04	1.22	มาก
รวม	3.98	0.09	มาก

จากตาราง 4 ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 1.12), ด้านการบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 1.22) ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.33) และด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 1.27)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหาร
วิชาการ

ด้านการบริหารวิชาการ	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ	3.65	1.25	มาก
2. ผู้บริหารมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.94	1.14	มาก
3. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	3.66	1.28	มาก
4. ผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย	3.66	1.25	มาก
5. ผู้บริหารมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.68	1.28	มาก
6. ผู้บริหารมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง	3.75	1.33	มาก
7. ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการศึกษา ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน	3.77	1.39	มาก
8. ผู้บริหารมีการปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผล ปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็น สติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ	4.03	1.26	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการบริหารวิชาการ	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
9. ผู้บริหารมีการยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ	4.05	1.25	มาก
10. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ	4.10	1.22	มาก
11. ผู้บริหารมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี	4.15	1.26	มาก
12. ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารด้านวิชาการ	4.20	1.26	มาก
13. ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่รวมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน	4.04	1.30	มาก
รวม	3.90	0.16	มาก

จากตาราง 5 พบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

อันดับที่หนึ่ง คือ ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 1.26) อันดับที่สอง คือ ผู้บริหารมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 1.26) อันดับที่สาม คือ ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 1.22), ผู้บริหารมีการยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 1.25), ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่รวมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและ

ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 1.30), ผู้บริหารมีการปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลาง ในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 1.26), ผู้บริหารมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม แนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 1.14), ผู้บริหารมีการกำหนด เป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 1.39), ผู้บริหารมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 1.33), ผู้บริหาร มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.28), ผู้บริหารมี การส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และเนื้อหา ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1.28), ผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 1.25), และอันดับสุดท้ายผู้บริหารมีการบูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.25) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหาร บบประมาณ

ด้านการบริหารงบประมาณ	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก	4.21	1.07	มาก
2. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน	4.16	1.06	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จากทุกภาคส่วน	4.14	1.01	มาก
4. ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็น ธรรมในการจัดสรรงบประมาณ	4.20	1.07	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านการบริหารงบประมาณ	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
5. ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ	4.21	1.07	มาก
6. ผู้บริหารมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม	3.97	1.24	มาก
7. ผู้บริหารมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน	3.94	1.22	มาก
8. ผู้บริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการบริหารงานงบประมาณ	3.94	1.19	มาก
9. ผู้บริหารมีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน	3.94	1.19	มาก
10. ผู้บริหารมีการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.87	1.12	มาก
รวม	4.06	0.14	มาก

จากตาราง 6 พบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

อันดับที่หนึ่ง คือ ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 1.07) อันดับที่สอง คือ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 1.07) อันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 1.07) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการงบประมาณโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 1.06) ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 1.01) ผู้บริหารมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 1.24) ผู้บริหารมีการใช้วัสดุ

อุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 1.22) ผู้บริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 1.19) ผู้บริหารมีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 1.19) และอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 1.12) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานบุคคล

ด้านการบริหารงานบุคคล	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม	3.81	1.40	มาก
2. ผู้บริหารมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิตไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ	3.80	1.39	มาก
3. ผู้บริหารมีการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้า	3.78	1.38	มาก
4. ผู้บริหารมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า	3.78	1.37	มาก
5. ผู้บริหารมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน	4.03	1.29	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการบริหารงานบุคคล	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
6. ผู้บริหารมีการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์	4.08	1.32	มาก
7. ผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม	4.04	1.29	มาก
8. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย	3.98	1.23	มาก
รวม	3.91	0.13	มาก

จากตาราง 7 พบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 3.91, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

อันดับที่หนึ่ง คือ ผู้บริหารมีการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 1.32) อันดับที่สอง คือ ผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 1.29) อันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการเตรียมตัวให้พร้อมทั้ง ความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 1.29) ผู้บริหารมีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 1.23) ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ($\bar{X}$ = 3.81,

S.D. = 1.40) ผู้บริหารมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ($\bar{X}$ = 3.80, S.D. = 1.39) ผู้บริหารมีการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้า ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 1.38) และอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 1.37) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารทั่วไป

ด้านการบริหารทั่วไป	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก	4.25	1.10	มาก
2. ผู้บริหารมีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล	4.23	1.06	มาก
3. ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม	4.17	1.01	มาก
4. ผู้บริหารมีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้	4.21	1.06	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ	3.86	1.09	มาก
6. ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน	3.95	1.20	มาก
7. ผู้บริหารมีเน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม	3.95	1.20	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านการบริหารทั่วไป	ระดับปัจจัย		การแปลผล
	n = 508		
	$\bar{X}$	S.D.	
8. ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	3.86	1.11	มาก
9. ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้การบริหารทำให้งานเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง	3.91	1.16	มาก
รวม	4.04	0.17	มาก

จากตาราง 8 พบว่าระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้

อันดับที่หนึ่ง คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 1.10) อันดับที่สอง คือ ผู้บริหารมีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 1.06) อันดับที่สาม คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 1.06) ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 1.01) ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.20) ผู้บริหารมีเน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 1.20) ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้การบริหารทำให้งานเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 1.16) ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.09) และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.11) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	525.51	2	262.76	602.26*	.00
	ภายในกลุ่ม	220.32	505	.44		
	รวม	745.83	507			
ด้านงบประมาณ	ระหว่างกลุ่ม	346.56	2	173.28	361.98*	.00
	ภายในกลุ่ม	241.75	505	.48		
	รวม	588.31	507			
ด้านบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	595.31	2	297.66	590.96*	.00
	ภายในกลุ่ม	254.36	505	.50		
	รวม	849.67	507			
ด้านบริหาร ทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	356.53	2	178.26	415.71*	.00
	ภายในกลุ่ม	216.55	505	.43		
	รวม	573.08	507			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	445.74	2	222.87	508.56*	.00
	ภายในกลุ่ม	221.31	505	.44		
	รวม	667.05	507			

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตารางพบว่า ผู้บริหารและครูมีระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปางจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการ

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		1.25	2.50	3.77
ขนาดเล็ก	1.25	-	-1.26*	-2.52*
ขนาดกลาง	2.50	-	-	-1.27*
ขนาดใหญ่	3.77	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านวิชาการ พบว่า มี 3 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านงบประมาณ

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		1.90	2.55	3.84
ขนาดเล็ก	1.90	-	-0.65*	-1.94*
ขนาดกลาง	2.55	-	-	-1.29*
ขนาดใหญ่	3.84	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านงบประมาณ พบว่า มี 3 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่าง

จากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบุคคล

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		1.19	2.55	3.88
ขนาดเล็ก	1.19	-	-1.36*	-2.68*
ขนาดกลาง	2.55	-	-	-1.33*
ขนาดใหญ่	3.88	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบุคคล พบว่า มี 3 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบุคคล

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		1.90	2.50	3.85
ขนาดเล็ก	1.90	-	-0.59*	-1.94*
ขนาดกลาง	2.50	-	-	-1.35*
ขนาดใหญ่	3.85	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

จากตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียนของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านบริหารทั่วไป พบว่า มี 3 คู่ ที่มีความแตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงาน ทั่วไป ปรากฏตามตารางดังนี้

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละของแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการบริหารวิชาการ			
1	ผู้บริหารควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจไม่ควรเลือกปฏิบัติ	50	32.26
2	ผู้บริหาร ควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของงาน โดยพิจารณาความต้องการที่แท้จริงและความเป็นไปได้	30	19.35
3	ควรมีการเตรียมการวางแผนการทำงานล่วงหน้า อย่างรัดกุม	8	5.16
4	ควรมีเน้นความถูกต้องและปฏิบัติตามระเบียบของทางโรงเรียน	45	29.03
5	ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน	22	14.19
ด้านการบริหารงานงบประมาณ			
1	ผู้บริหารควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงาน	65	50.00
2	ไม่ควรฟุ่มเฟือยและไม่สิ้นเชิง	25	19.23
3	ควรมีความโปร่งใสในการทำงานและดำรงตนอย่างพอเพียง	40	30.77

ตาราง 14 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ความถี่	ร้อยละ
ด้านการบริหารงานบุคคล			
1	ควรมีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและแบ่งงานให้ตรงกับผู้รับผิดชอบ	48	24.12
2	ผู้บริหารและครูบางคนยังมีทิวี่ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา	30	15.08
3	ควรมีการสร้างควมสามัคคีในหมู่คณะและผูกจิตสำนึกให้ผู้บริหารและครูมีจิตสำนึกให้รักองค์กร	22	11.06
4	ควรให้ส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง	38	19.10
5	ควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นคนที่มีความรู้และทันต่อเหตุการณ์	42	21.11
6	ควรมีการกระตุ้นบุคลากรให้ขยันแสวงหาความรู้	19	9.55
ด้านการบริหารงานทั่วไป			
1	ควรมีการประชุมชี้แจงหลักการให้เข้าใจตรงกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	72	46.45
2	ควรยึดหลักธรรมในการบริหารงาน	36	23.23
3	ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีม	47	30.32

จากตาราง 14 พบว่าแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง มีดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ มีผู้ให้แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ อันดับหนึ่ง คือ ผู้บริหารควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจไม่ควรเลือกปฏิบัติ อันดับที่สอง คือ ควรมีเน้นความถูกต้องและปฏิบัติตามระเบียบของทางโรงเรียนอันดับที่สาม คือ ผู้บริหารควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของงาน โดยพิจารณาความต้งกาที่แท้จริงและความเป็นไปได้และอันดับสุดท้าย คือ ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน และควรมีการเตรียมการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอย่างรัดกุม ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีผู้ให้แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ ผู้บริหารควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงาน และอันดับต่อมา คือ ควรมีความโปร่งใสในการทำงานและดำรงตนอย่างพอเพียงและไม่ควรฟุ่มเฟือยและไม่เสียดาย

ด้านการบริหารงานบุคคล มีผู้ให้แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ ควรมีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและแบ่งงานให้ตรงกับผู้รับผิดชอบอันดับที่สอง คือ ควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทันต่อเหตุการณ์อันดับที่สาม คือ ควรให้ส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง, ผู้บริหารและครูบางคนยังมีทิฐิ ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา, ควรมีการสร้างความสัมพันธ์ในหมู่คณะและผูกใจดีสำนึกให้ผู้บริหารและครูมีจิตสำนึกให้รักองค์กรและอันดับสุดท้าย คือ ควรมีการกระตุ้นบุคลากรให้ขยันแสวงหาความรู้ ตามลำดับ

ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้ให้แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ ควรมีการประชุมชี้แจงหลักการให้เข้าใจตรงกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและอันดับต่อมา คือ ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีมและควรยึดหลักธรรมในการบริหารงาน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียนและ 3) แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำนวน 29 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,073 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,102 คน กำหนดขนาดของกลุ่มได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำนวน 508 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คาททดสอบเอฟ (F-test) ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยเรียงลำดับหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปางพบว่า

สภาพการศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปางผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุดดังนี้ การบริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานด้านทั่วไป การบริหารงานด้านบุคคล และการบริหารงานด้านวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 การบริหารงานด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ดังนี้ ผู้บริหารมีการปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็น สติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ, ผู้บริหารมีการยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ ผู้บริหารมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารงานด้านวิชาการและมี คุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และเนื้อหา มีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และมีการกำหนด เป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำที่สุด คือ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2 การบริหารงานด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ดังนี้ ผู้บริหารมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก มีการบริหารจัดการ งบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน ผู้มีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็น ธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและผู้ใช้ มีการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการ บริหารงานงบประมาณ มีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประสาน เครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การบริหารงานด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ดังนี้ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรใน

สถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต, มีการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้า มีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย และมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน มีการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า

1.4 การบริหารงานด้านทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากค่าสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด ดังนี้ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก มีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม มีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาดร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ มีการส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน ผู้บริหารมีเน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม เป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า

โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณารายโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยการทดสอบค่า (One Way ANOVA) แบบทดสอบเอฟ (F-test) และทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

3. ข้อเสนอแนะการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง พบว่า

ด้านการบริหารงานวิชาการ เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจไม่ควรเลือกปฏิบัติ, ควรมีการเน้นความถูกต้องและปฏิบัติตามระเบียบของทางโรงเรียน, ผู้บริหารควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของงานโดยพิจารณาความต้องการที่แท้จริงและความเป็นไปได้, ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน และควรมีการเตรียมการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอย่างรัดกุม

ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีผู้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงาน, ควรมีความโปร่งใสในการทำงานและดำรงตนอย่างพอเพียงและไม่ควรฟุ่มเฟือยและไม่เสี่ยง

ด้านการบริหารงานบุคคล มีผู้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ควรมีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและแบ่งงานให้ตรงกับผู้รับผิดชอบ, ควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทันต่อเหตุการณ์, ควรให้ส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง, ผู้บริหารและครูบางคนยังมีทิวทัศน์ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา, ควรมีการสร้างสามัคคีในหมู่คณะและผูกจิตสำนึกให้ผู้บริหารและครูมีจิตสำนึกให้รักองค์กรและควรมีการกระตุ้นบุคลากรให้ขยันแสวงหาความรู้

ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง เรียงลำดับจากความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ควรมีการประชุมชี้แจงหลักการให้เข้าใจตรงกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น, ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีมและควรยึดหลักธรรมในการบริหารงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ผลการวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ด้านการบริหารงบประมาณ ในแต่ละสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก มีหลักการมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ มุ่งเน้นมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน อย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้และข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน โดยอาศัยการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยของ ล้วนรัตน์ ชัยกิจฉนาภรณ์ (2560) ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านวิชาการ 3) ด้านบริหารทั่วไป และ 4) ด้านงบประมาณ และในทำนองเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าในแต่ละสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จะมีลักษณะผู้บริหารมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา และมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย อาศัยการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกัน จากนั้นมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และมีการ กำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน โดยผู้บริหารมีการ ปลุกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความมีสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ บนทางสายกลางในการปฏิบัติ ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง ด้านต่าง ๆ อย่างมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารด้านวิชาการ อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่ ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ สิริวันทน ชัยญาณะ และสนิท หาจตุรัส (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาด เล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหา ในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านวิชาการ มีหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และไม่มีผลต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น แต่มีโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมเสริม หลักสูตรและในทำนองเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอ่อน และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน มัธยมศึกษาบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการอบรมให้ ความรู้แก่ครูด้านสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นิเทศ ติดตามและ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

1.2 ผลการวิเคราะห์ ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของ งานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่ เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน มีหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ มุ่งเน้นมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและมีการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน อย่างโปร่งใส สามารถ

ตรวจสอบได้และข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน โดยอาศัยการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยของ ศนิศา บุษบงศ์ วัชรวิ ชูชาติ และกิตติมา พุกฤษณ (2562) วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบรูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 องค์กรประกอบ 79 ตัวแปร ตัวแปรในทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.88 เรียงตามลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบรวม คือ การบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ จำนวน 39 ตัวแปร และการศึกษาวิจัยของ สมรภูมิ อ่อนอ่อน และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัย แนวทางการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อกำหนดการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาและครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการระดมทรัพยากรทางการศึกษา

1.3 ผลการวิเคราะห์ ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ในการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้า โดยอาศัยการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า อย่างมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน อย่างการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรมและส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับงานวิจัยของ กฤษดา นิมทับทิม ชีระวัฒน์ มอนไชสง และนริศนันท์ เดชสุระ (2561) ได้ศึกษาการศึกษาผลการดำเนินงานของ

สถานศึกษาพอเพียงใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมาก และในทำนองเดียวกันวิจัยของ จุฑามาส พัฒนศิริ และปพนสวรรค์ โพธิพิทักษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า ควรจัดประชุมบุคลากรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากวิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญให้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการประกวดหรือนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice

1.4 ผลการวิเคราะห์ ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาในแต่ละสถานศึกษาในสังกัดโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก มีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม มีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ และส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน เน้นความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม อย่างมีจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมให้การบริหารทำให้งานเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับงานวิจัยของ สิริวันทนีย์ ชัยญาณะ และสนิทธา หาจตุรัส (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน และปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารจัดการทั่วไป ยังไม่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ยังคงบริหารจัดการตามกฎ ระเบียบของทางราชการ แต่มีโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร และยังมีในทำนองเดียวกันเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอ่อน และ

ธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 38 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แนวทางการบริหารงานทั่วไปอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองประจำปีการศึกษา เพื่อชี้แจงกฎระเบียบของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง

2. ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้บริหารและครูมีระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นในทำนองเดียวกับงานวิจัยของสิทธิเดช ธรรมประชา วิชิต กามันตะ และสมใจ ภูมิพันธุ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 24 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อนำมาทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ปรากฏว่า ด้านวิชาการ มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านงบประมาณ มีสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน มีสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในลักษณะเดียวกับ กฤษดา นิ่มทับทิม ธีระวัฒน์ มอนโรสง และนริศนันท์ เดชสุระ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานของ

สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ผลเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาว่าสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน มี 2 ด้าน ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาบุคลากรโดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากรทางการบริหารจัดการมากกว่า สถานศึกษาขนาดเล็กไม่ว่าจะเป็นจำนวนบุคลากร ทุน อุปกรณ์ และระบบการบริหารจัดการ จึงทำให้ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาขนาดใหญ่มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ของการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จากการศึกษาคำปรึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการสร้างความรู้และความเข้าใจไม่ควรเลือกปฏิบัติ, ควรมีเน้นความถูกต้องและปฏิบัติตามระเบียบของทางโรงเรียน ผู้บริหารควรมีการเรียงลำดับความสำคัญของงาน โดยพิจารณาความต้องการที่แท้จริงและความเป็นไปได้ ควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงาน และควรมีการเตรียมการวางแผนการทำงานล่วงหน้าอย่างรัดกุมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์รัตน์ ชัยกิจฉนาภรณ์ (2560) ได้ศึกษา การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัชวาท ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัชวาท เห็นว่า การบริหารงานวิชาการเป็นข้อกำหนดและแนวทางการดำเนินการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการเรียนรู้ให้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ตามที่สถานศึกษากำหนด และและในลักษณะเดียวกับ สิริวันท์ ชัยญาณะ และสนิท หาจตุรัส (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การจัดกลุ่มการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอนตามตาราง

การจัดครูสอนแทนจึงดูเหมือนมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้และการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาใช้ดำเนินงานวิชาการก็เหมือนกัน

3.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการทำงาน ควรมีความโปร่งใสในการทำงานและดำรงตนอย่างพอเพียงและไม่ควรฟุ่มเฟือยและไม่เสียดาย ในทองเดียวกันกับงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวันทนีย์ ชัยญาณะ และสนิท หาจตุรัส (2559) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวว่า สถานศึกษาจะต้องถูกตรวจสอบในเรื่องความถูกต้อง โปร่งใสในการใช้งบประมาณ การบริหารงานงบประมาณจึงเป็นไปตามประเพณีนิยมที่ยึดหลักความถูกต้องของระเบียบกระทรวงการคลังเป็นหลัก และในลักษณะเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอ่อน และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้งบประมาณของแต่ละด้านทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการให้การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนที่วางไว้และเกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ได้แก่ ควรมีการมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและแบ่งงานให้ตรงกับผู้รับผิดชอบ, ควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้และทันต่อเหตุการณ์, ควรให้ส่งเสริมครูให้มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง, ผู้บริหารและครูบางคนยังมีทิวี่ ใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา, ควรมีการสร้างสามัคคีในหมู่คณะและผูกจิตสำนึกให้ผู้บริหารและครูมีจิตสำนึกให้รักองค์กรและควรมีการกระตุ้นบุคลากรให้ขยันแสวงหาความรู้ และในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยของ จุฑามาส พัฒนศิริ และปพนสรศักดิ์ โพธิพิทักษ์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ มีการจัดกิจกรรมการประกวดหรือการนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ได้ทำหลังจากมีการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของ Best Practice ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรภายในและภายนอก ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานจากหน่วยงานต้นแบบที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงาน จัดทำประกาศเกียรติคุณ เพื่อยกย่องและส่งเสริมบุคลากรที่ประพฤติเป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของวารสารโรงเรียนหรือเว็บไซต์

โรงเรียน มีการกำกับติดตามและนำผลงานมาพัฒนาเป็นระยะ ๆ และปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา และและในลักษณะเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนกำหนดบุคลากรและตำแหน่งที่มีอยู่ให้ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะต้องการให้โรงเรียนมีครูครบตามวิชาเอกอยู่ตลอด เพราะจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ได้แก่ ควรมีการประชุมชี้แจงหลักการให้เข้าใจตรงกันและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น, ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีมและควรยึดหลักธรรมในการบริหารงาน และในลักษณะเดียวกับ ล้วนรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์ (2560) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้การบริการงานอื่นให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการศึกษาทุกรูปแบบ เช่น การประสานงานขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนและในทำนองเดียวกับ สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง (2558) ได้ศึกษา แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในงานกิจการนักเรียน รวมถึงผู้ปกครองและชุมชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในงานกิจการนักเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะต้องการให้เกิดความโปร่งใสในงานกิจการนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน ได้แก่ ผู้บริหารมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประชุมชี้แจงกับหัวหน้าฝ่าย

วิชาการและครูผู้สอนทุกคนให้ความสำคัญกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ โดยการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตามตรวจสอบ การบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน ได้แก่ ผู้บริหารมีการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้บริหารขอความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน ได้แก่ ผู้บริหารมีการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ผักการมองไปข้างหน้าและผู้บริหารมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลผักให้มีการมองไปข้างหน้า โดยผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอในการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ผักการมองไปข้างหน้าและการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลผักให้มีการมองไปข้างหน้า เช่น การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ อบรมหลักสูตรต่างที่เกี่ยวข้องของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความเคยชินแล้วเป็นพัฒนาจนเป็นนิสัยในที่สุด

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้าน ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติและผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ ในด้านนี้ผู้บริหารควรแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในชุมชนหรือท้องถิ่นและนำไปจัดทำเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านจากการทำโครงการของนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอส่งต่อนักเรียนในแต่ละปีจนกลายเป็นกิจกรรมของนักเรียนที่ทำในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

2. ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

3. ควรมีการวิจัยที่เกี่ยวข้องการศึกษารูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2542). **กระบวนการเรียนรู้และยุทธศาสตร์การเรียนรู้**. กรุงเทพฯ:

เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์ จำกัด.

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2553). **พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ**

พอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
พย.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: โรง

พิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ:

ที.เอส.บี.โปรดักส์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ก). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551ข). **กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่**

เน้นความมีระเบียบ วินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤษดา นิมทัพบทิม, อีระวัฒน์ มอนโธสง และนริศนันท์ เดชสุระ. (2561). การศึกษาผลการ

ดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 2. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5(2), 38–46.

กาญจนา บุญยัง, เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ และอุษณากร ทาวะรัมย์. (2552). **ปรัชญาเศรษฐกิจ**

พอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ:

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

- กิตติ ประจักษ์รัตนกิจ. (2559). **คุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของประชาชนบ้านทุ่งสวาย ตำบลเขากวางทอง อำเภอหนองฉาง จังหวัด
อุทัยธานี**. การค้นคว้าอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- กิตติศักดิ์ โอภาสนิธิวัฒน์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชน
ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษากรณีชุมชนบ้านสันปูเลย**.
การค้นคว้าอิสระ รม.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงราย.
- กิริติกร หนูตอ. (2561). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 32. **วารสารบริหารการศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสกลนคร**, 7(25), 227-236.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543ก). **จอมปราชญ์นักการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชัดเชสมิเดีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543ข). **โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ**. กรุงเทพฯ: การศึกษา
2000.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). **ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เกษม วัฒนชัย. (2548). **การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา**
สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2563, จาก <http://www.sufficiencyeconomy.org>
- จงสวัสดิ์ มณีจอม. (2561). **ปัจจัยส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทาง
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโคกไพร ตำบลทัพราช อำเภอ
ตามพระยา จังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ รม.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2547). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ:
บุคพอยท.
- จิรารัตน์ ปานโพธิ์. (2561). **การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนระดับ
ประถมศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ รม.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร**.
- จุฑามาส พัฒนศิริ และปพนสรร์ โพธิพิทักษ์. (2560). **แนวทางการบริหารสถานศึกษาตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัด**

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- จวีร์รัตน์ ทองรอง. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการประยุกต์หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5. วิทยานิพนธ์ รัช.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ฉัตรยุพิน บายเที่ยง. (2552). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาล การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนิตา ทศนิยม, พงษ์นิมิตร พงษ์ภิญโญ และพิมพ์พร จารุจิตต (2562). ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วารสารศึกษาศาสตร์, 6(1), 32-41.
- เชาวลิต จันทร์ศรี, สุวกิจ ศรีบัดดา และสมศักดิ์ คำศรี (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(3), 32-41.
- ธนา โด่งพิมาย. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ พย.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- ธิดารัตน์ พงคินิตย์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขต ชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ธีรฤทธิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นันทา บุรีแสง. (2560). การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านสายปลาหลาย (คุรุราษฎร์ผดุง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศกนนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกนนคร.

นิสา ยอดละเอียด. (2560). **การศึกษาศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอำเภอท่าวุ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศกนนคร เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.

เบลล์นิกา เจมส์ และแรนดี้ รอน. (2553). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2).** (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์. (ต้นฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ ค.ศ. 2013)

ประยงค์ จันทร์แดง. (2556). **ปรัชญาเพื่อชีวิต.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ปรารธนา นวมน์วม. (2560). **การศึกษาดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง อำเภอเขาสมิง และอำเภอแหลมฉบัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ปรียานุช พิบูลสรารุณ. (2551). **คลังหลวงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.

ผ่องศรี พัฒนมณี. (2559). **การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนหมู่ 3 ตำบลไม้ฝาด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง.** ตรัง: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีชัย.

เผชัญ กิจระการ. (2560). **จุดมุ่งหมายของเศรษฐกิจพอเพียง เอกสารประกอบการสอนวิชา 035710 ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระครูอาทรประชาสรรค์ (บุญชัด ชนาสโณ). (2560). **ศึกษาศึกษาการประยุกต์หลักธรรมเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9.** วิทยานิพนธ์ พ.ศ., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์. (2514). **วิทยาศาสตร์นามกรรม**. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.

พิชญาดา สิงห์เลิศ. (2560). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

พิชามญจันต์ แซ่จัน และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. (2561). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร**. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(2), 33-50.

เพชรประภาร์ ชุมสาย. (2559). **การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มณฑิรา ดีรัมย์. (2560). **ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนลอยสายอนุสรณ์ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

มนทิรา มงคลสูตร. (2559). **การสำรวจการดำเนินชีวิตโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลไชยราช อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ รศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

ยุทธศาสตร์ ประนามะพัง. (2560). **การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ข้อบังคับครุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556. (19 กันยายน 2556).

ราชกิจจานุเบกษา. 124(130ง). หน้า 72-74.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- ลวิณรัตน์ ชัยกิจธนาภรณ์. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยนาท. **วารสารศึกษาศาสตร์ มจร**, 5(1), 1-16.
- วันชพร พรภิญโญยิ่ง. (2561). **แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- วิภาส ทองสุขขี. (2551). **การบริหารจัดการที่ดี**. กรุงเทพฯ: อินทภาษา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2546). **การบริหารการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็น และบทวิเคราะห์** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุจน์.
- วีรวิท คงศักดิ์. (2552). **แผนพัฒนาความเชื่อตรงแห่งชาติ**. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2555, จาก <http://csr.igetweb.com.com/imdex.php?mo=5&qid=375480>
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2552). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: วีพรีนท์ (1991).
- ศนิศา บุษบงค์, วชิรี ชูชาติ และกิตติมา พกฤษณ. (2562). รูปแบบการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารบริหารการศึกษา มศว.**, 16(30), 101-113.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2541). บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม. **ASAIHL-THAILAND JOURNAL**, 1(1), 52-69.
- สงบ ลักษณะ. (2531). การศึกษาและพัฒนาจริยธรรม. **การวัดผลการศึกษา**, 18(1), 30-39.
- สมคิด บางโม. (2544). **หลักการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สมรภูมิ อ่อนอุ้น และธานี เกสทอง. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38. **วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยภาคเหนือ**. 5(พิเศษ), 1473-1487.

- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2550). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาไทย. วารสารวิทยาจารย์, 107(2), 7-12.**
- สิทธิเดช ธรรมประชา, วิชิต กามันตะ และสมใจ ภูมิพันธ์. (2560). การบริหารจัดการสถานศึกษา ตามวงจรคุณภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 24. ใน **รายงาน สืบเนื่องการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 “นวัตกรรมสร้างสรรค์ ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ไทยแลนด์ 4.0”** (หน้า 776-782). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สิริวันทน ชัยญาณะ และสนิท หาจตุรัส. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานขนาดเล็กของรัฐตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10(1), 121-130.**
- สุญาณี ฉิมอ่ำ. (2550). **รูปแบบการบริหารที่มี ผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, ฉะเชิงเทรา.**
- สุนทร คล้ายอ่ำ. (2563). **เอกสารคำสอน รายวิชา 176716 คุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.**
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: แสงดาว.**
- สุรีพร วงศ์สวัสดิ์สุข. (2551). **การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนราชวินิตมัธยม. สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.**
- อารี ทรงกรด. (2559). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบูรณาการตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.**
- Kohlberg, L. (1964). Development of Moral Character and Moral Ideology. In M.L. Hoffman and Hoffman, L.W. (Eds), **Review of Child Development Research, 1(1), 383-483.**
- Marta, G. (2014). The importance of ethics in the teaching profession. **Procedia-Social and Behavioral Sciences, 176, 509-513**

Nur Yeliz Gulcan. (2015). Discussing the Importance of teaching Ethics in Education.

Procedia–Social and Behavioral Sciences, 174, 2622–2625.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผศ.ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ

สถานที่ทำงาน

มหาวิทยาลัยพะเยา

วุฒิการศึกษา

Doctor of Philosophy (Industrial Education & Organizational Behaviour)

ตำแหน่ง

รองคณบดีฝ่ายคุณภาพนิสิต

2. ดร.สุพธนา ฮั่นเกียรติพงษ์

สถานที่ทำงาน

โรงเรียนอนุบาลพินิจวิทยา

วุฒิการศึกษา

ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) (บริหารการศึกษา) Doctor of Philosophy (Ph.D.) (Educational Administration)

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพินิจวิทยา

3. นายพีรพงศ์ ดวงแก้ว

สถานที่ทำงาน

สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดลำปาง

วุฒิการศึกษา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต(หลักสูตรและการสอน) (ศษ.ม.)

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการ กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล

วิทยฐานะ

ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ

ภาคผนวก ข ผลการตรวจวัดความสอดคล้องข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย (Item Congruence Index: IOC)

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
$\sum R$ แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

- 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
ด้านการบริหารวิชาการ						
1	ผู้บริหารมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ	1	1	1	1	สอดคล้อง
2	ผู้บริหารมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	สอดคล้อง
3	ผู้บริหารมีการส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา	1	1	1	1	สอดคล้อง
4	ผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เที่ยงตรงครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย	1	1	1	1	สอดคล้อง
5	ผู้บริหารมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	1	1	1	1	สอดคล้อง
6	ผู้บริหารมีการแนะแนวการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง	1	1	1	1	สอดคล้อง
7	ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน	1	1	1	1	สอดคล้อง
8	ผู้บริหารมีการปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ	1	1	1	1	สอดคล้อง
9	ผู้บริหารมีการยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ	1	1	1	1	สอดคล้อง
10	ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ	1	1	1	1	สอดคล้อง

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
11	ผู้บริหารมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี	1	1	1	1	สอดคล้อง
12	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังในการบริหารด้านวิชาการ	1	1	1	1	สอดคล้อง
13	ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน	1	1	1	1	สอดคล้อง
ดานการบริหารงบประมาณ						
14	ผู้บริหารมีการกำหนดยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก	1	1	1	1	สอดคล้อง
15	ผู้บริหารมีการบริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	1	1	1	1	สอดคล้อง
16	ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน	1	1	1	1	สอดคล้อง
17	ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ	1	1	1	1	สอดคล้อง
18	ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ	1	1	1	1	สอดคล้อง
19	ผู้บริหารมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม	1	1	1	1	สอดคล้อง
20	ผู้บริหารมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน	1	1	1	1	สอดคล้อง
21	ผู้บริหารมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการบริหารงานงบประมาณ	1	1	1	1	สอดคล้อง
22	ผู้บริหารมีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน	1	1	1	1	สอดคล้อง
23	ผู้บริหารมีการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่น ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1	1	1	1	สอดคล้อง

ข้อ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
ด้านการบริหารงานบุคคล						
24	ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติ ตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม	1	1	1	1	สอดคล้อง
25	ผู้บริหารมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ	1	1	1	1	สอดคล้อง
26	ผู้บริหารมีการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้ มีการมองไปข้างหน้า	1	1	1	1	สอดคล้อง ให้สลับกับข้อ 27
27	ผู้บริหารมีการเตรียมตัวตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุ และผล ฝึกการมองไปข้างหน้า	1	1	1	1	สอดคล้อง ให้สลับกับข้อ 26
28	ผู้บริหารมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลง ของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน	1	1	1	1	สอดคล้อง
29	ผู้บริหารมีการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความ รอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะ ความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็ง และพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์	1	1	1	1	สอดคล้อง
30	ผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรม ในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม	1	1	1	1	สอดคล้อง
ด้านการบริหารทั่วไป						
31	ผู้บริหารมีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน สื่อที่	1	1	1	1	สอดคล้อง
32	ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษา ของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความ คุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก	1	1	1	1	สอดคล้อง
33	ผู้บริหารมีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล	1	1	1	1	สอดคล้อง
34	ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพ สังคม	1	1	1	1	สอดคล้อง

ขอ ที่	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ค่า IOC	สรุปความ สอดคล้อง
		1	2	3		
35	ผู้บริหารมีการพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมทั้งใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้	1	1	1	1	สอดคล้อง
36	ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างแหล่งเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ	1	1	1	1	สอดคล้อง
37	ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรมภายในโรงเรียน	1	1	1	1	สอดคล้อง
38	ผู้บริหารมีแผนความเป็นประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม	1	1	1	1	สอดคล้อง
39	ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	สอดคล้อง
40	ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้การบริหารทำให้งานเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง	1	1	1	1	สอดคล้อง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง จำแนกตามขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบเครื่องหมายของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

- + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความเนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความเนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้อง และไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องหมายในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

นางสาวอรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์
 นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน
เอกชน จังหวัดลำปาง

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>1. ดานการบริหารวิชาการ หมายถึง การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลที่เที่ยงตรง ครบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และการเรียนและเหมาะสมกับผู้เรียน</p>	1. ผู้บริหารมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข เข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นและทุกกลุ่มสาระ				
	2. ผู้บริหารมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				
	3. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา				
	4. ผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผล ประเมินผลที่เที่ยงตรง ครบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับหน่วย				
	5. ผู้บริหารมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
พัฒนาแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการแนวทางการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง และกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน เพื่อปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียนมีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มีความรอบรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถ วิเคราะห์ และปฏิบัติด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรมจริยธรรม ความรับผิดชอบและอยู่รวมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน	6. ผู้บริหารมีการแนวทางการศึกษาต่อให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง				
	7. ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายการศึกษาได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน				
	8. ผู้บริหารมีการปลูกฝังค่านิยมให้ผู้เรียน มีความพอประมาณ รู้จักประมาณตน มีเหตุผลปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นสติปัญญา ยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ				
	9. ผู้บริหารมีการยึดทางสายกลางในการปฏิบัติ				
	10. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวให้กับผู้เรียนให้มีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ				
	11. ผู้บริหารมีความรอบรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขเป็นอย่างดี				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	12. ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความรอบคอบระมัดระวังในการบริหารด้านวิชาการ				
	13. ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน				
2. ด้านการบริหาร งบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานต้องกำหนด ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลักการบริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ยึดหลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบกฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ มีความรับผิดชอบต่อผู้บริหารจัดการ	14. ผู้บริหารมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานโดยมุ่งที่ผู้เรียนเป็นหลัก				
	15. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการงบประมาณ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน				
	16. ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน				
	17. ผู้บริหารมีการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่เน้นความถูกต้องของระเบียบ กฎหมาย ความเป็นธรรมในการจัดสรรงบประมาณ				
	18. ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อผู้บริหารจัดการ				
	19. ผู้บริหารมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	20. ผู้บริหารมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น				
ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ตลอดจนการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่นๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	21. ผู้บริหารมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ในการบริหารงานงบประมาณ				
	22. ผู้บริหารมีข้อมูลพร้อมต่อการรายงานผลการใช้งบประมาณต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน				
	23. ผู้บริหารมีการประสานเครือข่ายหรือองค์กรอื่นๆ ในการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความถาม	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
<p>3. ด้านการบริหารงานบุคคล</p> <p>หมายถึง ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ และตัดลึนใจบนพื้นฐานของเหตุและผลฝึกให้มีการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวตัดลึนใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้าและเตรียมตัวให้พร้อมกับความผันผวนของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน รวมถึงการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีการกำหนดระเบียบและวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและ</p>	<p>24. ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม</p>				
	<p>25. ผู้บริหารมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ</p>				
	<p>26. ผู้บริหารมีการตัดลึนใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกให้มีการมองไปข้างหน้า</p>				
	<p>27. ผู้บริหารมีการเตรียมตัวตัดลึนใจบนพื้นฐานของเหตุและผล ฝึกการมองไปข้างหน้า</p>				
	<p>28. ผู้บริหารมีการเตรียมตัวให้พร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างรู้เท่าทัน</p>				
	<p>29. ผู้บริหารมีการหมั่นแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ในศาสตร์ทั้งปวงอันเกี่ยวข้องกับชีวิต โดยเฉพาะความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ดำรงอยู่อย่างเข้มแข็งและพอเพียงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์</p>				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
และคุณธรรม ส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่หลากหลาย	30. ผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบ และวัฒนธรรมในองค์กรที่ส่งเสริมความมีวินัยและคุณธรรม				
4. ด้านการบริหารทั่วไป หมายถึง ส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงาน ที่เน้นความคุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก ยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัยเหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้หลักอนุรักษ์	31. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการแสวงหาความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อที่				
	32. ผู้บริหารมีการส่งเสริมการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นความคุ้มค่าและผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก				
	33. ผู้บริหารมีการยึดหลักความพอประมาณอย่างมีเหตุผล				
	34. ผู้บริหารมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม				

นิยามศัพท์เฉพาะ	ข้อความคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของ ท้องถิ่นและของชาติ ส่งเสริมคุณธรรม ภายในโรงเรียน เน้นความเป็น ประชาธิปไตยในการ ปฏิบัติกิจกรรม มีการ จัดทำโครงการและ กิจกรรมดำเนินชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่าง สม่ำเสมอ	35. ผู้บริหารมีการพัฒนาปรับปรุง อาคารสถานที่และสภาพภูมิทัศน์ของ สถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น อยู่ใน สภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมที่จะใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดความ คุ้มค่าและเอื้อต่อการเรียนรู้				
	36. ผู้บริหารส่งเสริมการสร้างแหล่ง เรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่นและของชาติ				
	37. ผู้บริหารมีการส่งเสริมคุณธรรม ภายในโรงเรียน				
	38. ผู้บริหารมีเน้นความเป็น ประชาธิปไตยในการปฏิบัติกิจกรรม				
	39. ผู้บริหารมีการจัดทำโครงการและ กิจกรรมดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างสม่ำเสมอ				
	40. ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้การ บริหารทำให้งานเป็นที่ยอมรับของครู นักเรียนและผู้ปกครอง				

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ค รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือการวิจัย

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ทำงาน
1. นางสาวสิริกานต์ เปี่ยมวุฒิ	ผู้อำนวยการ	โรงเรียนมารดาอุปถัมภ์ 175/2 ถ.ยันตรกิจโกศล ต.โนเวียง อ.เมืองแพร่ จ.แพร่ 54000
2. นายนพพร ตั้งสิทธิโชค	ผู้อำนวยการ	โรงเรียนโรงเรียนอนุบาลวชิร 2/18 ถ.สระหลวง ต.ในเมือง อ.เมืองพิจิตร จ.พิจิตร 66000
3. นางสาวผ่องพรรณ หาญป้อ	ผู้อำนวยการ	โรงเรียนโรงเรียนบุญธิษฐานวิทยา 563 ถ.ซูเปอร์ไฮเวย์ ต.เวียง อ.เมือง พะเยา จ.พะเยา 56000

ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Try Out)

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	41

ภาคผนวก จ รายนามหน่วยงานที่ให้ความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

รายชื่อโรงเรียนต่าง ๆ ที่ขอความร่วมมือเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

1. โรงเรียนพินิจวิทยา 102 ถ.ซูปเปอร์ไฮเวย์สายลำปาง - งาว ต.พระบาท อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
2. โรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง 294/1 ถ.ฉัตรไชย ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
3. โรงเรียนประชาวิทย์ ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
4. โรงเรียนลำปางวิทยา 14 ถ.สุเรนทร์ ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
5. โรงเรียนผดุงวิทย์ ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
6. โรงเรียนมัธยมวิทยา 326 ถ.ฉัตรไชย ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
7. โรงเรียนอรุโณทัย 294 ถ.ฉัตรไชย ต.สบตุ๋ย อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
8. โรงเรียนอนุบาลพินิจวิทยา 144 ถ.รอบเวียง ต.สวนดอก อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
9. โรงเรียนวิสุทธิวิทยากร ต.หัวเวียง อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
10. โรงเรียนวิชชานารี ต.เวียงเหนือ อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
11. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี ต.เวียงเหนือ อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
12. โรงเรียนไตรภพวิทยา ต.เวียงเหนือ อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
13. โรงเรียนพัฒนาการศึกษาคนตาบอดและคนพิการลำปาง 128/1 ถ.สุขสวัสดิ์ 1 ต.พระบาท อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง
14. โรงเรียนศักดิ์สุนันท์วิทยา ต.ล้อมแรด อ.แม่พริก จ.ลำปาง
15. โรงเรียนอ้อมอารีพิทยา ต.ลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง
16. โรงเรียนเพ็ญจิตตพงษ์ ต.ศาลา อ.เกาะคา จ.ลำปาง
17. โรงเรียนณัฐบรรจงวิทยา ต.ศาลา อ.เกาะคา จ.ลำปาง
18. โรงเรียนไชยชุมพลศึกษา ต.นาแก อ.งาว จ.ลำปาง
19. โรงเรียนดอนไชยวิทยา 241 ม. 4 ถ.ภานุรังษี ต.หลวงเหนือ อ.งาว จ.ลำปาง
20. โรงเรียนเซนต์มารีอา ต.วังเหนือ อ.วังเหนือ จ.ลำปาง
21. โรงเรียนอนุบาลปรียารวรรณ 99/1 ม.9 ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง
22. โรงเรียนอักษรศิลป์ ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง
23. โรงเรียนอักษรศิลป์ ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง
24. โรงเรียนศรีสุนทรลีลวิสุทธิ ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง
25. โรงเรียนสุนทรศึกษา ต.ป่าตัน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง

26. โรงเรียนผดุงรัตน์ วัดสันฐาน ต.ป่าตัน อ.แม่ทะ จ.ลำปาง
27. โรงเรียนวิสิษฐวิทยา(วัดนาแล) ต.ปงยางคก อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์
วัน เดือน ปี เกิด	15 มกราคม 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดนครสวรรค์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2544 ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 บธ.บ. (การบริหารงานบุคคล), มหาวิทยาลัยพายัพ, จังหวัดเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	241 หมู่ 4 ตำบลหลวงเหนือ อำเภอองาว จังหวัดลำปาง
ผลงานตีพิมพ์	อรดี ทิพย์พิทยานุวัฒน์. (ผู้บรรยาย). (1 เมษายน - 14 พฤษภาคม 2564). การบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชน จังหวัดลำปาง. ในการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 7 (หน้า 564-575). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

